תלמוד בבלי · אחרונים · קרן לדוד

קרן לדוד על פסחים

רבי דוד כהן־סקלי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קרן לדוד על פסחים

רבי דוד כהן־סקלי

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרן-לדוד-על-פסחים/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

(א) 6
(ב) 6
(ג) 6
(ד) 6
(ה) 7
(ו) 7
(ז) 8
(ח) 8
(ט) 8
(יוד) 8
(יא) 8
(יב) 9
(יג) 9
(יד) 9
(טו) 11
(טז) 11
(יז) 11
(יח) 13
(יט) 13
(כ) 14
(כא) 14
(כב) 15
(כג) 15
(כד) 15
(כה) 16
(כו) 17
(כח) 18
(כט) 19
(ל) 19
(לא) 20
(לב) 20
(לג) 21
(לד) 21
(לה) 22
(לו) 22
(לז) 22
(לח) 23
(טל) 24
(טל) 24
(מ) 26
(מא) 28
(מג) 28
(מד) 29
(מה) 30
(מו) 31
(מז) 31
(מח) 31
(מט) 32
(נ) 32
(נא) 33
(נב) 34
(נג) 34
(נד) 35
(נה) 35
(נו) 35
(נז) 36
(חן) 37
(נט) 38
(ס) 38
(סא) 39
(סב) 39
(סג) 39

(סד) 40
(סה) 40
(סו) 40
(סז) 41
(סח) 42
(סט) 42
(ע) 42
(עא) 43
(עב) 43
(עג) 43
(עד) 43
(עה) 44
(עו) 45
(עז) 45
(עח) 47
(עט) 47
(פ) 47
(פא) 48
(פב) 48
(פג) 48
(פד) 49
(פה) 50
(פו) 50
(פז) 50
(פח) 51
(פט) 51
(צ) 51
(צא) 52
(צב) 52
(צג) 53
(צד) 53
(צה) 54
(צו) 54
(צז) 54
(צח) 55
(צט) 55
(ק) 55
(קא) 55
(קב) 56
(קג) 56
(קד) 57
(קה) 57
(קו) 57
(קז) 57
(קח) 58
(קט) 59
(קי) 59
(קיא) 59
(קיב) 61
(קיג) 61
(קיד) 62
(קטו) 62
(קיו) 63
(קיז) 64
(קיח) 64
(קיט) 65
(קכ) 65
(קכא) 66
(קכב) 66
(קכג) 67
(קכד) 67
(קכה) 67
(קכו) 68
(קכז) 68

(**קכח**) 69
(**קכט**) 69
(**קל**) 69
(**קלא**) 69
(**קלב**) 70
(**קלג**) 71
(**קלד**) 71
(**קלה**) 71
(**קלו**) 72
(**קלז**) 74
(**קלח**) 74
(**קלט**) 75
(**קם**) 75
(**קמא**) 75
(**קמב**) 76
(**קמג**) 77

עזרי מעם ה' סוגיית סגן הכהנים פסחים ד' י"ד עש"ב קדש ט' לח' שבט של שנת התרנ"ע ליצירה ע"ת תלמסאן יע"א העתיקה פה אורן יע"א י"ב לח' תמוז ש' תפא"ר:

(א)

מתני' ר' חנינא וכו' נקט לה הכא. עי' פירש"י ועוד יש לומר דאגב דקתני במתנ' דלעיל אמר ר' יהודה שתי חלות של תודה פסולות מונחות על גב אצטבא וכו' עד זמן הביעור ומשום דעומדים לשריפה לא חשו אי פסלינן להו פסול אחר ואין בזה משום את משמרת תרומתי. הגם שאינם של תרומה אלא של תודה הם מ"מ שוים הם דמאי שנא כמו שפריך לעיל בש"ס ונפרקינהו. אבל אי כשירות לא. להכי נקט להא מתני' דרבי חנינא הכא ודו"ק:

(ב)

ולעיל בש"ס דבעי במאי פסולות ולא קאמר שפסולות בטבול יום כי הכא בשמן שנפסל בטבול יום נראה לומר דמשום דפיסול זה לא שכיח בכל שנה ושנה שיעשו דבר זה לסימן להכי נקיט הש"ס פיסול דשכיח:

(ג)

עם בשר שנטמא באב הטומאה וכו' מדנקט באב ולא במת עצמו וכן רבי עקיבא ג"כ נקט בטמא מת. משמע שבזה היו נמנעים. אלא דמדרבי מאיר אי קאי אדבריהם משמע דלאו דוקא קאמרי אלא דנקטו מידי דשכיח מה שיש לדקדק בפירוש רשיי ד"ה מדבריהם למדנו עי' לקמן סי' מ"ג ע"ש:

(ד)

ולרב אדא בר אהבה משמיה דרבא וכו' אלא בחולין ותרומה וכו' והא דקאמר ר"מ מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עה הטמאה וכו' יש לומר כגון תרומת משקה דשמן שנטמא מם תרומה טהורה של אוכל. אע"פ ששמן שנטמא מדליקין אותו כמ"ש רע"ק יש לומר כגון שנתחמץ ולא חזי אפילו להדלקה אלא לשריפה ואין לומר הא דקאמר רע"ק הדלקה היינו שריפה חדא דא"כ אמאי נקט בנר ועוד דבשבת בפרק במה מדליקין קתני מתני'. בהדיא אין מדליקין וכו' ולא בשמן שריפה ביו"ט הא בחול מדליקין ונהנין לאורו וכן כתב שם הרב תוספת י"ט דדוקא קדשים אין נהנין בשריפתן. אבל תרומה טמאה הניתנה להדלקה כדתנן בסוף מסכת תרומות נהנין ע"ש. ועי' תרומות פרק י"א

משנה יוד' ומשום הכי פירש רש"י במתניתין בד"ה מלהדליק שמן של תרומה ע"כ ולא פירש שמן של קדש כגון שמן של מנורה ושל מנחות אחר שהוקדש וק"ל. ועי' ברש"י ע"ב ד"ה נוקמה בנר של חרס ע"ש:

(ה)

שם והא אין אוכל מטמא אוכל וכו'. מריהטא דפרכת הש"ס משמע שאין אוכל בעולם אפילו שנטמא באב הטומאה ואפי' במת עצמו שהוא עצמו אב הטומאה אין מטמא אוכל. ועי' תוס' לקמן י"ז ד"ה רביעי בקדש בעא מינייהו שכתבו דדבר שאין לו טהרה במקוה שאינו נעשה אב הטומאה היינו לטמא אדם וכלים אבל לאוכלין ומשקין נעשה אב הטומאה ע"ש. אבל ממאי דמייתי מברייתא ומקרא לא משמע אלא אוכל שנטמא באב הטומאה הוא שאינו מטמא אוכל. אבל אוכל שנטמא במת שהוא עצמו אב הטומאה יכולנו לומר שמטמא אוכל כיון דאב הטומאה חמיר בעלמא שמטמא אדם וכלים נימא שדין הוא שמטמא את האוכל אלא שמתני' קשיתיה דקתני עם בשר שנטמא באב הטומאה ולא קתני' שנטמא במת דאי הוה תני הכי שפיר ולא פריך. ועי' מ"ש בסמוך בסי' ז' ע"ש.

(ו)

שם הוא טמא ואין כיוצא בו טמא. הא דלא אמרי' הוא טמא ואינו מטמא אדם וכלים. יש לומר דזה נפקא לן מכל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל אלמא שאינו מקבל טומאה מוולד הטומאה אלא אוכל ומשקה בלבד ולא אדם וכלים. וע"כ מעוטא דהוא לא אתי אלא לכיוצא בו שהוא אוכל. אלא דקשה לי ונימא דאמעיט נמי משקה מהוא. הוא טמא ואינו מטמא דבר אחר ואפילו משקה דמקרא מלא דהוא טמא דוקא. ובגמרא מוכח דמשקה מטמא אוכל ואדם. לדעת ריב"א ור"י כמ"ש התוס'. ד"ה דאיכא משקין בהדי בשר ואפילו לר"ת דטומאה זו מדרבנן היינו לפחות מרביעית. אבל בדאיכא רביעית דאורייתא. ואין לומר דאין הכי נמי דאמעיט נמי משקה מהוא שאינו מטמא מאוכל אבל לעולם משקה מטמא אוכל שזה אינו אלא לדעת רבי יהודה לקמן ט"ז אבל לסברת ר"מ ור' יוסי ור' שמעון דסברי ר"י ור"ש שטומאת משקין מטמא אוכלין וטומאת אוכלין מטמא משקין עי' לקמן ח"י ע"א.

ואפשר שר לומר דכיון דאי לאו מיעוטא דהוא הוה אמרינן דאוכל מטמא אוכל ומטמא משקה. עכשיו דאית לן מיעוטא מאי דאמעיט בהדיא אמעיט. מאי דלא אמעיט לא

אמעיט. ומוקמינן מעוטא דקרא דאיירי באוכל לאוכל כיוצא בו. ועוד דלפי סוגייא דלקמן בפירשו רבינהו קרא דאוכל מטמא משקה ומשקה מטמא אוכל. מדכתב קרא יטמא דאינו אומר טמא אלא יטמא לטמא אחרים ונ"ל דלזה נתכוון רש"י בסו"ד מקרא מלא שכתב רש"י לקמן י"ט ד"ה אמר ליה ע"ש. ועי' לקמן סי' קט"ו מש"כ שם. ועי' לקמן י"ט ע"א רש"י ד"ה אמ"ל:.

(ז)

מה שכתבתי לעיל סי' ה' שמהתוספות דלקמן י"ז ד"ה רביעי בקדש בעא מינייהו כתבו שאוכל שנטמא במת מטמא אוכל. יש לדחות דלא כתבו זה אלא למ"ד דאוכל מטמא אוכל. ועי' לקמן מ"ש בסי' ט"ו וט"ז:

(ח)

שם הוא טמא ואין עושה כיוצא בו טמא וכו' נ"ל דלאו דוקא כיוצא בו שהוא טמא ומטמא אלא גם פיסול לית ביה ודו"ק.

(ט)

תוספות ד"ה דאיכא משקין בהדי בשר וכו' שם באו"ד ולפירושו צ"ל דהשתא לא מסיק אדעתיה שאוכל יטמא אוכל אפילו מדרבנן וכו' נ"ל דר"ת אזיל לשיטתיה דמפרש דאל הלחם ואל הנזיד או אל הנזיד. ופסוק דוהבשר אשר יגע בכל טמא צ"ל ג"כ דזה המתרץ לא משמע אפילו האוכל.

(יוד)

באו"ד ואע"ג דאין אוכל מטמא אוכל אפילו מדרבנן. נ"ל דנקטו אפילו מדרבנן לאלומי קושיתם. דהא למ"ד דטמא מדרבנן תיקשי ליה נמי היכא משכחת לה שלישי מן התורה. ודוחק לומר דלית לן שלישי מן התורה ואינו אלא מדרבנן:

(יא)

באו"ד משכחת לה ע"י עצים ולבונה וכו' קשה לי דהא שפיר משכחת לשלישי באוכל או משקה שנגע בטבול יום שנעשה שלישי ואם תימצי לומר דקשיא להו היכא משכחת שלישי טמא ומטמא אבל טבול יום פוסל דוקא ואינו עושה אפילו רביעי בקדש כדכתבו לקמן ד"ה ואילו הכא. ועי' לקמן במ"ש בסי' י"ז וי"ח. מ"מ הא משכחת לה שפיר בנר

של מתכת שנטמא בשני שבא מכח מת לפ"ד רבינו עובדיה מברטנורא שכתב אם נגע באב הרי הוא אב ואם נגע בראשון הרי הוא ראשון. א"כ לפ"ז הא דקימ"ל אדם וכלים אין מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה אין כלל זה איתיה אלא בכלי חרס אבל כלי מתכות מקבלין טומאה אפילו מראשון לטומאה כמ"ש הרב רבינו עובדיה מברטנורא א"כ מאי שנא ראשון משני נימא אף משני הרי הוא שני, ויטמא אוכל לעשותו שלישי ויש לומר דהתוספות לא ניחא להו בזה אלא דסברי שאין חילוק בין כלי חרס לכלי מתכות שאין מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה אלא שחלוקים לענין זה דהיינו כלי חרס שנטמא מאב הטומאה נעשה ראשון וכלי מתכות נעשה אב ונ"ל דגם רבע"מ דנקט אם ראשון הרי הוא ראשון עי' פירושו הכא ובעדויות דלאו דוקא ראשון קאמר אלא אב ובאשגרת לשון הוא ועי' לקמן ס' כ"ד מש"כ שם:

(יב)

בא"ד לעיל מזה כתבו התוספות מכאן מדקדק דמשקין מטמא בפחות מרביעית ר"ל דמכאן יש לדקדק מטמאין לאחרים בפחות מרביעית ומדלקמן עוד משמע דהם עצמן מקבלין טומאה בפחות מרביעית דמכאן אין לנו הוכחה על כך שיקבלו טומאה בפחות מרביעית מהא שאמרו דסתם משקין דבהדי בשר לית בהו רביעית משום דיש לדחות דהא דקאמר דאיכא משקין בהדי בשר עי' פירש"י ד"ה דאיכא בשם משקין בהדי בשר. דר"ל משקין שנטמאו תחלה כשהיה בהו רביעית שנטמאו מאב הטומאה וקאי אמשקין שעתה הם בהדי בשר. אבל הבשר לא שנא באב לא שנא בוולד:

(יג)

תוספות ד"ה עם בשר ומשקין מבעי ליה וא"ת וכו' נ"ל דקושייתם היא לפירוש ר"ת דפירש שטומאה זו מדרבנן כדכתבו בדבור שלפני זה אבל לפירוש ריב"א דפירש דמשקה מטמא מדאורייתא פחות מרביעית וטומאה זו דאורייתא לא קשי מידי דרבי חנינא רצה להשמיענו גם שמוסיפין לו טומאה על טומאתו והוספה דאורייתא לא נמנעו ודו"ק:

(יד)

בא"ד דבפרק קמא דשבת מוקי האוכלין וכו' עי' מהרש"ל שפירש דבריהם דכוונתם דל"ת דהאי גזירת דכל הפוסל היתה קודם י"ח דבר על זה הביאו הא דפרק קמא דשבת

דא"כ לא היו צריכין לגזור באוכלין מיהא שיטמאו מחמת משקין שנגעו בסתם ידים שכיון שגזרו על הידים להיות שניות ממילא עושין משקין תחלה וכיון שנעשו תחלה ודאי שיטמאו אוכלין וא"כ למה קחשיב בי"ת דברים הא דאוכלין בכללן שכיון שגזרו אומר בגזירת י"ח דסתם ידים פוסלות את התרומה ממילה הא קי"ל כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה. אלא מוכח מזה דהאי גזירת דכול הפוסל את התרומה היינו עם הך גזירת אוכלין שיטמאו מחמת משקין שנגעו בידים שפוסלות את התרומה גזרו אומר שיטמאו משקין להיות תחלה שהיא מי"ח דברים:

אלא דלכאורה שעדיין לא איפרק מתולשה שעדיין יש לבעל דין לחלוק ולומר דלעולם גזירת דכל הפוסל קדמונית שהיתה קודם גזירת י"ח אלא שהיתה הגזירה בפוסל את התרומה מן התורה כגון שני שעושה שלישי בתרומה בזה שפיר גזרתם ששני זה מטמא משקין להיות תחלה. ואחר כך בי"ח דברים בגזרו שהידים שניות ופוסלות התרומה. הוסיפו עליהם ואמרו שגם משקין שבאו מחמת הידים שהם שניות מדרבנן נעשים תחלה שחידשו גזירתם גם על הפוסל תרומה מדבריהם וגזירה זו השנית אין למדין מהראשונה דכל הפוסל וכו' דשאני התם דהשני טומאתו מן התורה לפיכך החמירו בו אבל הפוסל תרומה מדרבנן דמדאורייתא טהור מעליא אלא שהם החמירו לפסול הסברא נותנת שלא נוסיף בו חומרא אחריתי ולפיכך חידשו בו גזירתם בי"ח דבר. ואפשר לומר שקים להו שלא מצינו שגזרו שני פעמים. עוד יש לומר כיון דטעם גזירתם דכל הפוסל וכו', הוא משום דאתי למיחלף במשקין דאתו מחמת השרץ שהם ראשונים מדאורייתא דלאו כ"ע דינא גמירי ויאמרו שני טמא ופסיל תרומה ושרץ טמא ופוסל התרומה וכמו משקין שנגעו בשני אין פוסלין את התרומה כן משקין הבאים מחמת השרץ אינם פוסלין את התרומה ולכך עשו בהם דינם שוה שזה ראשון וזה ראשון. וא"כ הוא הדין והוא הטעם גם במה שגזרו שפוסל את התרומה ועשו אותן שניות בזה נמי איכא למיחלף במשקין הבאין מחמת השרץ ואין צריך לחד דבר מעתה שכיון שגזרו על הידים להיות שניות מיד חלה גזירתם ראשונה שהמשקין שנגעו בשניות יעשו תחלה ואין צריך לגזור מחדש וא"כ למה מנו בגזירת י"ח הא דאוכלין וכמ"ש מהרש"ל אלא ודאי גזירה מחודשת בי"ח היתה ועוד יש לומר ולהכריח דגזירת דכל הפוסל את התרומה היא מי"ח היא מלשון זה שדברו בו חכמים בדרך כלל כל הפוסל את התרומה מורה שהוא אחר י"ח שגזרו חכמים שכמה דברים פוסלין התרומה. דאי מקודם הא אונו פוסל את התרומה אלא שני לטומאה ומאי כל דנקטו. היה להו לומר השני או הפוסל התרומה וכו' אלא דתרוץ זה אינו כל כך:

(טו)

עי' לעיל בסי' ה' ובסי' ז' דלחם שנגע במת נעשה אב הטומאה כפום השתא ראיתי לקמן בע"ב ברש"י ד"ה נימא קסבר ר"מ וכו' ע"ש שכתב שאין אוכל נעשה אב הטומאה וכההיא דהמפלת שהביאו התוס' לקמן י"ז ד"ה רביעי בקודש בעא מינייהו נדה דף כ"ח ע"ב ע"ש. וע"כ צריכין אנו לומר שגם רש"י אזיל ומודה לחלוק התוספות שחלקו בין אדם וכלים לאוכלים דאם לא כן תיקשי דבריו אהדדי דבדבור הנז' בע"ב פירש אין אוכל נעשה אב הטומאה ולקמן י"ז ע"א ד"ה רבינא פירש וז"ל מת אבי אבות ולחם אב ונזיד ראשון וכו' אלא ע"כ לומר כמ"ש התוספות א"ל יש לומר דהא דף י"ז מדרבנן וכמ"ש רש"י דף י"ז ע"א ד"ה מקרא מלא וכו' ע"ש:

(טז)

ויש להוכיח מדברי רש"י דלמ"ד אין אוכל מטמא אוכל אפילו אוכל שהוא אב הטומאה מדאצטריך רש"י לומר שם י"ז ד"ה מקרא מלא וכו' ונבואת חגי טומאות דרבנן נינהו וכו' ע"ש ואי סובר דאוכל שהוא אב מטמא אוכל למה הוצרך לדחוק את עצמו ולומר דנבואת חגי מדרבנן הא רבינא גופיה לקמן פירש רביעי בקודש בעא מינייהו ופירש רש"י שם כמ"ש לעיל לשונו לחם אב ונזיד ראשון וכו' וא"כ לעולם נבואת חגי דאורייתא והתם מיירי באוכל שהוא עצמו אב שהוא מטמא אוכל אלא ודאי מוכת מדבריו הא דאין אוכל מטמא אוכל לא שנא אוכל ראשון ל"ש אוכל שהוא אב:

ואחר התבוננות מעט נראה שאין ראיה מזה כלל שהרי אין שייך לומר דאיירי בנבואת חגי באוכל שהוא אבי בעצמו דהיינו שנטמא במת עצמו והוא לא שאל להם בכעין זה אלא ששאל להם בלחם שנגע בשרץ שאינו נעשה אב אלא ראשון והגם שטעו ברביעי מ"מ בשני ובשלישי לא אישתבוש כהני וע"כ הוכרח רש"י לומר שנבואת חגי מדרבנן ודו"ק:

(יז)

עי' לעיל בסי' י"א מה שהקשיתי לשאול על דברי התוספות ותרצתי דכוונת התוס' להקשות היכי משכחת לה שלישי טמא ולא פסול דוקא ועל זה תרצו דמשכחת ע"י עצים ולבונה ע"ש. והנה לפי פירושנו הנ"ל צריכין לומר דכוונתם בתרוצם דרך משל הוא כך כלי ראשון טמא את האוכל ונעשה שני ושני טימא לעצים או לבונה ונעשה שלישי ושלישי יטמא את האוכל או א) כלי ב) לבונה. ג) אוכל. ד) לבונה. ולקמן כף'

ע"א דקאמר אימור דמהניא ליה חיבת הקדש לאיפסולי גופיה לממנה ביה ראשון ושני נמי תפשוט דבעי ריש לקיש צריד של מנחות מונין בו ראשון ושני או לא ע"ש בשלמא בלא פירושנו יש לומר דכוונת התוספות היא אינה אלא להמציא לנו שלישי לטומאה הגם שאינו מטמא וסדרן כך הוא א) כלי. ב) אוכל ג) לבונה. דהיינו לאפסולי גופא דוקא אבל לפי פירושנו שכוונתה להמציא לנו שלישי טמא קשה ונ"ל דעל כרחך לומר דעצים ולבונה הם באמצע דהא ר' חנינא סגן הכהנים קאמר בשר שנטמא בוולד ואוקימנא בוולד וולד א"כ הבשר הוא שלישי והיכא משכחת לה א"כ לא בסדר זה א) כלי ב) לבונה ג) אוכל והדרא קושיא לדוכתה מההיא דלקמן דף כ' ע"א וצ"ל כמו שכתבו התוספות לקמן ט"ו בסו"ד המתחיל וולד טומאה מדרבנן וז"ל וסב"ל השתא דחיבת הקדש מהני לממני ביה א' ב' אע"ג דריש לקיש בעי לה ולא אפשיט ע"כ ור"ל שאע"ג דריש לקיש מבעיה ליה מ"מ מאן דאמר הכא בוולד טומאה דרבנן הוא ר' יוחנן כדמביא הש"ס לקמן והוא מפשט פשיטא ליה דחבת הקודש מהניא לממני ביה א' וב' ולריש לקיש לא תיקשי ליה היכא משכחת לה שלישי לר' יוסי וכן לר' מאיר דהא לדידיה פירושא דמתני' וולד טומאה דאורייתא כמ"ש הש"ס ריש לקיש משום בר קפרא וא"כ צריכין לומר אליבא דכ"ע בין לר"מ ובין לר"י בוולד וולד וא"כ היכי משכחת שלישי. אינה קושיא די"ל דריש לקיש סב"ל כמ"ד אוכל מטמא אוכל ושפיר משכחת ק לה שלישי:

עוד יש לתרץ קושיתינו דלעיל סי' י"א בהקדים קושיא אחרת דמאי קשיא להו הא שפיר משכחת שלישי ע"י משקה דהא קיימינן הכא כמ"ד טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא וכמו שאמר בהדיא בש"ס הכא במאי עסקינן דאיכא משקין בהדי בשר וא"כ משכחת לה שפיר דהיינו א) אוכל ב) משקה ג) בשר. או (א כלי ב) משקה ג) אוכל וא"כ מאי' קא קשיא להו ז"ל. ועל כרחך לומר שזה נראה להתוס' דוחק גדול דשלישי והוא אוכל לא ימצא כ"א ע"י משקה או שלישי דטבול יום לכך הוצרכו לומר דאיכא שלישי טובא כגון בעצים ולבונה וע"י משקין וכו':

ועוד יש לומר דלא נקטו שלישי דטבול יום משום דעיקר קושיתם היא היכי משכחת לה שלישי במנין ובהשתלשלות דהא ר' חנינא סגן הכהנים קאמר בשר שנטמא בוולד הטומאה. ורב יהודה פירש דבריו דר"ל וולד וולד הטומאה א"כ שלישי במנין יעל זה שאלו התוס' למ"ד אין אוכל מטמא לא משכחת שלישי כהאי גוונא במנין והשלישי יהיה אוכל וק"ל:

(יח)

ולפי מה שתרצנו דריש לקיש סובר דאוכל מטמא אוכל ולכן משכחת לה שפיר שלישי שהוא אוכל בלא עצים ולבונה אין לדקדק ולהכריח מכאן ולייחס סברא זו לריש לקיש דס"ל דאוכל מטמא אוכל וסבירא ליה כאביי או כרב אדא בר אהבה דסברי הכי דיש לדחות ולומר דלעולם ס"ל אין אוכל מטמא אוכל ואפע"פ כן משכחת לה שלישי באוכל ע"י משקה דהיינו א) אוכל ב) משקה ג] אוכל. ועי' מה שכתבתי לקמן סי' ל"ב וראיתי להתו' לקמן י"ט ע"א ד"ה לא לישתמיט תנא וכו' דכתבו דריש לקיש סובר אוכל מטמא אוכל ע"ש:

(יט)

בש"ס י"ד ע"ב אמר רבא ש"מ קסבר רע"ק טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא וכו' דילמא לטמא אחרים דרבנן אי מדרבנן וכו' לכאורה דרבא קאי אדרב יהודה וכבר פירשו התוספות בעמוד ראשון ד"ה מאי קמ"ל וכו'. דרב יהודה סובב הולך למ"ד אוכל מטמא אוכל דאורייתא וא"כ איך סלקא דעתיה דרבא לומר דרע"ק סובר טומאת משקין לטמא אחרים דרבנן ומאי מוסיפין לו טומאה על טימאתו היינו מדרבנן השלישי דאורייתא מותר לעשותו ראשון דרבנן דלפי זה לא בא רע"ק להוסיף אלא לגרוע אדרבי תנינא סגן הכהנים דרחס"ה קאמר דשלישי דאוריית' מותר לעשותו שני מדאורייתא. ואילו ר' עקיבא לא הוסיף לו שום טומאה דאורייתא אלא דרבנן. לכן נר' לומר דרבא לאו אדברי ר' יהודה קאי אלא אמתני' קאי והכי קאמר דאי מדרבנן ורבי חנינא סגן הכהנים מדרבנן קאמר דקסבר אין אוכל מטמא אוכל ושלישי דאורייתא מותר לעשותו שני מדרבנן ולרע"ק מותר לעשותו ראשון דרבנן דמדאורייתא אין משקין מטמאין אחרים וכו':

אלא שעדיין קשה דהא בסמוך סבר רב אדא בר אהבה משמיה דרבא דבקדשים אוכל מטמא אוכל. וא"כ איך קאמר רבא גופיה הכא דאי מדרבנן מכדי האי נר מאי קא מהנייא ליה וכו' ופריך עליה הש"ס ממאי דילמא מדרבנן וכו' ומאי פריך עליה הא איהו אזיל לשיטתיה דסב"ל דאוכל מטמא אוכל בקדשים ולזה הוכחתו שפיר מדרבי עקיבא שטומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא. דאי מדרבנן מאי אהני ליה האי נר אלא לאפסולי גופיה מדאורייתא הא אפסיל וקאי וכוונתו הכי הוא הא אפסיל וקאי ומאי מוסיף לו טומאה על כרחך מדרבנן ואי הכי מה הוסיף רע"ק על רחס"ה כיון דס"ל אוכל מטמא אוכל לא בא להוסיף אלא לפחות אלא ודאי סבר רע"ק טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא כך היא כוונת רבא בהכרח לדברי רב אדא בר אהבה משמיה דרבא.

וא"כ מאי פריך עליה הש"ס דילמא מדרבנן הא דבר זה אי אפשר לאומרו דא"כ רע"ק לא בא להוסיף אלא לגרוע:

ונראה לומר דפירכת הש"ס אינה. אלא אליבא דרבינא משמיה דרבא דסב"ל אין אוכל מטמא אוכל אפי' בקדשים. אי נמי דעדיפא מינה קאמר דאי מדרבנן מאי אירייא באב הטומאה וכו':

(כ)

רש"י ד"ה נוקמה בנר של חרס וכו'. ואילו גבי עדוהו של רע"ק גבי תרומה קאי וכו' ואם נטמא קודם שנתנו במנחה משקש בכלי וכו' ר"ל שאם קודם שנקש בכלי יש לו פדיון. והנה מדלא הכריח ג"כ מדקאמר שנפסל ולא קאמר שנטמא דאי איירי בשמן קודש הו"ל לו' שנטמא דג' עושה רביעי בקודש. משמע דס"ל לרש"י ז"ל כמ"ש התוס' בד"ה ואילו הכא פסול וטמא. דטבול יום בקודש נמי פוסל דוקא ואינו מטמא. אלא דקשה לי שא"כ למה הוצרך להוכיח ולהכריח ששמן זה הוא של תרומה ולא של קודש הא אפילו יהיה במציאות ששמן זה של קדשים מ"מ פירכת הש"ס שפיר היא דאילו התם טמא וטמא. ואילו הכא פסול וטמא. ועוד דבסוף דבור זה כתב וז"ל ושמן שלישי של תרומה אינו טמא לטמא אחרים אלא פסול דאין שלישי עושה רביעי בתרומה וכו' ע"ש. ואי סובר רש"י כסברת התוספות בזה. צריך להתבונן בדבריו ז"ל במאי דכתב ושמן שלישי של תרומה וכו' דבמה נפשך אי בשלישי הבא מטבול יום אינו עושה רביעי בקודש נמי ולמה כתב דאין עושה ד' בתרומה ואי בשלישי לטומאה דמעלמא א"כ אפילו אינו עושה ד' בתרומה מ"מ שלישי דתרומה מטמא את הקודש כמו שלישי של קודש כמ"ש התוספות:

אשר על כן נראה לומר דרש"י לא אזיל ליה בשיטת התוספות. וסובר ז"ל דפסול תרומה לא שכיח עם הקודש כיון שהתרומה דינה חלוק בכמה דינים מהקודש וחומר בקודש מתרומה. משום הכי לא מיקרי טמא כיון שאינו מטמא את מינו השכיח גביה שהיא התרומה ולכך מיקרי פסול דוקא ואילו השתא משתנה שמו לקלקולא לקלקל את מינו להיותו טמא משא"כ בקודש לא נשתנה שמו לקלקל כשמו מאז כן עתה וק"ל:

(כא)

שם ד"ה מתני' קשיתיה וכו' ליתני שנטמא סתם ואנן קי"ל וכו'. ר"ל דהא רב יהודה סבר דאוכל מטמא אוכל מדאורייתא כמ"ש. התוספות לעיל ד"ה מאי קמ"ל וא"כ ר"ח סג"ה דקאמר שמוסיף לו טומאה על טומאתו ר"ל טומאה דאורייתא ולפ"ז רע"ק נמי דקאמר

בשמן בנר שמוסיף לי טומאה על טומאתו טומאה דאורייתא קאמר. שאם לא כן רע"ק לא בא להוסיף אלא לגרוע ומשום הכי] כתב רש"י ליתני רע"ק בנר בנר סתם ואנן קי"ל דאין כלי וכו' אע"ג דכתב רש"י לקמן ד"ה נימא קסבר ר"מ דכלי מדרבנן יטמא במשקין ע"ש. והיא מגזרת י"ח וכמ"ש התוספות לעיל בד"ה עם בשר ומשקין מ"מ הכא לא סלקא דעתין לומר בנר שנטמא במשקין שאין טומאתו אלא מדרבנן. שאם כן רע"ק בא לגרוע ולפחות לא להוסיף שהרי ר"ח קאמר שהשלישי מותר לעשותו שני מדאורייתא ור"ע יפחות ויגרע ויאמר שהשלישי מותר לעשותו שני מדרבנן. אלא ע"כ שאין לטעות בדבר זה ובודאי רע"ק הוספתו בטומאה דאורייתא וקימ"ל אין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה וק"ל:

(כב)

שם רש"י ד"ה דתנן כל הפועל את התרומה וכו' וגזירת הכתוב היא ומ"מ איקלישא טומאה דידיה וכו'. פירוש דהוקשה לו ז"ל כיון דעוד טומאתו בו עד שיעריב שמשו א"כ יהיה דינו כנוגע בראשון לטומאה כדמעיקרא קודם שטבל שעושה שני במעשר ובחולין. ושלישי בתרומה. להכי כתב דמ"מ הועילה לו טבילתו לזה דאיקלישא לה טומאה והוי שני ודו"ק:

(כג)

באו"ד ולא גזרו ביה לעשות משקין תחלה דאין ד"ת צריכין חיזוק. קשה לי הא טעם דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה. גזירה משום משקין הבאין מחמת השרץ וכמ"ש הרב רע"מ במשנה ד' פרק א' דשבת וא"כ טעם זה דאין ד"ת צריכין חיזוק מה יושענו דהא מ"מ נגמר ביה אטו משקין כשרץ. ועוד מאי שנא משני לטומאה דאורייתא או ראשון לטומאה דגזרו ביה וכמו שאמר הש"ס אפילו בראשון ושני נמי נימא אין ד"ת צריכין חיזוק":

(כד)

בש"ס שם י"ד ע"ב אמר רבא מתני' קשיתיה מאן אירייא דתני נר שנטמא בטמא מת וכו' הוה מצי להוכיח הכי מאי אירייא דתני בט"מ אפילו במת עצמו. עי' מש"כ בסי' ג' אלא איזהו דבר שחלוקה טומאתו בין טמא מת למת עצמו הוי אומר זה מתכת הוא שיש בו חילוק בין נגיעת האב לנגיעת המת דאי נגע באב כאב. ואם נגע במת כמת שהוא

אבי אבות אבל כלי חרס אין נעשה אב הטומאה לעולם אף אם נגע במת עצמו וכדאיתא במשנה ששית פרק שמיני דפרה אין כלי חרס מטמא חבירו וכו'. והטעם משום שאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה ואין כלי חרס נעשה אב הטומאה וכמ"ש הרב רע"מ שם בפירושו ע"ש. וכתב שם הר"ש ז"ל דאפילו נגע במת ע"ש.

(כה)

שם תוספות ד"ה התם פסול וטמא והכא טהור וטמא וכו'. תדע דהא ר"י דס"ל לקמן טומאת משקין וכו' והו"ל וולד טומאה דרח' דאורייתא נ"ל דהכי פירושה דמשום אמר ר"י אינה היא המדה דטמא וטמא הוא והיה מקולקל מדאורייתא משום הכי מותר לעשותו שני דאורייתא או דרבנן. כיון שהיה מקולקל מעיקרא מדאורייתא ולמ"ד אוכל מטמא אוכל דאורייתא. א"כ שאני התם שהיה טמא מדאורייתא מוסיפין לו טומאה אחרת דאורייתא. אבל תרומה בפסח הגם שאיסור כטומאה, אבל מ"מ אינה אלא טומאה דרבנן. ומשום הכי אין יכול לעמותה מדאורייתא. ולמ"ד אין אוכל מטמא אוכל שאני התם שהיה טמא דאורייתא ומקולקל לכך מוסיפין לו טומאה דרבנן אבל לא מצינו בעדותו של ר"ח אפילו בדבר שהוא מקולקל מדאורייתא שמוסיפין לו טומאה דאורייתא וכ"ש דבר שאינו מקולקל אלא מדרבנן, כגון תרומה בפסח. שאין לקלקלו אפילו מדרבנן. וא"כ משמע דסבר ר"י דילפינן איסור מטומאה ודינם שוה אלא דשאני בעדותו של ר"ח שהיה מקולקל מדאורייתא כדכתבנו ומשום הכי קשיא להו כיון דמדבריו משמע דאיסור מטומאה ילפינן. למה לא יליף דרבנן מדרבנן למ"ד אין אוכל מטמא אוכל כמ"ש לעיל וכוונתם במה שאמר תדע כדי שלא תאמר באמת אין הכרחתם הכרחה במה שחדשו עתה בתרוצם. דמקלקול דאורייתא שיכול לקלקלו עוד יותר. אין ללמוד שיוכל לקלקנו קלקול דרבנן יותר אפילו מדרבנן דלעולם אימא לך שזו סברא אמיתית ויש ללמוד זה מזה אלא דפירכת' הש"ס היא למ"ד אוכל מטמא אוכל והש"ס רוצה לאוקומי אוקימתא דאתיא בין למ"ד אוכל מטמא אוכל בין למ"ד אין אוכל מטמא אוכל. ומשום הכי קאמר נימא וכו' ואתי שפיר לכ"ע לכך כתבו תדע שסברתם היא האמיתית דמקלקול דאורייתא לדרבנן לא ילפינן תדע מסברת ר"י דאמר אינה היא המדה ולא יליף מדרבי עקיבא שפיר כיון דש"ל התם בתירוץ הש"ס דר"י יליף איסור מטומאה כדכתבנו. א"כ אמאי אינה היא המדה. מדה ומדה היא ונילף מר' עקיבא אם סברא היא אמיתית. אלא ודאי שתירוץ וסברת התוס' היא האמיתית. ובזה אתי שפיר דלא הוי תדע מן הקושיא וק"ל. ועי' לקמן סי' מ' מ"ש שם::

(כו)

באו"ד וא"ת למאי דמוקים ליה בוולד טומאה דרבנן ר"ח נמי מוסיף אדרע"ק דמדרבי עקיבא וכו' לא שמעינן שיהיה שלישי דרבנן מותר לעשותו שני וכו'. קשה לי דלר"י בעל התוספות דפירש לקמן בד"ה וולד הטומאה דרבנן היינו בשר שנטמא במשקין. ור"מ לטעמיה ור"י לטעמיה ע"ש לפירושו לא מקשו הכא ולא מירי כיון דבשר זה שנטמא בוולד הטומאה היינו משקה. הא רע"ק סבירא ליה טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא וכמ"ש בש"ס אמר רבא ש"מ קסבר רע"ק טומאת משקין דאורייתא וא"כ הוי הבשר זה שלישי שפיר מן התורה ומוסיף ר' עקיבא והא דקאמר ביולד טומאה דרבנן היינו לסברת ר"מ דסבר טומאת משקין לטמא אחרים דרבנן ופליג אדרע"ק ויש לומר דלא ניחא להו לומר דר"מ פליג אדרבי עקיבא וסברי התוספות דר"מ דסב"ל מדרבנן סבר דגם רע"ק סבר הכי. ומעולם לא סבר רע"ק טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא אלא דקשה א"כ אמאי נקט נר שנעמא באב אפילו בראשון נמי ושני נמי כדפריך הש"ס. [עי' לקמן סי' מ"ד מה שכתבתי שם ואם יאמר ר"מ דלהד"מ דלעולם לא אמר רע"ק שנטמא באב הטומאה וכו' והאי מהני' דקתני באב הטומאה אתיא אליבא דר' יוסי. א"כ מאי מקשים התוספות הכא נימא אין הכי נמי דליכא הוספה לדעת ר"מ. ומתני' דקתני הוסיף אתיא כר' יוסי, אשר על כן נראה לומר דקושית התוספות היא לפירוש רש"י דפירש וילד טומאה דרבנן היינו כלים שנטמאו במשקין. ולפ"ז הירושלמי דפריך לה וקאמר למ"ד בוולד טומאה דרבנן לא בא רע"ק אלא לפתות וכו' הוא תיובתא לפירוש ר"י דלקמן ומשמעותו כפי' רש"י ועי' לקמן סי' ל' מה שכתבתי שם כ"ז באו"ד תפתר בטבול יום דבית הפרס וכו' ולפ"ז השמן הוי תחלה (וכשמדליקו בנר שנטמא בטמא מת) דלא אמרו כל הפוסל את התרומה וכו' חוץ מטבול יום אלא אם הוא טבול יום דאורייתא וכמו שפירש רש"י דלא גזרו בו שאין ד"ת צריכין חיזוק אבל טבול יום דבית הפרש דרבנן הוא וא"כ השמן הוי תחלה וכשמדליקו בנר שנטמא בטמא מת שהוא של מתכת הוי השמן ראשון וא"כ מהראשון דרבנן עושין ראשון דאורייתא ור"ח סבר משלישי או שני דרבנן מותר לעשותו שני דאורייתא למ"ד אוכל מטמא אוכל ואע"פ שאין כאן הוספה מ"מ לא בא לפחות והוסיף רע"ק דקאמר ר"ל מוסיף עדות אחרת כזאת. אבל למ"ד אין אוכל מטמא אוכל שפיר הוי הוכפת רע"ק מראשון דרבנן לראשון דאורייתא ולר"ח דוקא משלישי דרבנן לשני דרבנן ולפ"ז צריכין לומר דר"מ חשיב לאיסור דרבנן כמעלת ראשון דרבנן ולא כפסול. ומדברי שניהם למ"ד כמ"ש ומדבריהם למדנו. ויכולים לומר דעל זה

פליג דס"ל דאיסור לא הוי אלא כפסול ולהכי אין למדין מדר"ח ולא מדרע"ק דאינהו איירי בטמא ולא בפסול:

(כח)

ט"ו ע"א תוספות ד"ה וולד טומאה דרבנן וכו'. באו"ד. הקשה ר"י למ"ד אין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא. א"כ לרבי יוסי לא משכחת שלישי דאורייתא אלא וכו'. הא דלא הוקשה להם בקוצר הכי דכיון דהבשר שנטמא בוולד היינו במשקין. א"כ קשה למ"ד אין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא בין לר"מ בין לר"י מאי הוספה איכא כיון דאין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן א"כ לא הוי שני אלא מדרבנן ובלאו הכי הוי שני מדרבנן כיון שנטמא במשקין דהוי תחלה דר"מ הוי מדרבנן דוקא. ועכשיו שנטמא בבשר שנטמא באב הטומאה לא הוי ג"כ אלא שני ולר"י מעיקרא הוי שלישי מדאורייתא ושני מדרבנן ועכשיו נמי הוי שני דרבנן כיון דאין אוכל מטמא אוכל דמאי מוסיף לו טומאה על טומאתו. משום דלמ"ד אין אוכל מטמא אוכל הוא רבינא משמיה דרבא. וכבר אוקימנא לה בגמרא י"ד ע"א אליביה נהי דאין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא. מדרבנן מיהא מטמא ולפ"ז נוכל לומר דר"ח מיירי בשלישי מדרבנן ועושהו שני דרבנן. וליכא באמצעות שום משקה אבל לאוקימתא זו דאוקי הש"ס נימא קסבר ולפירוש ר"י שהבשר נטמא במשקין והוי שלישי משמע להי דאוקימתא זו היא אליבא דכ"ע בין למ"ד אוכל מטמא אוכל בין למ"ד אין אוכל מטמא אוכל ולהכי סברי התוספות דודאי לא צריכינן לאוקמה במשקין אלא משום ר' יוסי דקאמר אינה היא המדה ולטעמיה אזיל דסבר טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא אבל לר"מ דסבר דהבשר נטמא בוולד הטומאה דרבנן לא צריך לאוקמה במשקין דשפיר מיירי אוכל באוכל ומדרבנן. אבל לר"י דסבר דר"ח סג"ה מיירי בטומאה דאורייתא צריך לאוקמה באמצעות משקין ולכך קשיא להו לרבי יוסי שפיר אלא דעדיין יש להתבונן דבמאי פליגי ר"מ ור"י דלמה ר"מ מוקי לה בטומאה דרבנן ור"י מוקי לה בטומאה דאורייתא. ולכך אינה היא המדה דאי המשנה מקובלת הפירוש כר"מ למה פליג עליו ר"י ואמר אינה היא המדה. אמאי אינה היא המדה:.

ונ"ל דבהא תליא פלוגתייהו דר"מ סב"ל קלקול דרבנן כקלקול דאורייתא שהסברא נותנת ששוין הם ויבואו שניהם ולהכי מוקי לה בוולד טומאה דרבנן ומשום הכי יליף משם שפיר. אבל ר"י סב"ל קלקול דרבנן לא הוי כקלקול דאורייתא שדעתו מחייבת כך. שכיון שאינו מקולקל מדאורייתא הגם שהוא מקולקל מדרבנן לא נקלקלנו עוד יותר אפילו

מדרבנן כיון שעדיין הוא בחשיבותו מדאורייתא וכמו שכתבו התוספות לעיל ד"ה התם פסול וטמא ע"ש ומשום הכי ר"י מוקי לה לדר"ח סג"ה שאמר ששורפין בשר הנטמא בוולד עם בשר הנטמא באב בבשר שנטמא מדאורייתא בוולד כגון שנטמא במשקין הבאים מחמת שרץ דלסברתו משקין מטמאים אחרים דאורייתא שבזה מעמיד סברתו דסבר דדבר שהוא טמא מדרבנן לא נקלקלו עוד יותר ודר"ח במקולקל בדאורייתא מיירי. וה"ה דמצי לאוקמה בבשר שנטמא בעצים ולבונה שנטמאו במשקין או באוכל:

(כט)

תוספות ד"ה דמדאורייתא טהור מעליא וכו' ויש לומר דלא יליף טפי וכו'. ר"ל דלעולם סבר שאין להשוותם ואיסור הוי כמו פסול דוקא אלא דר"מ יליף קלקול דרבנן מקלקול דאורייתא דרע"ק. דהוי פסול א"כ אף בתרומה. דאיסור הוי כפסול וכמו דלרע"ק מפסול דאורייתא עושין טמא אף מפסול דרבנן שהוא אסור בשעה ששית עושין טמא אלא שאם תרצה לומר ולחלק דקלקול דרבנן עדיף וחשיב אמרינן דר"ח סגן הכהנים יוכיח. אלא דקשה לי הא לעיל כתבו התוספות משם הירושלמי דלפי אוקימתא זו רע"ק נמי אייריי בטבול יום דבית הפרס שהוא מדבריהם. א"כ הוי השמן תחלה כמש"ל וכיון דסבר ר"מ שאין להשוות פסול דרבנן לטמא דרבנן ואיסור הוי כמו פסול. א"כ היכי יליף ר"מ משלישי דר"ח ומשמן דפסול. דרע"ק הא פסול דרע"ק נמי תחלה הוי ולפי מש"כ לעיל בסי' כ"ו דקושית התוס' ופירושם בטבול יום דבית הפרס הוא לפירוש רש"י ע"ש. אבל לפירוש התוספות דפירשו דבשר נטמא במשקין בהא איירי ר"ח א"כ לסברת רע"ק דס"ל טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא כמו שהוכיח רבא בגמ'. ר"ח איירי בטומאה דאורייתא והוא הוסיף שפיר ע"ש. א"כ ר"מ יליף שפיר מפסול דאורייתא דרע"ק:

(ל)

אבל לפי מש"כ לעיל בסי' כ"ח דסברי התוס' דלא צריכין לאוקמי באוקמתא זו בבשר שנטמא במשקין אינו אלא לרבי יוסי. אבל לר"מ אינו אלא לדוגמא דכיון דאין טומאת משקין לטמא אחרים אלא מדרבנן נקטה. וה"ה כל מילי שהם דרבנן דלא דוקא משקין. וכל כוונת ר"מ אינה אלא להעמיד סברתו דסבר דמקולקל דרבנן יוכל לקלקלו יותר. ולהכי מוקי דר"ח בוולד טומאה דרבנן מ"מ ע"ש לפ"ז קושית התוספוא דהקשו לא בא רע"ק להוסיף אלא לפחות אתי שפיר אף לפירוש התוספות. ואתי שפיר נמי דלא הוי

הירושלמי תיובתא לפירושם ולא כמ"ש לעיל סי' כ"ו ע"ש והדרא קושיא לדוכתה מאי יליף ר"מ מפסול דתרומה דרע"ק דטבול יום דבית הפרס הא הוי תחלה דרבנן ואם:
ואפשר לומר דס"ל לתוספות כיון דתלמודא דייק לא פריך לקושיא זו דלא בא רע"ק להוסיף אלא לפחות א"כ לא חש לה וסבר דגם זו מיקרי הוספה שהיה פסול דוקא ולית ביה טומאה אפילו מדרבנן ואפילו הכי עושין אותו ראשון מדאורייתא. ויש חידוש בדרבי עקיבא מה שלא יש בזה דר"ח. ויש בדר"ח מה שלא יש בזה דרע"ק ומשום הכי התוספות הכא לא חשו לדברי הירושלמי ופירשו שפיר לפי ש"ס דידן:
עוד הייתי יכול לתרץ ג"כ ולומר דמ"ש כל הפוסל את התרומה וכו' חוץ מטבול יום. הוציאו לחוץ בין טבול יום דאורייתא בין טבול יום דבית הפרס דרבנן דחכמים השוו מדותם אלא שנראה לי שזה דוחק ודוק':

(לא)

באו"ד ואימר ר"י דהא דשרי רבי יהושע במתני' לשרוף וכו' לר"י היינו תלויה וכו' לשיטת ר"י בעל התוס' דפירש דר' יוסי דאמר אינה היא המדה לטעמיה דאמר טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא. דברים הכא פשוטים ונכונים דבאמת רבי יוסי ג"כ סבר איסור הוי כטומאה. אבל לא מצינו טומאה דרבנן שיכולים לקלקלו עוד יותר. דר"ח איירי בטומאה דאורייתא. ומשום הכי אמר אינה היא המדה וסבר דתרומה דטמאה מדרבנן אין לקלקלה יותר. וא"כ צריכין לומר ע"כ דהא דשרי רבי יהושע במתני' לרבי יוסי היינו בתלויה דאורייתא. דאילו מדרבנן הא איהו סבר אפילו ודאי דרבנן אין לקלקלו עוד ביותר והיינו דמסיים ר"י בעל התוספות דלדידיה שלישי דרבנן אסור לעשותו שני ע"כ. אבל לשיטת רש"י דסבירא ליה דרי"ו דאמר אינה היא המדה. האיסור מטומאה לא יליף. א"כ מצינו לומר דרי"ו אזיל ומודה דשלישי דרבנן מותר לעשותו שני ויכול להיות אף התלויה דרבנן עם הטמאה יכולים לשרוף ועל כן נראה לומר דכל זה דכתבו התוספות הוא לשיטתם ודוק':

(לב)

בד"ה וולד טומאה דאורייתא וכו'. וצ"ל דלא נגזרה גזירה עדיין דכל הפוסל וכו' ורצונם לומר דאין צריכין לומר דר"ל סבר אוכל מטמא אוכל. משום דהא שפיר משכחת דאורייתא באוכל ע"י משקה ועדיין לא נגזרה וכו' וזה כתבו למ"ד טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא. אבל למ"ד טומאת משקין לטמא אחרים דרבנן צריכין לומר

שריש לקיש סובר אוכל מטמא אוכל. אי נמי סבר אין אוכל מטמא אוכל אלא דלא סבר כאוקימתא דבר קפרא וסבר וולד טומאה דרבנן. ואע"פ דר"ל הוא שאמר משום בר קפרא. ליה לא סבירא ליה ולבר קפרא נמי לא הקשו הגם אם נאמר דס"ל שאין אוכל מטמא אוכל סובר דמשכחת לה ע"י עצים ולבונה, ולא סבר כריש לקיש. עוד יש לומר דלאוקמתא זו דבר קפרא שאמר מאי מדבריהם מדברי ר"א ור' יהושע סבר ריש לקיש משום בר קפרא דר"ח יסבור טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא והיינו מוסיף טומאה על טומאתו ואין ללמוד מדר"ח דהתם טמא וטמא כמ"ש בש"ס ומדבריהם דר"מ מדברי ר"א ור' יהושע:

(לג)

באו"ד א"נ נקט דאורייתא לאוקמה אפילו לר"א אבל לר"י וכו' ר"ל דאוקימתא זו דריש לקיש סבירא לן איסור מטומאה לא ילפינן אפילו לר"מ. ועיקר הילפותא מדרבי יהושע דסובר שאם הולכת לאיבוד מיטמינן לה וכ"ש אם מדרבנן אפילו בשלישי מיטמינן לה כיון שהולכת לאיבוד. וא"כ אפילו לר"ח מיירי בוולד דרבנן אתי שפיר כיון שהולכת לאיבוד אבל לר"א דס"ל דאפילו הולכת לאיבוד לא מיטמינן לה א"כ גם בטומאה בשלישי דרבנן שהולכת לאיבוד לא מיטמינן לה אבל אם נטמאת בטומאה דאורייתא מודה ר"א שאין מוזהרין עליה לשומרה מדכתיב את משמרת תרומותי שתים במשמע אחת טהורה ואחת תלויה. אבל בטמאה ודאית אפילו טומאה כזה לא הזהיר הכתוב. ולהכי דר"א אתיא אפילו אליביה וק"ל:

(לד)

בש"ס ט"ו ע"א מי דמי התם גרמא בעלמא וכו' הכא לא פריך הש"ס מדבריו מבעי ליה כמו שפריך לקמן חדא דעדיף מינה קא פריך ועוד דהכא נוכל לומר מדברי שניהם נלמוד דעד כאן לא קאמר ר"א צריך לשומרה אלא משום ספיקא ושמא יבא אליהו ויטהרנה לכך מוזהרין עליה וא"כ אינה ודאי הולכת לאיבוד. וא"כ טעמא דאינה הולכת לאיבוד הא ודאי הולכת לאיבוד כי הכא בפסח. גם ר"א אזיל ומודה לרבי יהושע. וא"כ שפיר קאמר ר"מ מדבריהם. וכן באוקימתא דלעיל בוולד טומאה דרבנן ומאי מדבריהם מדברי ר"ת. התם נמי מדברי שניהם מדברי ר"ח ורע"ק כמ"ס התוספות לעיל בד"ה דמדאורייתא טהור מעליא הוא ע"ש:

(לה)

התם גרמא בעלמא. אין להקשות כיון דס"ל לרבי יהושע שאינו מוזהר עליה דמשמרת תרומתי כתיב ויש אם למסורת. למה אין יכול לטמאה בידים דיש לומר דנהי שאין מוזהר לשומרה מ"מ אין לטמותה ביד:

(לו)

שם אמר ר' יוסי אין הנדון דומה לראיה וכו' לכאורה שזה הוא קושית הש"ס לעיל מדבריהם דמאן אילימא מדר"ח וכו' התם טמא וטמא הכא טהור וטמא. ואלא מדברי רע"ק וכו' וא"כ מאי פריך הש"ס לעיל כיון שזה הוא קושית וכוונת ר' יוסי שאמר לר"מ אין הנדון דומה לראיה וכו' ואי כוונת הש"ס לעיל על ר"מ מאי סלקא דעתיה דר"מ ללמוד מדבריהם א"כ כי מתרץ נימא קסבר ר"מ בוולד הטומאה דרבנן א"כ כי מתרץ נימא קסבר ר"מ בוולד הטומאה דרבנן א"כ תחזור תיקשי עלך מאי מהדר לר"מ הכא בברייתא זו ואמר אין הנדון דומה לראיה וכו' אי מרר"ח זה טמא וזה טמא וכו':

ויש לומר דלפירוש רש"י דפירש אינה היא המדה כמ"ש התוס' הכי פירושה זה טמא ר"ל טומאה דרבנן וזה טמא וכו' אף אנו מודים וכו' בוולד ר"ל בוולד הטומאה דרבנן אבל היאך נשרוף הטהורה בשש אף שיש בו איסור דרבנן מ"מ איסור מטומאה לא ילפינן ואפילו תלויה לא נשרוף שמא יבא אליהו ופיגול ונותר וכו' התם נמי אית טומאה דרבנן:

ולפירוש התוספות דר"י לטעמיה אזיל דסבר טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא דר"מ סבר בוולד טומאה דרבנן ולכך יליף שפיר. אבל ר"י סבר דר"ח בטומאה דאורייתא מיירי ולכך קאמר אין הנדון דומה לראיה דמדר"ח זה טמא וזה טמא ר"ל אע"פ דסבר ר"י דילפינן איסור מטומאה אבל מ"מ זה טמא וזה טמא אבל התרומה בפסח הטהורה לית בה כ"א איסורא דרבנן ואפילו דיינינן לה כטומאה מ"מ קלקול דרבנן מקלקול דאורייתא לא יליף. ופיגול ונותר נמי התם איסורא דאורייתא וק"ל:

(לז)

תוספות ד"ה חבית שנולד לה ספק טומאה וכו' וקשה לריב"א אי ברה"י ספיקו טמא וכו' נ"ל דהתוס' חלוקים עם רש"י ז"ל דרש"י סבר אע"פ שברה"י קימ"ל ספיקו טמא מ"מ לא מיקרי טמא אלא מספק לר"א מוזהר עליה מדכתיב משמרת תרומותי ויש אם למקרא. ותוספות סברי כיון דקימ"ל ברה"י ספיקו טמא דילפינן מסוטה דרגלים לדבר הוי כודאי ולא מיקרי תלויה דהא קימ"ל שהוא טמא ובזה אינו מוזהר עליה ומשים

הכי פירשו כגון שתי חבית דשתיהם תלויות והא דנקט במתני' חבית לפירוש התוספות משום דבשתיהם כאחת אפילו ר' יהושע מודה שצריך לשומרם כיון דודאי אחת מהן הן טהורה אין לטמותם בשניהם ולכך נקט אחת שהיא תלויה. ולפי דבריהם שני שבילין דבזה אחר זה טהורין שהביא הש"ס לעיל היינו ברה"ר אבל אם הם ברה"י תלוין הם ולא טמאים:

(לח)

בש"ס ט"ו ע"ב לימא מסייע ליה הפת שעיפשה וכו' פירש רש"י דאי ר"מ אפילו פת מעליא וכו' ע"ש ואין לומר דלעולם אימא לך ר"מ היא דהא ר"מ יליף איסורא דרבנן בש"ס מוולד דרבנן אבל בד' וחמש דליכא איסור דרבנן אפי' ר"מ יסבור שאין שורפין תרומה טמאה עם טהורה ולכך קאמר הפת שעיפשה דוק' אבל לא פת מעלייא ומיירי בד' וחמש שאין כאן איסור אפי' דרבנן ואתיא כר"מ שפיר ומשום דלא חזיא לאכילת אדם לכך שורפה דהא תרומה לא חזיא לאכילת בהמה זה לא איפשר לומר דהא ר"מ לא יליף דין תרומה בפסח אלא מדר"ח לסברת רבי יוחנן וכיון דיליף מדר"ח ליכא למילף אלא בדבר דאית ביה מיהא איסור דרבנן כגון חמץ בשש דאית ביה איסור דרבנן אבל בארבע וחמש דלית ביה איסור דרבנן מנין יצא לו דין זה אלא ע"כ מסברת עצמו דן דין זה דכיון דלא חזי לאכילת אדם ועומד לאיבוד סברא אמיתית היא דלא חיישי' עליה דהאי פת א"כ מסברא זו נימא ג"כ אפילו ר' יוסי מודה דהא לא מצינו דפליגי בזה אלא דעדיין קשה נימא דליכא סייעתא מהא לר' יוחנן דבשבע מודה רבי יוסי דלעולם אימא לך ר' יוסי פליג נמי בשבע ומאי מד' מדבריהם מדברי רבי יהושע משום דאזיל לאיבוד וא"כ בין בשש בין בשבע ילפינן ור"י סבירא ליה התם שאני דאיכא הפסד חולין אבל בתרומה בפסח, אפילו בשבע אין שורפין עם הטמאה ובארבע ובחמש אפי' ר"מ מודה כמ"ש התוספות ד"ה נימא קסבר דכיון דשרי באכילה לא מיקרי אזיל לאיבוד ע"ש ומשום הכי קאמר הפת שעיפשה דבלאו הכי אזלא לאיבוד נשרפת עם הטמאה. והיינו לסברת ר"מ דס"ל אי הולכת לאיבוד אפילו ליכא הפסיד מותר לשורפה עם הטמ' ורבי יוסי פליג עליה. ויש לומר דממה נפשך אתיא כר' יוסי דאי נימא דר"מ מדר"ח אתיא נמי כרבי יוסי כדאמרן ואי מדרבי יהושע אי ר"מ קאמר לה מאי אתא לאשמועינן ברייתא זו דהא במתני' דידן קאמר ר"מ אפי' בשש דמדאורייתא חזיא סבר דשורפין עם הטמאה וכ"ש הפת שעיפשה בד' ובחמש דמיא לשבע דאזיל לאיבוד וכמ"ש התוספות ד"ה ונשרפת עם הטמאה וא"כ מאי קא משמע לן אלא ודאי אפילו לרבי יוסי אתיא ודו"ק:

(טל)

לעיל בש"ס אבל היאך נשרוף התלויה וכו' כלומר אי מדר"ה סגן הכהנים לא נשמע אפי' התלויה עם הטמאה אבל באמת גם רבי יוסי מודה דלר' יהושע שורפין התלויה עם הטמאה. אלא דמדברי הש"ס לקמן כ' ע"ב לא משמע הכי ע"ש ה נתחדש לי בשעת ההעתקה כ"ה לתמוז תפאר ונכנס בטל אורות:

(טל)

שם בש"ס לימא מסייע ליה הפת שעיפשה וכו' שאני התם דעפרא בעלמא הוא. דע כי דין טומאת אוכלין נחלקו בו הרמב"ם ז"ל והראב"ד ז"ל וכעין זה איתא בעדויות פרק שני משנה ח' ועל שיירי תנור ארבעה עי' רע"ם שם. מה שפירש שדין שמשמע קבלת הטומאה ופקיעת הטומאה דין אחד להם כדעת הראב"ד בכאן ע"ש בפרק שני מהלכות טומאת אוכלין הלכה י"ד בדבר הידוע למאכל אדם, שהרמב"ם סובר שאם נפסד ונפסל מאכילת אדם הגם שעדיין לא נפסל ונפסד לאכילת כלב לא יקבל טומאה דרחמנא אמר מכל אוכל אשר יאכל פרט לאוכל סרוח לפי שהוא לא יאכל. אבל אם כבר קבל טומאה בעוד שהיה ראוי לאכילת אדם הגם שנפסל אחר כך ונתעפש ואינו ראוי לאכילה אדם עוד עדיין נשאר בטומאתו ולא תסיר עליו אוולתו וטומאתו עד שיפסל מאכילת כלב ואז פורחת ומסתלקת טומאתו ממנו והראב"ד ז"ל סובר דין קבלת הטומאה כדין פריחתה. דבתרוייהו אם נפסל מאכילת אדם ועדיין הוא ראוי לכלב מקבל טומאה ואינה פורחת ממנו טומאה ואם נפסל מאכילת הכלב אינו מקבל טומאה ואם הוא טמא טומאה ישנה מסתלקת ממנו טומאתו ע"ש בהר"מ ובהשגות הראב"ד וברבינו הכסף משנה עיין עליהם הלא בספרתם. והנה לפי שיטת הראב"ד הברייתי' הזאת היא של פת שעיפשה היא כפשטה מתבארת הגם שנפסלה מאכילת אדם מ"מ כיון שעדיין כלב יכול לאוכלה מטמאה טומאת אוכלין שמקבלת טומאה אלא כיון שנגרע ערכה שאינה נאכלת למאכל אדם ועוד שהוא זמן פסח שנאסרה בהנאה שהיתה עומדת לאכילת בהמה כדין כרשיני תרומה דסוף תרומות פרק אין נותנין משנה ט' עי' הרמב"ם ז"ל. בפירושו לתרומות שכתב וז"ל כי כשיקנה הכהן בהמה שהוא מאכילה תרומה למאמר השם יתעלה וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו ע"ש וברבינו שמשון בפירושו לשם ומשום איסור חמץ בפסח עומדת לשרפה וקאמר שנשרפת עם הטמאה הגם שמקבלת טומאה מן הטמאה שהרי לא נפסלה מאכילת כלב והרי היא מקבלת טומאה ומטמאין אותה בידים. מ"מ כיון שכבר נאסרה משום איסור חמץ בפסח ועוד שהיא גרועה שכבר נפסלה מאכילת

אדם להכי מותר לטמותה בידים כיון דלא חזיה עוד לאדם והיינו מסייע ליה כדפירש רש"י. ודחי דשאני התם דעפרא בעלמא. ולאו דוק' עפרא שהרי עפרא קתני רישא שעדיין מטמאה טומאת אוכלין אלא. כיון שאינה ראויה לאכילת אדם קרי לה עפרא ולהכי מגרע גריעא ומשום הכי מותר לטמותה בידים. אבל לשיטה הרמב"ם לכאורה ברייתא זו קשה להלום התכתה והתכת התלמוד שרוצה להסתייע ממנה. שהרי על כרחך לדעה הרמב"ם ז"ל דסובר שאם נפסלה מאכילת אדם אינה מקבלת טומאה. צריכין אנו לומר הא דקתני שאם נפסלה מלאכול לאדם והכלב יכול לאוכלה מטמאה טומאת אוכלין היינו שאם יש בה טומאה ישנה דהיינו שקודם שנפסלה מאכילת אדם, קבלה טומאה וקאמר בברייתא הגם שנפסלה אחר כן מאכילת אדם עדיין מטמאה טומאת אוכלין כלומר נשארת בה טומאתה ולא פרחה מינה כיון שעדיין הכלב יכול לאכול אותה ועוד קאמר בברייתא דין אחר שאם טהורה היא, זו הפת שעיפשה יכול לשורפה עם הטמאה בפסח. וקשה שלפי שיטה זו מה אתא לאשמועינן שנשרפת עם הטמאה פשיטא דלמה לא כיון שכבר נפסלה מאכילת אדם ואינה מקבלת טומאה מהשתה א"כ הגם שמניחה על הטמאה אין כאן חשש כיון שאין מקבלת טומאה עוד ועוד דלמה נקט בפסח שהיא אסורה מצד עצמה. הא אפילו בשאר ימות השנה שאין בה איסור מ"מ כיון שאינה מקבלת טומאה הגם ששורפה עם הטמאה לא נעשה עמה דבר וכדקא קאי ועוד מאי מסייע לרבי יוחנן מהא שאני הכא שאינה מקבלת טומאה כדאמרן ואי נימא דברייתא זו באה להשמיענו ולחדש לנו דינו של הרמב"ם זל וברישא השמיענו תנא דבריי' שאם נפסלה מאכילת אדם וכבר יש עליה טימאה ישנה קודם שנפסלה עדיין מטמאה טומאת אוכלין ולא פקעא מינה טומאה כיון שהכלב יכול לאוכלה. ובסיפא קתני ונשרפה עם הטמאה לאשמועינן דהגם שאמרה רישא כיון שלא נפסלה מאכילת כלב עדיין עליה טומאת אוכלין מ"מ אם היא טהורה לא תקבל טומאה מעתה מחדש כיון שעתה לא חזיא לאכילת אדם אינה אוכל אשר יאכל. ולהכי מותר לשורפה עם הטמאה שאינה מקבלת טומאה ועיקר חידושא דסיפא הוא לאשמועי' דין זה שאינה מקבלת טומאה מעתה. והא דקתני בפסח יש לומר שאילולי לא היה פסח כיון שעומדת לאכילת כלב שאינה אוכל אדם מעתה מאכילין אותה לכלבים כדין כרשיני תרומה כאשר כתבנו מסוף תרומות ועל כן נקט פסח שמעתה עומדת לשריפה. אלא שעדיין לא אפרק מחולשא דמאי קאמר הש"ס לימא מסייע ליה וכו' ומאי סיוע מברייתא זו דשאני הכא שאינה מקבלת עוד טומאה ולהכי מותר לשורפה עם הטמאה כדאמרן ואי נימא דקושייא זו היינו דחיית הש"ס דקאמר דשאני התם דעפרא בעלמא ורוצה לומר כיון שעפרא בעלמא

אינה מקבלת טומאה ולכך יכול לשורפה עם הטמאה מ"מ קשה על מי שסלקא דעתיה לסייע לר"י מכאן מאי דעתיה לסייע סיוע שאין בו ממש לכאורה ועל זה אמרו דקרי לה מאי קרי לה ואפשר לומר דהש"ס דקאמר לימא מסייע ליה הוה סלקא דעתיה שפירוש הברייתי' כפירוש הראב"ד ז"ל ולהכי קאמר שפיר לימא מסייע ליה דהאי ונשרפת עם הטמאה הגם שמקבלת טומאה כדקתני רישא מטמאה טומאת אוכלין השתא. ודחה הש"ס דשאני התם דעפרא בעלמא ואינה מקבלת טומאת אוכלין מעתה אחר שנפסלה מאכילת אדם ורישא בטומאה ישנה מיירי כשיטת הרמב"ם ז"ל. ובזה אתי שפיר האי דחיה דדחי הש"ס שאני התם דעפרא בעלמא. דלכאורה שזה סותר לדין הרישא כדקתני מטמאה טומאת אוכלין א"כ אינה כעפרא. אבל לפי האמור דרישא מיירי בטומאה ישנה ניחא ואתי שפיר. עוד אפשר לומר דלשיטת הרמב"ם ז"ל הכי פירושא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן מחלוקת בשש אבל בשבע דאית בה איסורא דאורייתי' דברי הכל שורפין ולא חיישי' לזילותא שתרומה טהורה תהיה נשרפת עם הטמאה ויאמרו העולם שגם זה טמאה היא. וקאמר לימא מסייע הפיגול והנותר שאין בהם טומאה אלא האיסור וקתני שנשרפין עם הטמאה ולא חיישי' לזילותא ודחי שאני התם דאית בהו טומאה דרבנן ולכך ליכא זילותא. וקאמר עוד לימא מסייע ליה הפת שעיפשה וקאמר שנשרפת עם הטמאה בפסח אלמא לא חיישי' לזילותא בשרפתה עם הטמאה. ודחי שאני התם דעפרא בעלמא כיון שאינה ראויה לאכילת אדם שנתעפשה ונפסלה ונפסדא לא חיישי' לזילותא של זו. אבל אם היא עדיין תשובה מצד עצמה דגם שמצד איסור לא חזיא לאכילת אדם מ"מ אריא הוא דרביע עלה והא חשובה מעצמה אימא לך דחיישי' לזילותא שלה ולהכי אין לשורפה עם הטמאה אלא בפני עצמה וק"ל ועי' פרק שמיני דטהרות משנה ואו' ועי' שם לרבינו עובדיה בפירושו לשה ולהרב הוספת יום טוב שם וק"ל. ע"כ מה שנתחדש בהעתקה.

(מ)

ט"ו ע"ב רש"י ד"ה ורבי יוסי לטעמיה וכו' אלא ע"כ ר' ירמיה כרב אדא או כאביי סב"ל ר"ל כרב אדא בר אהבה דס"ל דבקדשים מיהא אוכל מטמא אוכל וא"כ מעיקרא שלישי מדאורייתא הוי לרבי יוסי ועבדינן ליה שני מדאורייתא ולהכי אינה היא המדה כקלקול רבנן דשעה ששית שהוא אסור מדרבנן הגם שאיסור כטומאה מ"מ לא ילפינן מקלקול דאורייתא וקשה לי דלפום האי סברא דסבר ר' ירמיה כרב אדא בר אהבא בתרומה אין אוכל מטמא אוכל א"כ נילף שפיר כי היכי דבקדשים שלישי דאוריית'

מותר לעשותו שני דאורייתא הכא נמי נימא בתרומה בפסח לפום האי סברא דסבירא לן דאיסור מטומאה ילפינן אליבא דכ"ע א"כ נשרוף התרומה בשש דאית בה איסור דרבנן עם הטמאה כיון דהשתא נמי כי שריף לה עם הטמאה אין כאן טומאה דאוריית' דאין אוכל מטמא אוכל בתרומה אלא מדרבנן. ואין לומר שאיסור הוי כפסול ולכך לא ילפינן מדר"ח דהתם טמא וטמא הוא דאוריית' אבל הכא פסול דרבנן וטמא דרבנן ולכך לא ילפינן מדר"ח זה אינו דא"כ נילף מפסול דרע"ק מיהא לכך נראה לומר דרש"י סובר כמ"ש התוספות לעיל ד"ה התם פסול וטמא דכתבו דמקלקול דאוריית' שיכול לקלקלו עוד יותר אין ללמוד שיוכל לקלקל קלקול דרבנן יותר ע"ש ונוכל לומ' דהתוס' לעיל שהוכיחו ואמרו תדע האי תדע ר"ל מדר"ח למה לא ילילף ר' יוסי מניה איסורא דרבנן שמותר לעשותו שני מדרבנן ולשיטתייהו קאמרי זה דמוקמי האי תרוצא דר' ירמיה היינו דש"ס דמתרץ נימא קסבר ר"מ וכו' וולד הטומאה דרבנן וכתבו התוס' לעיל ד"ה וולד הטומאה דרבנן דתרוץ זה אתי אפילו למ"ד אין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן. וקושית רש"י הם ז"ל תירצוה בטוב טעם דאכתי לא נגזרה גזירה דכל הפוסל וכו' מטמא משקין להיות תחלה ע"ש וא"כ התוספות רוצים לאוקומי אוקימתא דרבי ירמיה אליבא דכ"ע בין לאביי בין לרב אדא בר אהבה משמיה דרבא בין לרבינא משמיה דרבא. ולרב אדא בר אהבה צריך לומר דר"מ ילילף מדר"ח שטמא מדרבנן מותר לעשותו שני דאורייתא כ"ש תרומה בפסח בשש שאיסורה מדרבנן שהרי איסור כמו טומאה להכי מותר לעשותו שני מדרבנן שהרי בתרומה אין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן. ור' יוסי סובר דשאני דר"ח שהבשר נטמא במשקין דאוריית' ולכך מוסיפי' לו טומאה על טומאתו בקדשים שאוכל מטמא אוכל אבל בתרומה שאין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן. בשש שאין איסורו אלא מדרבנן אין לקלקלה בטומאה דרבנן ומדרבי יוסי לא ילילף קלקול מדרבנן מקלקול דאורייתא א"כ מוכח שפיר דקלקול דרבנן עדיף כיון שעדיין הוא בחשיבותו שלא נתקלקל מדאורייתא. כך נראה לי לפרש דבריהם בטוב טעם ודעת ואין צריך לדחוק עצמינו דכוונתם לומר דנילף מדרבי עקיבא דבאמת הילפותא מדר"ח כפשוטא וכמ"ש. אבל לפי מש"כ בסמוך דמדר"ח אין ראייה דאיסור הוי כפסול להכי ליכא למילף מדר"ח דהתם טמא וטמא אבל תרומה בפסח פסול וטמא הוא ולהכי על כרחיך לומר דעיקר הוכחתם הוא מדלא ילילף מדרבי עקיבא וכמש"ל עי' לעיל סי' כ"ה:

(מא)

באו"ד ורבינא דאית ליה מקרא מלא דבר וכו' ומוקי לה לתוספת טומאה דרבנן וכו' ר"ל תוספת שמוסיפין לו טומאה כיון שאין אוכל מטמא אוכל א"כ תוספת זו אינה מדרבנן היא שמוסיפין לו בשעת שריפה ומעיקרא היה שלישי דאורייתא על ידי עצים ולבונה כדמוקי לה לעיל ריש לקיש משום בר קפרא ולית ליה הא דמבעי בעי לה. אלא הוא מפשט פשיטא ליה דמהני בעצים ולבונה לממני בהו ראשון ושני ומאי מדבריהם מדברי ר' יהושע וכו' והא דלא כרש"י שמוקי לה בוולד טומאה דרבנן. והוספה ג"כ מדרבנן ור"מ מדר"ח ורע"ק וכמ"ש התוספות לעיל ט"ו ע"א ד"ה דמדאורייתא טהור מעליא ע"ש ורבי יוסי לא יליף איסור מטומאה ומאי מדבריהם מדברי ר"ח ורע"ק נ"ל לומר דרש"י ז"ל לא רצה בזה משוה דבש"ס לעיל לא ניחא ליה לאוקמה בהכי שהרי הש"ס אמר נימא קסבר רבי מאיר מתני' באב וכו' והשיב ריש לקיש משום בר קפרא לאמר לא תוקמה בהכי הראת לדעת דהש"ש לא ניחא ליה לאוקמה בהכי משום דמתניתין סתמא קתני ועוד דנראה לו דוחק דנימא דרבי יוסי לא יליף איסור מטומאה דהרי מתני' דהפיגול והנותר קאמר ר' יוסי משום בר קפרא וכן ההיא דפת שעיפשה מוכחת שר' יוסי ומשמע דס"ל דאיסור הוי כטומאה. אע"ג דהש"ס דחי לה. דחיה בעלמא היא ואין האמת כך אלא נראה משם באמת דסבר ר"י דאיסור וטומאה שוין ולכך כתב רש"י כדאוקמינא לעיל דהיינו כבר קפרא ומאי מדבריהם מדברי ר' יהושע:

(מג)

רש"י לעיל י"ד ע"א במתני' ד"ה מדבריהם למדנו וכו' עם זמן הביעור דהואיל דהולכת לאיבוד אף הטהורה ואסורה מדאורייתא וכו' נ"ל דפירש כן כר"ל משום קפרא דמאי מדבריהם מדברי ר' יהושע ורבי יוסי דפליג אדרמ' אף בשבע דאסורה מן התורה ואמר אין שורפין עם הטמאה וכמש' התוספות טו' ע"ב ד"ה נימא קסבר ר' יוחנן וכו' עש' בסוף הדיבור באו"ד מדברי ר' חנינא עש' ומשום הכי פירש רש"י הכא ואסורה מדאורייתא להודיעך כחו דרבי יוסי דאף בזה פליג אבל לרמ' אפילו בשש שורפין כיון דאזיל לאיבוד. אבל אין לומר דס"ל לרש"י דלא יליף ר"מ מר' יהושע אלא בשבע דבשבע דאסור מן התורה מיקרי אזיל לאיבוד אבל בשש שמותר מן התורה אף שמדרבנן אזיל לאיבוד מ"מ כיון שמן התורה מותרת לא מיקרי מוזלית לאיבוד וא"כ חייב בשמירתה דהא לקמן ט"ו ע"ב פירש רש"י דאפילו בד' וחמשה מיקרי אזיל לאיבוד וילפינו מדרבי ר' יהושע ע"ש בד"ה נימא קסבר ר' יוחנן וכו' אלא דצריכין לו' כמ"ש אלא הקשה לי דלמא לא

פירש רש"י כדעת ר' יוחנן שבא מפורש בדבריו דמחלוקת בשש אבל בשבע ד"ה שורפין וכדאיתא לקמן בש"ש ט"ו ע"ב וצ"ע:

(מד)

תוספות ד"ה ר' יוסי לטעמיה וכו'. ואין זה לעעמיה ור"ל דלטעמיה דר"מ לטעם דידיה לטעמיה דרבי יוסי טעם דרביה ותריץ הר' יוסף מירושלים דס"ל לר"מ דיטמא דכתיב וכו' ור"ל דהשתא מחלוקתם, דר"מ ור"י בדברי רע"ק רבם ר"מ סבר, טומאת משקין לטמא אחרים דרבנן אליבא דרע"ק ור"י לטעמיה דס"ל דטומאת משקין לטמא אחרים מדאוריית' אליבא דרע"ק. אלא דבאמת קשה הכי מצינן לומר דר' מאיר סבר דלרע"ק טומאת משקין לטמא אחרים דרבנן דא"כ מאי מהנייא האי נר להאי שמן דקאמר רע"ק, לא נמנעו מלהדליק את שמן שנפסל בטבול יום, בנר שנטמא בטמא מת. אי לאפסולי גופיה הא פסול וקאי. ואי מדרבנן אפילו בא' ושני תחלה הוי כמו שהוכיח הש"ס לעיל י"ד ע"ב משמיה דרבא ואם תשיבני דר"מ סובר דלהד"מ דמעולם לא אמר זה ר' עקיבא ומכחיש ר"מ בעדותו ואומר דלא העיד כלל ועדותו שהביא רבינו הקדוש במתני' אינה: **אלא** אליבא דר' יוסי דסבר דלרע"ק טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא אבל ר"מ סבר להד"מ. א"כ לפ"ז ר"מ לא יליף אלא מר"ח ותיקשי קושית התוספות לעיל ט"ו ד"ה דמדאורייתא דהניחא למ"ד אוכל מטמא אוכל יליף שפיר איסור דרבנן לעשותו שני משלישי דרבנן אע"ג דאיסור הוי כמו פסול ולעיל משמע דטמא ופסיל אינם שוים דחשיב ליה הוסיף מ"מ בטומאה דרבנן לא משמע ליה לחלק כך כתבו התוספות שם. ולפום האי סברא דהשתא דר"מ סבר דלהד"מ וליכא הוספה בעדות מ"מ ממה נפשך אתי שפיר דלא משמע ליה לחלק בטומאה דרבנן ולהכי ר"מ יליף שפיר מדר"ח. דמקולקל דרבנן מקלקלינן ליה בקלקולא דאורייתא הכי נמי איסור דרבנן דהוי כמו טומאה מקלקילינן ליה מדאורייתא. אבל למ"ד אין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא. א"כ מאי קסבר ר"מ שהוצרך ללמוד מדר"ח אי קסבר שיש להשוות איסור דרבנן כמו טמא מדרבנן ולא כפסול. א"כ אינו צריך ללמוד דבר זה מדר"ח דסברא היא לשרוף האיסור עם הטמא שזה טמא וזה טמא ומה יוסיף לו. ואי קסבר שאין להשוותם א"כ היכי יליף משלישי זה טמא וזה פסול וכמ"ש לעיל התוספות ובשלמא לפירוש רש"י שפירש דר' ירמיה סבירא ליה כמ"ד אוכל מטמא אוכל אתי שפיר אבל לפירוש התוספות דפירשו לעיל ט"ו עא ד"ה וולד טומאה דרבנן דהתירוץ דלעיל הוא תירוץ דר' ירמיה והקשה ר"י קושית רש"י ותרץ שם אפילו למ"ד אין אוכל מטמא אוכל אתי שפיר. משום דאכתי לא

נגזרה גזירה דכל הפוסל וכו' ע"ש קשה כנ"ל על כן נראה לי לומר דאף לפי האי פירושה דתוספות שר"מ לא כפר בכל דברי רע"ק אלא הודה במקצת דהיינו דגם ר"מ מודה ואומר הוסיף רע"ק וכו'. בשמן שנפסל בטבול יום שמדליקין אותו בנר שהוא א' שעושהו תחלה. ומוסיף לו טומאה מדרבנן וא"כ מדברי שניהם למד ר"מ ובסגנון התוס' לעיל ד"ה דמדאורייתא טהור וכו'. אבל נראה שאין זה כלום דאפי' הכי לא איפרק מחולשא דהכא אם תאמר דשאני פסול מדרבנן מטמא דרבנן וליכא למילף מדר"ח איך תוכל להוכיח מדרע"ק דפסול מקלקלינן ליה דהתם שאני שהיה מעיקרא פסול מדאורייתא. ולכך יכול לקלקלו מדרבנן אבל לא התיר לקלקלו בדאורייתא כי היכי דתתיר גם כאן דפסול דרבנן לקלקלו עוד יותר בדאורייתא וכעת צריך עיון:

(מה)

בש"ס ט"ז ע"א שהרי העיד ר' יוסי בן יועזר איש צרידא וכו' ועל משקין בית מטבחייא דכן וכו' צריכין אנן לומר לפום השתא דתנאים המוזכרים בבריי' דלעיל דבסמוך סברי דעדות זו לא היתה כלל ולא היו דברים מעולם ופליגי אדרבי אלעזר דברייתא זו שניה דסובר שאין למשקין טומאה כל עיקר אליבא דרב אבל אליבא דשמואל ר"מ אתי כרבי יוסי ן' יועזר. ונראה לומר לפום השתא דרב ושמואל דפליגי בפירוש מלת דכן. או דאינהו הני סברי כרבי יוסי בן' יועזר דא"כ תיקשי לרב דאיך הניח דברי רבים דהיינו ר"מ ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון דכולם שוים לטובה דטומאת עצמן מיהא יש להם אליבא דכ"ע והם לפום השתא מכחישים בעדותו של יוסי בן' יועזר ואינו עביד כוותיה ועל כן נראה דפליגי בפירוש דבריו אינהו לא סבירא להו ונראה שלזה נתכוון רש"י ד"ה קסבר. יוסי בן' יועזר וכו' וד"ה ושמואל אמר קסבר יוסף בן יועזר וכו' ורוצה לומר דהאי קסבר לא קאי אדשמואל ורב אלא ארבי יוסי בן' יועזר. אבל נראה בעין חוורת לומר דכיון דהש"ס שקיל וטרי בעדות דיוסי בן' יועזר במשקין בי מטבחייא ועוד דהא תני לה בברייתא ודאי דהכי הלכתא מקובלת ומשום הכי רב ושמואל טרחי לפרש מילתיה דיוסי בן' יועזר וסברי דגם התנאים המוזכרים לעיל בברייתא אזלי ומירי לעדותו של יוסי ן' יועזר דעל משקין דבית מטבחייא דכן אלא דפליגי עם ר' אלעזר דברייתא שנייה דאינהו סברי דמשקין בית מטבחייא דכן דהילכתא גמירי לה וכמו סברת ר' פפא לקמן י"ז ע"ב שהביא הש"ס לקמן ואע"פ שהקשה הש"ס לקמן על סברא דעלתה בקושיא מ"מ לאו תיובתא היא. ורבי אלעזר סבר דמשקין בית מטבחייא דכן משום שאין למשקין טומאה כל עיקר מן התורה אלא מדרבנן. ובדבית מטבחייא לא גזור ונראה לי דגם רב פפא לא

קאמר דהלכתא גמירי לה למשקין דבית מטבחייא דכן אלא להני תנאי דברייתא קמייתא ר"מ ור' יהודה וכן אלא לא לרבי אלעזר דברייתא שניה דקאמר תדע וכו' ובהכי אתי שפיר דקאמר בש"ס קשיא ולא תיובתא משום דיש לתרוצי כן ובהכי אתי שפיר דברי הרמב"ם שפסק להא דספק משקין ליטמא טמא בפרק י"ד. מהלכות אבות הטומאה הלכה ז', ופסק נמי הא דמשקין בית מטבחייא דכן בפרק יוד' מהלכות טומאת אוכלין הלכה ט"ז והיינו כרב פפא עי' תוספות יו"ט בעדיות פרק שמיני משנה ד' ועי' תוספות חדשים שם ועי' לקמן מ"ש בסי' ע"ז:

(מו)

שם בש"ס וכי לא גזור רבנן לטמויי אחרים אבל טומאת עצמן יש להם נ"ל דכל ל לשון זה הוא יתר וכנטול דמי וכמ"ש סי' ד"ן וק"ל:

(מז)

שם מי אמר דכן מלטמא וכו' קשה לי דלמה פריך לשמואל יקשה לר"מ דסבר הכי בברייתי' דלעיל דס"ל דטומאת עצמן יש להם מדאורייתא ולטמא אחרים דרבנן ואין לומר דרב הונא בר חנינא דפריך הכי לא שמיע ליה ברייתא זו דלעיל דר"מ וכו' דהא מתניתין היא בפרק רביעי דטהרות משנה ט' ויוד' ע"ש ויש לומר דהיה מצי לפרוך נמי אסברת ר' מאיר אלא דניחא ליה לרב הונא בר חיננא וליתן בדברי שמואל לפני רב פפא שהיה בקי בשמועות שמואל ואולי שמיע ליה משמואל איזה דבר חדש בזה:

(מח)

שם קרי כאן והבשר אשר יגע בכל טמא וכו' קשה לי לפי מאי דכתבו התוספות לעיל בד"ה ר' יוסי לטעמיה משום הר' יוסף מירושלים דסבר ר"מ דיטמא דכתיב גבי משקין היינו הבשר וטומאת עצמן נפקא לן מכל אשר יפול אל תוכו יטמא איני אומר טמא אלא יטמא לטמא אחרים והיינו משקים דבחולין. לכ"ע אין אוכל מטמא אוכל שלישי ובעל כרחיך אמשקין קאי ע"ש א"כ לשמואל נמי לח תיקשי, דהוא יסבור דפירוש הפסוק דכל המשקה אשר ישתה יטמא היינו יכשר כר' מאיר וטומאה משקין נמי כר"מ ובזה ניחא לן קושיתנו דלעיל דלא פריך רב הונא בר חיננא לר"מ כשיטת רב יוסף מירושלים אלא דקשה כדאמרן שגם לשמואל נימא הכי ויש לומר דכל זה דכתב הר' יוסף אינו אלא לפי שיטתיה דפירש דר"מ אזיל לטעמיה ור"י אזיל לטעמיה. היינו דאזלו לפרש דעת רבם

דהוא רע"ק דדרש יטמא. יטמא אבל אינהו לא סבירא להו הכי דכמה חכמים דלא דרשי יטמא יטמא כמו שאמר ר' יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן' זכאי וכו' וא"כ גם שמואל מסתמא לא אזיל בשיטת רע"ק דקאמר הכי ועוד דאי שמואל יסבור כך הוה ליה לפרושי מנין אית ליה שטומאת עצמן יש בהם דלא הוה ליה לסתום אלא לפרש דלאו תנא הוא. ובשלמא רב דסבר דיטמא גבי משקין רוצה לומר יכשר אין צריך לפרש זה כיון דמקרא מלה דבר הכתוב וכל משקה אשר ישתה יטמא. והוא סבר אין למשקין טומאה כל עיקר מוכח ודאי דסובר דמאי יטמא היינו ר"ל וכשר וכמו שפירש הש"ס ואין צריך רב לפרש דודאי הכי הוא או דהש"ס כך קבל שזה הוא דעת רב אבל לשמואל מדלא פירש הש"ס דהכי הוא דעתיה בפירוש הכתובים משמע דלא קבל כך משמואל דיטמא דגבי משקין יכשר וטומאת עצמן מכל אשר יפול אל תוכו יטמא שיטמא משקין ואם טעם פלוגתייהו בזה דרב לא סבר לה כרע"ק דדריש יטמא. יטמא לאחרים ואין כאן שלישי אלא שני שהוא האוכל ושמואל סבר לה כרע"ק ולהכי דרש יטמא דגבי אוכל יטמא והיינו משקה א"כ הוה להו לא פליגי הכי אי הלכה כרע"ק אי לא? משום הכי לא ניחא ליה לש"ס לשנוי הכי ועי' מהרש"א ז"ל שיש לו שיטה אחרת. בזה ע"ש:

(מט)

שם קרי כאן והבשר אשר וכו' קשה לי למ"ד אין אוכל מטמא אוכל מדאוריי' אפי' קדשים והוא רבינא משמיה דרבא תקשי ליה ג"כ כיון דכתיב יטמא באוכל דכתיב מכל האוכל וכו' קרי כאן והבשר וכו' ועל כרחיך לומר כיון דבהדיא מיעטיה קרא הוא טמא ואין עושה כיוצא בו טמא א"כ האי כללא דכייל אשר יגע בכל טמא לאו בכל מילי דטמא כייל קרא ולפ"ז נימא דלא כייל נמי משקה דטמא ולא קאי אלא בנגע בשרץ או בטמא מת בין אדם וכלים או עצים ולבונה וכיוצא ואפשר לומר דאין הכי נמי דלמ"ד אין אוכל מטמא אוכל לא פריך פרכא זו וקשיית הש"ס היא אי נימא דסבר שמואל אוכל מטמא אוכל בקדשים. עוד יש לומ' דשאני אוכל דאימעיט ליה קרא בהדיא הוא טמא ואין עושה כיוצא בו והיכא דאימעיט אמעיט והיכא דלא אימעיט לא אמעיט והרי הוא בכלל הכלל דכייל בכל טמא וכו':

(נ)

שם ט"ז ע"א ת"ש וכל משקה אשר ישתה וכו' לשיטת מהרש"א דסובר שאפילו יסבור שמואל מאי יטמא יכשר. מ"מ פריך ליה שפיר מוהבשר אשר יגע וכו' ע"ש נוכל לומר

ולפרש הא דפריך, ת"ש וכל משקה וכו' הוא בין לשמואל בין לרב דהיינו דלרב פריך כפשטיה הא מצינו שהמשקין הם עצמם טמאים ולשמואל פריך ליה מדכתיב יטמא ולא כתיב טמא כדרשת רע"ק ומשני ליה אליבא דכ"ע דמאי יטמא יכשיר לרב כפשטה ולשמואל האי יטמא באמת קאי אאוכל דהיינו המשקה אשר ישתה יכשיר האוכל שיטמא וטומאת משקין עצמם נפקא ליה מיטמא דכתיב גבי אוכל ומ"מ פריך ליה לעיל שפיר קרי כאן והבשר אשר יגע וכו' כמ"ש המהרש"ל וק"ל. (גם זה בשעת ההעתקה נתחדש כ"ט תמוז שנת תרפ"א בתוספת מרובה על העיקר):

(נא)

שם בש"ס הכשיר מרישא דקרא שמעת ליה מכל האוכל אשר יאכל וכו' קשה לי הא מרישא דקרא לא שמעינן שמכשיר אלא מים ולהכי אתא סיפא דקרא דוכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא לומר דכל שבעה משקין מכשירין וכדאיתא בספרא על פסוק זה ויקרא י"א פסוק לד' וז"ל יכול הדלעת שנפלה לאויר התנור ולא הוכשרה תהיה טמאה. ת"ל אשר יבא עליו מים. אין לי אלא מים. מנין הטל והיין והשמן וכו'. ת"ל וכל משקה אי כל משקה וכו' ע"ש הרי מוכח מתנא דספרא דקאמר אין לי אלא מים והאי המים המוזכרים הם על ביאת מים על האוכל שמכשירו לקבל טומאה דבזה דבר הכתוב וקאמר אין לי אלא מים ודאי ר"ל שמים מכשירין מנין לרבות את העל וכו' ר"ל לרבותו כמו מים לענין הכשיר והיינו בפירוש הש"ס כאן שמפרש וכל משקה אשר ישתה וכו' יטמא מאי יטמא יכשיר ועיין פרק ששי דמכשירין משנה דלת' שבעה משקין הן הטל והמים וכו' דאייריי לענין הכשר וברע"ם העתיק על משנה זו לשון הסיפרא הנז' ועי' שם בתוס' חדשים שכתב על פירוש רע"ם שאין דבריו מובנים ע"ש בדב"ק ולפי מה שהראיתך דב' רע"ם חיים וקיימים ונאמ' עם סוגייא דידן ועם פשט הכתוב ופשט הספרא וכן נר' מד' הספרא לקמ' על פסוק וכי יתן מים על זרע וז"ל הרי זה בא ללמוד על השרץ שלא יטמא הצרעים אלא לאחר הכשיר הלא דין הוא טמא כלי חרש וטמא בשרץ וכו' ומה כלי חרש הקל עשה בו שאר משקין כמים וכו' או כלך לדרך זו חמור כלי חרש שהוא מטמא מאוירו ת"ל מים. מים אמורים למעלה (דהיינו בכלי חרש ומים אמורים למטה בשרץ) מה מים האמורים למעלה עשה בהם שאר משקין כמים אף למטה וכו' הרי לך בהדיא שנושא ונותן על ההכשר של משקין ולומד מלמעלה משמע דגם למעלה מדבר כל משקין המכשירין וא"כ קשה מאי פריך הש"ס מרישא דקרא שמעת הא מרישא דקרא לא שמענו כי אם מים וסיפא דקרא אתא לשאר משקין שיהיו כמים. ויש לומר דהכי קא

קשיא לה הא הכשיר מרישא שמעת ליה ואם תשיבני דבר דממיס לא תשמע שאר משקין א"כ לא נימא מים ברישא ומכל משקה אשר ישתה נשמע הכל ונימא הכי כל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מכל משקה אשר ישתה יטמא ולמה לי מים דרישא דקרא, ומשני. חד בתלושין וחד במחוברין וסיפא דקרא פירש בהדיה בתלושין מדכתיב אשר ישתה בכל כלי הרי שהם תלושין בכלי וא"כ רישא דקרא במחוברין ובהכי אתי שפיר דעביד צריכותא ברישא מתלושין ולא עביד צריכותא מרישא דקרא דהיינו במחוברים כסדר הכתוב משום דלא ידענו שרישא במחוברין אלא מסיפא דקרא ולהכי קא עביד צריכותא ברישא מתלושין דכתיבי בפירוש דקרא והדר המחוברין שידענו מיתורא וק"ל:

(נב)

שם חד בתלושין וחד במחוברין צריכין לומ' לסברת שמואל דסבר דקרא דוכל משקה אשר ישתה. יטמא היינו לטומאת משקין עצמן א"כ מנין ליה הכשיר שאר משקין וצריך לומר דקרא זה תרתי אשמועינן חדא מכל האוכל וכו' אשר יבא עליו מים יטמא האוכל וכל משקה אשר ישתה קאי אפשר יבא עליו דהיינו אשר יבא עליו מכל משקה אשר ישתה ואחר כך אמר יטמא פעם אחרת לאשמועינן שהמשקה ג"כ מקבל טומאה כמו האוכל וק"ל ע"כ:

(נג)

שם חד בתלושין וחד במחוברין וכו' מדלא פריך ואידך תלושין מנא ליה או חדא מינייהו כדרך הש"ס לשאול על ההא מנא ליה לפלוני משמע דשמואל אינו מודה בזה דתרוייהו מכשירי ואינו מודה אלא בחדא ונ"ל דלשמואל דנק' מחוברין דחשיבי בדוכתייהו דשקט הוא אל שמריו ובגולא לא הלך על כן עמד טעמו בו וה"ה שאר משקים אגב חשיבותם יכשירו הגם דתלושים אבל מים נימא כתלושים סבר דלא יכשירו וכן משמעות הש"ס דפריך בסמוך ותלושים ע"י מכשירין והא אמר ר' יוסי בר חנינא וכו' משמע דקושיא זו אינה אלא לרב דחדש סברא זו ודבר זה לכך מתמה עלה משמע דלא היה בדעתנו שמכשיר אלא מים המחוברין ומשום שחדש לו שגם התלושין יכשירו לכן תמה ע"ז וקרא דכי יותן מים על זרע הגם דלכאו' משמעותו שהוא תלוש נימא לפ"ז דמיירי במחובר וכתב יתן וקרינן יותן כדי לדרוש יותן דומיא דיתן מה יתן דניחא ליה וכו'. עי' תוספות לקמן כ' ע"א ד"ה לא דיין שהן דכן אלא שאין מכשירין:

(נד)

מה שכתבתי בסי' מ"ה שצריכין לומר שהתנאים המוזכרים בבריות וכו' סברי דעדות זו דר' יוסי בן' יועזר לא הייתה ולא היו דברים מעולם עי' בש"ס ט"ז ע"ב דקאמר ודלא כיוסי ן' יועזר שרוצה לומ' דהאי. תנא לית ליה עדות ר"י בן' יועזר ועי' שם ברש"י וא"כ נאמר בפשוט דתנאים המוזכרים בבריי' פליגי עליה ועי' תוספות שם ד"ה מדרבנן ודלא כר' יוסי:

(נה)

תוס' ד"ה חבית של תרומה לעיל ט"ו ע"א ע"ב כתבו ונראה לר"י לפרש כגון ששתי חביות ברה"י וכו' שתיהן תלויות ד"ת דלא ילפינן מסוטה וכו'. אלא דבר שיכול להיות אמת כעין סוטה אבל הכא דודאי אחת מהן טהורה וכו' צריך להבין כיון דלית לן למילף מסוטה נימא דאוקים להו אחזקתייהו וכל אחת אוקמה אחזקתה שהיא טהורה כיון דלא דמי לספק סוטה והוה ליה כשני שבילין:

ויש לומ' דלא דמי לספק סוטה ברשות היחיד ולא דמי ג"כ לספק ברה"ר דהכא ברה"י דהלכתא ברשות הרבים ספיקו טהור ולא משום דסמכינן אחזקה אלא משום דהלכתא היא הילכך דבר דלא דמי לא לספק רה"י ולא לספק רה"ר אמרינן תלויות לא טמאות ולה טהורות עי' תוספות סוטה פרק כשם שבודקין אותה וכו' דף כ"ח ע"ב בד"ה מכאן אמרו וכו' ע"ש:

(נו)

שם בש"ס ט"ז ע"א והאמר ר' יוסי בר חנינא משקין בית מטבחייא לא דיין שהן דכן אלא שאין מכשירין וכו'. קשה לי וכי גברא אגברא קא רמית נימא דרבי יוסי בר חנינא סבר כשמואל דס"ל דהלישין לא יכשירו כדכתבינן בסמוך ולא כרב ומאי פריך מניה לרב נימא דהוא סבר דקרא דוכל משקה אשר ישתה יטמא בטומאה מיירי כשמואל דס"ל שטומאת עצמן יש להן ולו אייתר ליה קרא לאוקומיה בתלושין שיהיו מכשירין ולהכי סבר שאין מכשירין וכמו שכתבו התוספות לקמן כ' ע"א ד"ה לא דיין שהן דכן אלא שאין מכשירין ע"ש ואפשר לומר דקים ליה לש"ס שמימרת ר"י בר חנינא מוסכמת היא אליבא דכ"ע או אפשר לומר דקים להו דכוונת ר"י ב"ח שזה שאין מכשירין ג"כ מעדות ר' יוסי בן' יועזר דכן ואין מכשירין שכך קבל מרבותיו. עוד יש לומר והוא הנכון שהש"ס דייק מדברי ר"י בר חנינא שסובר כסברת רב דס"ל שתפילו טומאת עצמן אין

להם מדדייק בלשונו ואמר שהן דכן ולא אמר כך משקין בית מטבחייא דכן ואף אין מכשירין ומדלא נקט בלשונו כך ונקט לא דיין שהן דכן מלת שהן מורה שהן עצמן דכן ולית בהו אפילו טומאת עצמן כרב ואפילו הכי סבר אין מכשירין. וכוונת המקשה הוא להקשות לו מקרא דוכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא אלמא שמקבלין טומאה וכמו שהקשה לעיל לרב ולדעת ר"י בר חנינא אין לתרץ תרוצו דרב וע"כ צריך לאוקומי כולי קר לענין הכשיר למים המחוברין ורישא דקרא למים המחו' וסיפא דקרא אתא לשאר משקין משום חשיבותייהו מטמאין אבל מים התלושין לא מכשירי כך היא כוונת המקשה. ונ"ל דברבי פליגי דמתרץ דלעיל עם המחשה דהשתא שהמתרץ סבר כיון דקרא דוכל משקה מיירי בהכשיר כסברת רב א"כ אם לא היה לנו כ"א קרא דוכל משקה וודאי לא הוה ממעיטינן מים התלושין שאדרבה פשטיה דקרא דוכל משקה משמע בתלושין דכתיב אשר ישתה בכל כלי ועוד דומיא דמשקין שהן תלושין דלא שייך בהו מחוברין להכי אתא קרא דהיינו רישא דקרא למחו'. אבל המקשה סובר סברא אחרת והוא דאי כתב קרא דוק' דאשר יבא עליו מים הוה אמינא דוק' מים ודוק' מחוברים דקיימי בדוכתייהו. אבל שאר משקין לא מכשירי להכי אתא סיפא דקרא לאורויי לן אפילו שאר משקין. אבל מים בדוכתייהו קיימי דדוק' בדקיימי בדוכתייהו אבל לא תלושין ומשום הכי אמר ר"י ב"ח שאין מכשירין ומשני ליה דעל הגם קאי וכו':

(נז)

לעיל מזה בש"ס רב אמר דכן ממש קסבר טומאת משקין דרבנן ובמשקין בית מטבחייא לא גזור ובש"ס לקמן י"ז ע"א קאמר דלא קאמר רב אלא משקי בית מטבחייא אבל משקי בי מדבחייא כגון היין והשמן מטמא ע"ש. ומעתה צריך להבין למאי חיישי' רבנן כשגזרו על טומאת משקין שלא על משקין בי מטבחייא דלמה לא השוו גזירתם על משקין שיטמאו טומאת עצמן בכל משקין אפילו של בי מטבחייא דהא ליכא הפסיד קדשים כיון שאין מטמ' אחר' כי אית להו טומאת עצמן מאי הוי ונראה דהיינו טעמא דנקט ר"י ב"ח דבריו בלשון שלילה ועוד מאי לא דיין ולא קאמר לא די אלא נראה לי לומר שמשום דסבר כרב שלא גזור עליהם אפילו טומאת עצמן ומשום הכי קאמר בהאי לישנא כלומר לא די להן זה שאמרו עליהם שהן דכן ולא גזרו עליהם טומאת עצמן שבזה ליכא שום מעלה שאף אם יטמאו עצמן מאי הוי אלא ר"ל במאמרן לומר שאין מכשירין ולפ"ז הפירוש הנחמד מתורץ מה שהקשינו לעיל גברא אגברא קא רמית עי' סי' נ"ו וא"כ להרב דסובר שמכשירין אלא שאין מטמאין קשה דאמאי לא גזור עלייהו ככל משקין

האחרים כיון דלית לן למיחש למידי. ויש לומר דלא גזרו על כלל המשקין משום דם דאי אמרת נטמא טומאת עצמו א"כ ישרף הקרבן מיד שאין לו מתירין ומשום הכי לא גזרו אכל משקי בי מטבחייא:

(חן)

שם בש"ס תרגמא אדם. דאמר ר' חייא וכ"ו מתקיף לה רב שמואל וכ"ו. לכאורה קשה דהאי אתקפתא דרב שמואל בלא שנוייא דרב דמשני תרגמא על דם שייך האי אתקפתא דהא קא סלקא דעתן דרבי יוסי ב"ח קאי אתרווייהו על הדם ועל המים. ולשמואל נמי דסובר אין מכשירין ר' יוסי ב"ח קאי אתרווייהו ובאמת צריך טעם דלמה מיהא הדם אינו מכשיר הא אתרבו להכשיר כל שבעה משקין וצריכין אנו לדברי ר' חייא אמר ר' יוחנן. ועדיין תיקשי לן דהא ר' יוחנן משמע דדם התמצית מכשיר ומדרבי ר"י ב"ח משמע כל משקי בית מטבחייא אינו מכשיר. והיינו אתקפתא דרב שמואל. ועוד קשה כדמשני תרגמא על דם למה צריך להביא ראיה לזה מדאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן דהא המקשה נמי סבר הכי דרבי יוסי בר חנינא קאי כמי אדם וטעם דם ודאי שאינו מכשיר על כרחיך לומ' כדרבי יוחנן. וא"כ השתה נמי דקא מפרשינן דלא קאי אלא על דם טעמא דדם כרבי יוחנן דהא המקשה נמי סלקא דעתיה הכי ולמה צריך לאתויי לה ואפשר לומר דהמקשה שהקשה ותלושין מי מכשירין וכו' הוה סלקא דעתיה דרבי יוסי ב"ח קאי דוק' על המים התלושין ומשום דלא אתרבו דאשר יבוא עליו מים במחוברין אייריי אבל דם שהוא משבעת המשקין דאתרבו כדאמרן לעיל או מדסמך וכל משקה אשר וכו' לאשר יבוא עליו דרישא כדכתב מהר"שא ז"ל אפילו בבי מטבחייא מכשיר. ולא קאי ר"י ב"ח אלא אמים. והמתרץ השיב לו הפך מסברתו ולא קאי על הדם ולא על המים והוקשה לו דם למה איהו מכשיר הא אינו מז' משקין ועל זה הוצרך לאתויי הא דרבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן. ואחר כך אתקיף לה רב שמואל וכו' ועיקר אתקפתיה השתא דאמרת דרבי יוסי ב"ת קאי על הדם וסבר כרבי יוחנן דטעם דם קדשים שאינו מכשיר משום דכתיב על הארץ וכו' ואכ' לפי טעם זה דם התמצית מיהא יכשיר ואמאי קאמר רי"בח משקי בי מטבחייא אין מכשירין ומשני ליה שפיר ועל פי דרך זה ניחא קושית התוספות ד"ה תרגימא על הדם שהקשו אמאי לא פריך הכא כדפריך במסכת חולין והא משקי קתני ביוד' משום דאף המקשה סבר דקאי אתדא דוק' והיינו מים דלא אתרבי כדאמרן והמתרץ נמי סבר דקאי אחדא דהיינו על הדם. ולא על המים ולהכי לא פריך אמתרץ ודוק:

(נט)

שם מנין לדם קדשים שאינו וכו' דם שנשפך כמים מכשיר וכו' למ"ד מים התלושין מכשירין אתי הקישא כפשוט' דהוקש למים הנשפכים דהיינו בכלי וכו' ולמ"ד דוק' המחוברין הקישא דמים ר"ל כל הנשפך על הארץ הרי כמים כל המחוברין:

(ס)

שם טז' עב' ת"ש על מה הציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל החלב וכו' ופירש רש"י שם ד"ה על הדם וכו' בין שנטמא וכו' אלא לר' יהושע אצטריך וכו'. וקאמר הכא הני מילי כשיצא בשר חוץ למחיציתו וכו'. אבל נטמא בשר קודם זריקת דם הציץ מרצה עליו להתיר דם לזריקה ע"כ קשה לי אם נטמא הבשר ועדין החלב קיים או איפכא שלא נטמא אלא אחד מן האכילות או של כהנים או של מזבח או דם ועדיין האכילות קיימים ולא נטמאו אין צריך ציץ לרצויי כיון דאיכא תרתי דם ובשר כדאיתא לקמן עז' עב' תניא אמר ר' יהושע כל זבחים שבתורה בין שנטמא בשר וחלב קיים ובין שנטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם אבל נטמאו שניהם נא עכ'. וטעמא דתרוייהו לא' משום דקסבר אין הציץ מרצה על העולין דהיינו חלק המזבח ולא על האכילות חלק הדיוט. וא"כ אין כאן כ"א דם ור' יהושע בעי הבשר והדם קרא כדכתיב אבל אי אכילת המזבח דהיינו עולין או בשר ודם א"כ הרי איכא תרתי ואין צריך ציץ לרצויי ועוד קשה לי בדברי רשי' ז"ל דכתב וקאמר הכא נמ' כשיצא בשר וכו' אבל אם נטמא וכו' הא איתא לקמן שם בברייתא בשר שנטמא או נפסל או יצא חוץ לקלעים ר"א אומר יזרק וכו' ר' יהושע אומר לא יזרק ומודה ר' יהושע שאם זרק הורצה הרי דגם על היוצא בדיעבד הורצה אע"פ שבאמת אמרו שהציץ מרצה על הטמא ואין מרצה על היוצא הכא קאמר שהורצה בדיעבד היינו בזריקת דם הורצה ואין רצוי זה מחמת ציץ. ואם תשיבני לומר דרשי מיירי הכא ברצוי הציץ ולכתחלה קאמר דרצוי הציץ מהני לטמא ולא ליוצא וכדדייק לשניה דכתב אבל נטמא בשר קודם זריקת הד הציץ מרצה עליו להתיר דם לזריקה שמשמעותו דלכתחלה קאמר. זה אינו שהרי ר' יהושע קאמר לא יזרוק גם על הנטמא ודוקא בדיעבד הורצה ועוד קשה דהכא בברייתא קאמר בין ביחיד בין בצבור הציץ מרצה ולקמן מסיק בש"ס דלסברת ר' יהושע טומאה הותרה בצבור ואין צריך לציץ לרצויי ואין לומר דר' יהושע דקאמר כל דלכתחלה לא יזרק לא קאי אנטמא אלא איוצא והנפסל אבל אם נטמא אפילו לכתחלה יזרק משום דציץ מרצה שהני בברייתי אחריתי קאמר תניא ר' יהושע אומר כל זבחים שבתורה בין שנטמא בשר וכו' אבל נטמאו תרוייהו לא יזרוק ואם הציץ

מרצה לכתחלה למה לא יזרוק ונ"ל לומר דהאי ברייתא הכי פירושה על מה הציץ מרצה בין על טומאת הדם בין שנטמא גם הבשר בין שנטמא גם החלב שהכל נטמא הציץ מרצה והיינו בדיעבד כדאמר ר' יהושע לקמן שאם זרק הורצה והא דקאמר רשי' להתיר דם לזריקה לאו דוק' הוא ור"ל להתיר דאמרינן דשפיר אזדרק בהתיר הציץ וכמ"ש רשי' בהדיא לקמן לד' ד"ה אי אמרת בשלמא. ע"ש שפירש שרצוי הציץ בדיעבד הוא ע"ש ועל מה שהקשינו דבצבור אין צריך ציץ שטומאה היתרה בצבור לר' יהושע צ"ל דהאי תנא סובר כ"ר יהושע בחדא שאם אין דם אין בשר ואם אין בשר אין דם להכי צריך ציץ לרצויי ופליג עליה בחדא דר' יהושע סובר טומאה הותרה בצבור ואין צריך ציץ לרצויי והוא סבר טומאה דחויה בצבור וצריך ציץ לרצויי ולכך קאמר הכא על מה הציץ מרצה על הדם וכו' בין בצבור וכל זה באמת דוחק גדול וצ"ע:

(סא)

רשי' ד"ה שהותרה מכללה בצבור דנדחית מפני קרבן וכו'. כל הא דפירש רשי' שנדחית ולא הניח כפשטה הותרה לגמרי משום דרוצה לפרש דהאי תנא סובר גם כמ"ד טומאה דחויה והאי דנקט הותרה ר"ל שנדחית וכו':

(סב)

בשס' על מה הציץ מרצה וכו'. בין ביחיד בין בצבור וכו'. האי דנקט הכי לסברת ר' יהושע דמסיק לקמן ע"ח עא' דמתני דחמשה דברים עו' עב' אתיא כ"ר יהושע ולכתחלה נמי יזרוק דטומאה הותרה בצבור וביחיד בדיעבד מיהא הורצה והכא נמי דנקט ביחיד ר"ל בדיעבד אבל לר"א דסבר דם הגם שאין בשר אין חלוק בין יחיד לצבור דגם ביחיד אפילו לכתחלה אלא דיש לדחות ולומ' דגם לר"א דוק' באם נטמא הבשר ולא הדם אבל אם נטמא לכתחלה לא ובדיעבד דוק' מתיר וק"ל:

(סג)

שם על מה הציץ מרצה וכו' נ"ל דבריי' נוכל לומר זו דאתייא גם לר"א דסבר הגם שאין בשר מתרצה בזריקה ונתכפרו הבעלים מ"מ אם ירצה להעלות בשר לגבי המזבח כגון עולה שכולה כליל או חלב של זבחים צריך לרצויי ציץ וע"ז קאמר על מה הציץ מרצה על הדם שעולה על גבי המזבח או על בשר עולות או על החלב שרוצה לקטירן ע"ג המזבח ולא תיקשי לן מהא דלקמן עח' דקאמר תלמודא למאי הלכתא הציץ מרצה על

האכילות ומשני לאקבועי בפגול וכו' ולא אוקמה כפשוטה הציץ מרצה על האכילות של מזבח שהציץ מרצה על העולין בטומאה. הא לא קשיא דמשמעות האכילות היינו כל האכילות בין של הדיוט בין של מזבח ולהכי פריך למאי הלכתא באכילת הדיוט הציץ מרצה ומשני שפיר ועי' במנחות כה' ע"ב דמוקי ר"ת להאי ברייתא דעל מה הציץ מרצה כר' אליעזר וזו ראיה לדברי התוספות דה' על הבשר דפירשו דאתיא כר"א ע"ש וראיה נמי לדברינו:

(סד)

תוספות ד"ה הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה וכו' ועוד דפגול חוץ למקומו הותר מכללו בבמה וכו' עי' ביאור כל זה בסוגיית הש"ס דמנחות כה' עא' ובתוספות שם.

(סה)

דף יז' עא' ואמר רב אשתבש כהני וכו' הוה מצי לאקשויי בפשיטות מסיפא דקרא באם יגע טמא נפש בכל אלה וכו' לרב דקסבר דאפילו טומאת עצמן אין להם אלא דניחא ליה לאקשויי דרב אדרב וקושייתו אלימתא היא לרב דאמר אשתבש כהני קשיא לרב ממה נפשך בין אי סבר רביעי בקדש בעא מיניהו בין אי סבר דפרושה דקרא דבעא מינייהו אי כל הני נגעו בשרץ ולא על הסדר בהשתלשלות זה נגע בזה וזה נגע בזה דמ' כיון דאמר רב אשתבש כהני במה שהשיבו ואמרו לא א"כ סבר דמשקין נטמאין מחמת שרץ וקשיא דרב אדרב מה שאין כן לשמואל לא קשה אלא אי סבר דכסדר של קרא בעא מינייהו והיינו חמישי ולהכי לא אישתבוש. הא אי שלישי או רביעי שאל כדסיפא דקרא יאמרו שפיר טמא ומטמאין משקין לאחרים. וזה עדין לא אסיק אדעתיה השתא ולהכי לא הקשה כי לרב ולא לשמואל ועי' לקמן בשס' ודוק':

(סו)

שם ושמואל אמר לא אשתבוש כהני חמישי בקדש וכו' בשלמא לשמואל מדהכא לא אשתבוש וכו' ופיר"ש דאמרו ליה רביעי טמא התם נמי לא אש תבוש ור"ל ולהכי צל' חמישי בקודש בעא מינייהו. אלא לרב וכו' קשה לי לשמואל למה בטומאת שרץ בעא מינייהו חמישי ובטומאת מת בעא מינייהו רביעי איפכא הו"ל למבעי בשרץ שהוא קל רביעי וטמא מת שהוא חמיר חמישי ועוד כיון דס"ל דלא אשתבוש בשאילתם הראשונה במה שאמרו צא א"כ אין צריך לבעויי מינייהו טומאת מת כיון שמצאן בקיאין בשאלה

ראשונה ואמרו חמישי לא א"כ משמע אבל רביעי יקדש. ואם מסתפק בתשובתם באומרם לא דשמא סברי דגם רביעי לא יקדש א"כ מעיקרא ישאל מהם על הרביעי או שלישי יעשה רביעי ולמה ישאל אותם על חמישי כלל כיון דבאמת לית לן חמישי בקודש א"כ בזה גם אם יטמאוהו לא נפיק מניה חורבה כל כך כמו דנפיק ברביעי אם לא יטמאוהו והו"ל לשאולינהו ברביעי במת מתחלה ואם יאמרו שהוא טמא ויסתפק בתשובתם דשמא בקיאין הם בטומאת מת ואינם בקיאין בטומאת שרץ אז ישאל להם בטומאת שרץ ויש לומר דחגי הנביא ע"ה שאל שאלה אחת ועלתה בשתים וכוונתו לידע מה יש בדעתם בטומאת שרץ אם יעשה רביעי. ועוד כיון בשאלתו לדעת מה יעשה ישראל בטומאת שרץ ומה הם סוברים בו אם דעתם שהוא אב הטומאה או דעתם שהוא כמת. ולכך שאלם בשאלה ראשונה בחמישי הוקדש שאם בדעתם שהשרץ כמת יאמרו הן וכיון שהשיבו ואמרו לא ידע שתי שאלותיו למלאות אחת שידעו כדת של תורה שהשרץ אינו כמת ולכך טיהרו בסיחתן השמן שהוא חמישי ויקרא חמישי ולא יטמא וידע נמי ממה שהשיבוהו על חמישי שלא יטמא משמע הא רביעי יטמא דהיינו שהשרץ יעשה רביעי ואחר כך שאלם שאלה אחרת אם יגע טמא נפש בכל אלה היטמא וכוונתו ג"כ לידע דעתם בטמא מת אם הם סוברים כטמא שרץ שהוא נקרא ראשון או טמא מת נקרא אב הטומאה ולא רצה לשאול להם בפירוש כי אין זה שאלת חכם שיחשדם בפה מלא. שלא ידעו דבר זה. ולכן בא בחכמה ובלשון נקי ושאל אם יגע טמא נפש בכל אלה דהיינו כסדר הראשון היטמא וכיון שהשיבו הן ידע באמת שהן בקיאין בטומאת מת שהוא אבי אבות. ולכך השמן ההוא יקרא ד' ויטמא שאם הם סוברים שטומאתו כשרץ א"כ השמן חמישי כשאלה א' ולמה אמרו יטמא אלא ודאי סוברים שהוא אבי אבות ודוק':

(סז)

שם רבינא אמר התם רביעי הכא חמישי. לדעת רבינא בסברת רב צריכין אנן לומר טעם ששאלם בשרץ ברביעי ובטומאת מת בשלישי כמו שכתבנו לעיל בס' סו' לשמואל ולפ"ז אין כוונתו לשאול להם על שלישי בקודש אם יטמא דזה הוא מפורש בתורה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל ודבר המפורש בתורה לא יטעו בו וכיון שיודעים ראשון ושני ולא שאלם כי אם על שלישי יודעים הם זה מהכתוב דכתיב והבשר וכו' אלא כוונתו לידע דעתם מה יקרא השמן שנשתלשל מטומאת המת אם שלישי או רביעי כדאמרן ודוק' מד:

(סח)

שם טז' עב' רשי' ד"ה בשר קודש שרץ לשון קדש וכו' ראוי להבין דנהי דשרץ אקרי קדש אבל לא אקרי בשר קדש. אבל אמרו ההכרח לא ישובח ולא יגונה. ורשי' ז"ל הוכרח לפרש כן שאם נפרש בשר קדש ממש ונטמא מכנף הבגד כמש' הרד"ק בפירושו לנביאים ע"ש א"כ העיקר שהיא הטומאה כפי המכוון עתה חסר מן הכתוב ועוד דלא ידענו זה הכנף מה הוא אם הוא אב הטומאה או וולד הטומאה אלא דלזה יש לומר שידענו משאלה שניה ששאל להם אם יגע טמא נפש וכו' משמע ששאלה הראשונה היא מטומאת שרץ. ועוד מלישנא דגמרא לקמן דקאמר בשלמה לרב היינו דכתיב ארבעה לחם נזיד יין שמן משמע שאלו הם ארבעה ולא דבר אחר להכי פירש בשר קדש הוא שרץ. הן אמת שלפי פירש רשי' קשה למה נקט הקרא הכנף כלל. היה ליה לומר הן ישא איש בשר קדש ונגע בבשר הקדש אל הלחם וכו' ואתי שפיר גם לשמואל ונגע בבשר במה שנגע בבשר. ויש לומר דנקט דרך הנהוג דמסתמא לא לנקוט אינש בידיה את השרץ חדא משום מאוס ועוד דנזהר בו בנגיעתו שלא יטמא מן השרץ ולהכי תופסו בבגדו ואדם אין מקבל טומאה אלא מאב הטומאה.

(סט)

שם רשי' דה' ונגע בכנפו וכו' דלחם ראשון ונזיד שני ויין שלישי ושמן רביעי וכו' היינו לסברת רב שאמר רביעי בקדש בעה מינייהו ובאמת צריכין לשום שכל ולהתבונן מאי פסקא ליה לרב דהכי פירושא דקרא וכמו שהקשו בתוספות בשם ר"ת בד"ה רביעי בקדש עש' ויש לומ' דדייק לה מדכולם חשיב להו בפרטות לחם נזיד יין שמן. ואל כל מאכל הזכירו בכללות ואם כוונת הכתוב כסדר הא' למה שינה בו ועוד למה כולם הזכירם כולם בהא הידיעה וכאשר בא אל השמן לא נקט בו הא הידיעה וכתב בו ואל שמן אלא כוונתו ודאי להפרידם זה מזה ולעשות השלשת הראשונים בפני עצמן שהם בהשתלשלות זה מזה ושנים האחרונים או זה או זה ושניהם כאחד טובים וק"ל.

(ע)

שם באו"ד כמו ונזיד עדשים וכו' יין ושמן של נסכים וכו' לאו דוק' הוא דשמן אינו לנסכים אלא למנחות:

(עא)

שם באו"ד אל השמן או אל כל מאכל צריך להבין למה נקט הקרא תו ואל מאכל ולא די לא ולא ספק לא בשמן שהזכיר ולמה הוסיף עוד במאמרו ואל כל מאכל. ואם תשיבני דחשש דשמא באמת יהיו בקיאין ברביעי בקדש אלא שיסברו שאין עושה כיוצא בו ולכך אמר להן או יין נגע אל מאכל הא מעיקרא שאל להם אל הלחם ואל הנזיד ולא חשש לזה.

(עב)

ונ"ל לפרש על פי פירוש הרד"ק כיון דהוא רביעי בקדש בעא מינייהו להכי נקט בשר קדש דהיינו בשר של קדשים טהור שנגע אל הלחם ולחם היה שלישי שנטמא בנזיד שהיה שני ונזיד נטמא מיין שהיה ראשון וקא חשיב קרא מלמטה למעלה או בשר קדש נגע ביין ויין בשמן ושמן מאוכל ומתחלה שאל בשר קדשים שקבל טומאה מאוכל ואוכל מאוכל עד המשקה או בשר קדש קבל טומאה ממשקה ומשקה ממשקה עד האוכל שהיה ראשון. או כסדר ר"ת שבשר קדש שהוא השרץ נגע בחד מהנך או לחם או נזיד וחד מהנך נגע ביין ושמן בחד מנייהו שהיה שני וחד מהנך נגע אל מאכל שהיה ראשון והשתא אתי שפיר דנקט בשר קדש דלפי דברי הר"דק אפילו בשר חולין שהוא שני יעשה שלישי בקדש או רביעי והו"ל לכתוב למנקט בשר סתם ולפי דרכנו אתי שפיר ודוק:

(עג)

עי' לעיל סי' סח' שנשאתי ונתתי דלמה רש"י נשמר מפירוש הרד"ק ע"ש ועוד לפירוש הרד"ק למה נקט בשאלה הראשונה היקדש ובשאלה שניה היטמא אבל לפירוש רש"י אתי שפיר מפני שנקט בראשונה בשר קדש והוא השרץ שנקרא קדש כמ"ש רש"י ז"ל להכי נקט היקדש כמו שנקט בפתיחת דבריו קדש אבל בשאלה שניה נקט טמא נפש בלשון טומאה ולכך גמר אומ' היטמא וק"ל:

(עד)

יז' עא' תוספות ד"ה רביעי בקדש בעא מינייהו ומפרש ר"ת דהשרץ נגע בכנף ונעשה ראשון וכו' דע כי לדברי ר"ת איכא דוחק טובא חדא הא דכתב רשי' דמאי ארייא דנקט כנף שנית למה נקט לחם ונזיד וכו' תרי אוכלי ותרי משקי ולא נקט חדא מכל מין [שלישית דלמה בלחם אמרינן שנגע או בלחם או בנזיד וקאי אכנף וביין ושמן קאי

אלחם] שלישית למה בכולם נקט בהא' הידיעה ובשמן לא כתב גביה הא הידיעה רביעית כמו שכתב מהרשל' זל' דלישנא דשס' לא אתי שפיר לפירושו שפריך בשלמא לרב היינו דכתיב ארבעה וכו' ע"ש בדבריו זל'.

(עה)

רשי' ד"ה וללוי וכו' משכחת להאי קרא דאם יגע טמא נפש וכו' ולאו אסדרא קמא נקט וכו' שבתחלה שאלם על הסדר ואמרו לא על האחרון לא יטמא מפני שהיין לא יכול לטמאו לשמן וכו' ולבסוף שאלם אם יגע הטמא עצמו. בכל אלה כלומר או זה או זה וכו' והנה רשי' ז"ל סובר דהאי דקאמר השס' משכחת לה דנגעי בראשון לא קאי אלא אשאלה השניה שאמרו יטמא ובאמת הכי משמע מריהטא דתלמודא דקאמר משכחת לה דמשמע שרוצה למצוא טומאת משקין שמפורש בקרא כפי הדין ובשאלה שניה הוא שמצינו שמפירש בקרא שאמרו יטמא אבל בשאלה ראשונה שאמרו לא. ולא נזכר בתשובתם או בדברי חגי לא איכפת ליה לתלמודא ועל זה פירש רשי' דשאלה ראשונה שאמרו לא אתי שפיר דנימא דכסדרן שאל להם כפשטיה דקרא יאמרו על האחרון לא יטמא דלדעת לוי משום שאין בי מדבחיה מטמאין ולעולם רביעי שאל מינייהו כפשטא דקרא ולא אשתבש כהני' וכדת של תורה השיבו על האחרון לא משום שלא נגע כא' במשקה הא אם נגע בדבר אחר יטמא יזה היה כוונת חגי בשאלה ראשונה לידע מה הם סוברים ברביעי ומה הם סוברים במשקה ובזה ניחא דלא שאלם במשקה שהיה תחלה שכוונתו באחת שתעלה לשתים דהיינו משקה ודין רביעי ובזה ג"כ אין צריך לדחוק ולומר דבקיאי בטומאת מת ולא בקי' בעומאת שרץ. אבל בשאלה שניה צריכין לומר לדעת לוי דכשלא כסדרם שאלם וקאי בכל אלה באחד מכל אלה או זה או אם יגע טמא נפש שהוא ראשון שנגע במת ונעשה טמא מת אב וא"כ מוכרחים אנו לומר דמאי דקאמר השס' משכחת לה דכולהו נגעו בראשון האי ראשון ראשון המוזכר ברישא דקרא כהיינו טמא נפש ולא אחד מהנך דהיכן מוזכרין אנך דבהדיא קאמר קרא אם יגע טמא נפש בכל אלא דהיינו בכל אחד מאלה נגע טמא נפש וכוונתו לבקרן אם הם יודעים שטמא מת הוא אב או שמא בדעתם כמו טמא שרץ שנקרא ראשון ולכך שאלם עתה שאלה אחרת אם יגע טמא נפש בכל אלה היטמא ורצונו לומ' היטמא לממני ביה ראשון ושני והיינו דקאמר היטמא ולא היקדש כשאלה ראשונה וכש' לפירוש ר"ת דפירש דאם יגע טמא נפש בכנף או בכל חד מהנך היטמא א"כ אם הם סוברים שטמא נפש נקרא אב יטמא כנף שהוא כלי שאין מקבל טומאה אלא מאב הטומאה אבל אם הם סוברים

שהוא ראשון לא יטמא כלי וכיון שהשיבו ואמרו יטמא ידע בקיאותם ועי' מהר"שא מה שהרבה להקשות על פירוש רשי' ז"ל דלפי מה שפירשנו יתורצו כל קושיותיו ז"ל ודוק' ומה שפירש ששאלם על השני שנגע בא' שאינו מפורש בתורה בקרא ע"ש הוא לכאורה תמוה שהרי שני שנגע בראשון הוא מפורש בתורה מכל האוכל אשר יאכל וכל משקה אשר ישתה שנטמא מחמת אויר כלי חרס שהוא ראשון והאוכל נעשה שני עי' בפירוש רשי' על התורה על פסוק זה מכל האוכל ויקרא יא' פסוק לד' עש' ותתענג בדשן נפשך וקל':.

(עו)

שם שס' תניא כוותיה דלוי וכו' שנטמאו בפנים והוציאן לחוץ טהורין וכו' מכאן אין לדייק ולהוכיח דמאן דתני משקה בי מדבחיא סבר דטומאת עצמן יש להם מדקתני הברייתא שנטמאו דמשמע דטומאת עצמן יש להם מדלא קתני שנגעה בהם טומאה ועי' רשי' ד"ה טהורין דא"כ תיקשי לרב דסבר דכן ממש מברי'. זו דקתני משקי בי מדבחייא שכולל הכל מטבחייא ומדבחייא ומברייתא דלקמן דתניא כוותיה דרב נמי תיקשי ליה דקתני משקי בי מטבחייא שנטמאו בין בכלים בין בקרקע וכו' אלא ודאי אין לדייק ממלת שנטמאו דיש לפרש שנגעה בהם טומאה ועוד דתני הכי אגב סיפא דקתני שנטמאו בחוץ וקל.

(עז)

שם אמר רב פפא אפילו למ"ד טומאת משקין דאוריית' משקי בי מטבחייא הלכתא גמירי לה אמר רב הונא וכו' אמר ליה רבינא לרב אשי וכו' קשיא אמר רב פפא הא דאמרת בקרקע טהורין לא שנו אלא מים ופירש רשי' משום דמשקין שבקרקע דהיינו מים מדאורייתא טהורין דחזו לטבילת כלים קטנים וכמו שאמר בשס' דחזו להטביל בהם מחטין וצינורות וכו' אלא שרבנן גזרו עליהם ודמשקי בי מטבחייא לא גזור ע"ש ונראה לומ' דכוונת רב פפא במאמרו אפילו רוצה לומר לא מיבעיא למד' טומאת משקין דרבנן ודאי אתי שפיר הא דבית מטבחיא דכן דרצונו לומר דרבנן לא גזור בהו אלא אפי' למד' דאירייתא משקין מטמאין אחרים. אפילו הכי סובר הא דיוסי בן' יועזר ומודה לה ואין צריך לומ' דלית ליה הא דיוסי בן' יועזר כדאמר בשס' לעיל טז' עב' אלא באמת אית ליה הא דיוסי בן' יועזר אלא שצריכין לומר דהלכתא גמירי לה וא"כ ר"מ ור"י ורבי יוסי דסברי דטומאת משקין דאורייתא סברי שפיר להא דיוסי ן' יועזר ומשום דהלכתא היא

ופליגי אדרבי אליעזר דשובר דלאו הלכתא היא ומעולם לא שמענו זה שהיא הלכתא וטומאת משקין אינה אלא מדרבנן ומשום הכי אמר הוא תדע שהרי העיד יוסי בן' יועזר וכו' משום דלא קבל מרבו שהיא הלכתא ולהכי אמר תדע וכו' ויליף וגמר מינה וגם ר"ש הכי סבירא ליה דלאו הלכתא היא ומשום הכי סובר דבכלים גם משקי בי מטבחייא טמאין מדאורייתא כדכתב רש"י ד"ה ר"ש אומר בכלים טמאין אבל בקרקע דלית בהו טומאה דאורייתא אלא מדרבנן במשקה דעלמא אבל דבי מטבחייא דהיינו מים שבקרקע טהורין אלא דרש"בי סובר להא דיוסי בן' יועזר וקאי אמים דוק' ולא כסברת ר' אליעזר דס"ל דקאי על הכל והכל אינו אלא מדרבנן ובי מטבחייא לא גזרו. ובזה אתי שפיר לשון אפילו דנקט בלישניה רב פפא שלכאורה קשה מאי אפילו הא למ"ד טומאת משקין דרבנן ודאי לא סבר לה מר' דגמרא גמירי לה דלדידיה למה לי הלכתא הא אפילו משקין דעלמא לא מקבלי טומאה מן התורא וא"כ מאי אפילו דנקט אבל למאי שכתבנו אתי שפיר בעהי'. ובזה מתורץ מה שמסיק בש"ס בקשיא ולא בתיובתא על רב פפא והרמב"ם ז"ל פסיק בהא דרב פפא בהלכות טומאת אוכלין פרק יוד' הלכה טז' ע"ש ועי' לעיל בסי' מה' שהערנו על זה ע"ש. אלא שהתלמוד לא ניחא ליה לומר שדברי רב פפא לא קאי אכולהו תנאי דסברי טומאת משקין דאורייתא כיון דרב פפא סתמא קאמר אפילו למ"ד טומאת משקין דאורייתא דמשמע דקאי אכולהו תנאי סוברים דמשקי בי מטבחייא הלכתא גמירי לה שהן דכן ולכך פריך מתחלה מר' אליעזר על רב פפא דקאמר אפילו והניח זה משום שאינה קושיא אלימתא כדכתבנו ולא אסיק בקושיא (אין צ"ל דקשיא קאי אתרתי) ולכך הקשה קושיא אלימתא מדרבי שמעון שהוא ג"כ הולך בהאי שיטא דש"ל שטומאת משקין דאורייתא ואי הלכתא גמירי לה אפי' בכלים טהורין ודחיקא לתלמודא לומ' דר"ש סב"ל דלעולם טומאת משקין מדאורייתא בין בכלים בין בקרקע אלא דאתיא הלכתא בפירושא למשקין בי מטבחיא שהם בקרקע שהם טהורין כדי לתרץ על רב פפא. חדא דא"כ מאי טעמא דתנא קמא דסובר בין בכלים בין בקרקע ואי תאמר דפליגי בהכי דתנא קמא סובר דאתיא הלכתא לכולהו ור"ש סבר דלא אתיא הלכתא אלא להנהו דבקרקע מ"מ הש"ס לא ניחא ליה בהכי לכך הביא תכף ומיד מימרא שניה דרב פפא דאמר הא דאמרת בקרקע טהורין לא שנו אלא מים אבל דם לא וכו' ומדחלק בין דם למים שבדם אפילו בקרקע טמא ובמים הוא שבקרקע טהור מוכח דטעמא דמים משום שאין טומאתו כ"א מדרבנן כדפירש רשי' דה' בקרקע טהורין להכי דבי מטבחיא לא גזרו. הרי מוכח דלאו מטעמא דגמרא גמירי לה מהלכתא לכך לא ניחא ליה בהכי ולפרכת ר' אליעזר לא ניחא ליה לתלמודא בתרוצנו משום דכיון ש"ר אליעזר נקט בלישניה תדע א"כ

רוצה הוא להודיע ולהכריח למי שכנגדו שהאמת כסברתו ולא כסברת מי שכנגדו ובא להכריח סברתו מד"ר יוסי בן' יועזר ולכך פריך תלמודא אי איכא מאן דסובר דהלכתא גמירי לה. מה הוכוח אוכיא ר"א לשכנגדו שטומאת משקין אין לה עיקר מדר' יוסי בן יועזר דכיון שהלכתא היא מה גמרינן מינה וא"כ אין הכריח מזה לשכנגדו ודוק':

(עח)

שם והא ר"ש דאמר וכו' ע"י מהרש"א ז"ל שהקשה דמינה ובה הוה מצי לאקשיי ולהוכיח, דס"ל לר"ש טומאת משקין דאורייתא מדקא' בכלים טמאים ובקרקע טהורין. ותרן דהוה אמינא דלעולם מדרבנן אלא דבקרקע כיון דראוי למקוה לא גזרו בו רבנן במשקי בי מטבחיא. אבל אי טומאת משקין מבחוץ דאורייתא ובפנים הלכתא גמירי לה דהוא דכן. לא הו"ל לרבנן לגזור טומאה משום לפנים לחוד ובכלים דמה לי כלים מה לי קרקע. פירוש אבל אי טומאת משקין מבחוץ דאוריי' בין בכלים בין בקרקע. ובפנים הלכתא גמירי לה בין בקרקע בין בכלים דכן. אלא שרבנן גזרו בפנים בכלים. לא הוה להו לגזור לרבנן לגזור טומאה משום לפנים לחוד שמבחוץ בלאו הכי דאורייתא וא"כ עיקר גזירתם היא בפנים ולא הוה להו לגזור בזה אלא דקשה לי הא אפילו אי אמינא מדרבנן אלא דבקרקע כיון דראוי למקוה וכו' מ"מ תיקשי לרב פפא מדר"ש דקאמר בכלים טמאים ובקרקע טהורין אלמא לאו הלכתא אלא מדרבנן וממה נפשך תיקשי לרב פפא מהא דרש' דקאמר בכלים טמאים ובקרקע טהורין:

(עט)

שם לעיל ר"ש אומר בכלים טמאים ובקרקע טהורים נ"ל דר"ש נמי סובר כעדות ר' יוסי ן' יועזר אלא דס"ל דעדותו שאמר משקי בי מטבחיא דכן אינה אלא במחוברין לקרקע וכמ"ש רשי' בסמוך ד"ה אבל דם אין בו וכו' ע"ש.

(פ)

שם אמר רב פפא הא דאמרת בקרקע טהורין לא שנו אלא מים אבל דם לא וכו' לפי מש"כ לעיל דר"ש אזיל ומודה בעדות יוסי ן' יועזר אלא דמוקמה דדכן בקרקע א"כ לדברי רב פפא דהכא צריכין לומר שיוסי בן יועזר לא קאי אלא אמים ולא אדם. ולא תיקשי לן והא משקי קאמר כדפריך בחולין לו ע"ב דמצי לשנויי כמ"ש לעיל התוספות ע"ז ע"א ד"ה תירגמא אדם ע"ש אלא דקשה דא"כ תיקשי לרב קושית הגמ' דלעיל ט"ז ע"א מדרבי יוסי

בר חנינא דאמר משקי בי מטבחייא לא דיין שהן דכן אלא שאין מכשירין א"כ לסברת ר' שמעון דסבר דמשקי בי מטבחיא דכן קאי אמים לא אדם א"כ מוכרחים אנו לומר הא דרבי יוסי בר חנינא קאי אמים וקאמר שאין מכשירין והדר קשיא לרב כמו שפריך תלמודא לעיל ט"ז ולפי דברי התוספות ד"ה אבל דם לא. אתי שפיר אבל לפירוש רשי' ד"ה אבל דם וכו' קשה ויש לומר דרבי יוסי בר חנינא קאי אדברי תנא קמא דקאמר הדם והמים משקי בי מטבחייא דכן בין בכלים בין בקרקע טהורין וק"ל:

(פא)

הוספות ד"ה אבל דם לא וא"ת אדרבה בדם יש לטהר וכו' יש להבין דמאי קשה להו מענין הכשיר לענין טומאה. וכי דם וכל משקין דקי"מל טומאת משקין דאורייתא לא אתרבו אלא ממים הא בהדיה כתיב וכל משקה אשר ישתה יטמא ומכתוב זה אתרבי כל משקה וה"ה דם ג"כ אתרבי משום דאקרי משקה דכתי' ודם חללים ישתה וכמו שכתב רמ"ם פרק ששי דמכשירין משנה ד' לענין הכשיר וה"ה לענין טומאה ע"ש ויש לומ' דהתוס' סברי' דלא אתרבו אלא דם חולין שנשפך כמים אבל דם קדשים כיון דאימעיט מהכשיר אמעיט נמי מטומאה וראיה מהא דרב לעיל דסבר אפילו דבר שמכשיר כגון מים לית ביה טומאה וא"כ כ"ש דבר שאין מכשיר כגון דם קדשים לית ביה טומאה ועוד דקרא סתמא כתיב על הארץ תשפכנו כמים ומה לי בהכשיר מה לי בטומאה דסתמא קאמר שאם נשפך לארץ הוא שהוקש למים לכל דבר ועי' תוספות חדשים שם אות ואו' ועי' לעיל סי' נא' מה שכתבתי שם. אבל רש"י ז"ל סובר שלא נתקבל האי דרשא דעל הארץ תשפכנו כמים אלא לענין הכשיר ולא לענין טומאה. וראיה מדשמואל דסבר דתלושין לא מכשירין והם טמאין עיין לעיל בסי' גן משכ' שם:

(פב)

שם באו"ד ויש לומר וכו' היכא דמטמא כגון חולין או בעלי מומין או זבח שנפסל ר"ל כגון דמים אלו שהם של קדשים דכיון שנפסלו נשפכים מים בזה הוא דקאמר תלמודא אבל דם לא ואין חלוק באלו הדמים בין בכלים בין בקרקע בין מבפנים בין מבחוץ.

(פג)

תוספות ד"ה אלא דהוי רביעית דחזי וכו' מכאן אומר ר"י שיש לדקדק דמקוה שכולו שאוב אינו פסול אלא מדרבנן וכו' לפי דבריו ז"ל הא דפריך לעיל טז' ע"א לרב מקרא

דאך מעין ובור מקוה מים וכו' הא תלושין מקבלין טומאה צריכין לפרש דהכי קא פריך הא תלושין דהיינו בכלים מקבלין טומאה ומשני ליה מאי יהיה טהור מטומאתו דהיינו אם היו בקרקע הא אם בכלים לא מטהרי ליה. אלא דרש"י שם לעיל לא פירש הכי בד"ה אך מעין ובור וכו' ובד"ה יהיה טהור מטומאתו ושם פירש הא אם שאובין לא מטהרי ליה. וא"כ צריך לומר דרשי' סב"ל דשאוב פסיל מדאוריי' ולא סבר לה להא דר"י בעל התוספות וכן פירש רשב"ם לקמן דף קט' ע"א בד"ה כדתניא ורחץ במים את בשרו וכו' למעוטי שאובין דאזיל השתא ומייתי וטביל ע"כ ע"ש והאי הוכחה שהוכיח ר"י מכאן מדלא מפליג בין שאובין למחוברין. צריכין לומר לדעת רשי' ורש"בם דמאי דקאמר ר"ש בקרקע טהורין ר"ל במחוברין דהוי מקוה דאורייתא אבל שאובין מפשט פשיטא ליה דלא חסו מדאורייתא והיינו בכלים דקאמר ר"ש ודבר זה הרי הוא כמבואר מדברי ר"ש ואינו צריך רב פפא להודיענו זה. אבל מה שצריך להודיענו רב פפא הוא זה דכיון דר"ש קאי אמשקי בי מטבחייא דהיינו דם ומים ות"ק סבר בין דם בין מים דהיינו משקי בי מטבחייא בין בכלים בין בקרקע טהורין ועל זה קאי רש' ואמר בכלים טמאים בקרקע טהורין. הוה סלקא דעתין לומ' דקאי אתרווייהו מים ודם להכי אתא רב פפא ואמר דלא סלקא דעתך לומר כן אלא ר"ש לא קאי אלא אמים ודכן דקאמר יוסי בן' יועזר אמים בלחוד קאי ונראה לי שלזה נתכוון רשי' ד"ה אבל דם וכו' שפירש ולר"ש כי אתמר דכן דיוסין' בן' יועזר וכו'.

(פד)

תוספות ד"ה ה"ג נטמא תוכו. נטמא גבו לא נטמא תוכו וכן גרס רשי'. לאפוקי מגרסת הספרים שבמשנה שבידינו שגרסינן כל הכלים יש להם אחורים ותוך כגון הכרים והכסתות וכו' ולפי גרסא זו אתי שפיר דנקט הני לרבותא דאפילו הני דראויים לתשמיש אפילו מאחורים אפילו הכי יש להם דין אחורים ותוך שמחולק תוכם מאחורם וכל שכן כלי שטף שאין ראויים לתשמיש אלא מתוכם. אלא דקשה לפי גרסא זו מאי כגון דנקט הו"ל לומר אפילו כרים וכסתות וכו' ולכך כתבו הכי גרסינן כל הכלים שיש להם אחוריים וכו' משום הכי קשיא להו דלמה נקט הני והא כלי שטף נמי דינו הכי ולמה נקט נמי שראוין להשתמש מאחוריהן ובתוכן הוא שאם נטמא תוכו נטמא גבו. הא אם אין ראויין להשתמש מאחוריהן אפילו נטמאו מתוכן לא נטמא גבן הא אפילו כלי שטף שאין לו אלא תוך אפילו הכי נטמא הוכו נטמא גבו. לכך תרצו דמשום ר"מ נקט הכי דפליג בזה וסבר כיון דראוים להשתמש מכאן ומכאן נטמא גבו נטמא תוכו וקל'.

(פה)

תוספות דף י"ח ד"ה בטלו במעיה וכו' אע"ג דאמרינן וכו' דכל העופות פוסלין מי חטאת ור"ל דטעם פיסולן משום משקה שבפיהם החוזר למים ששותים מהם. משמע שפסולין מיד כשנכנסו בפיהם אומר ר"י דהתה מיירי קודם קידוש ופיסולייהו משום דבעינן שתהיא חיותן בכלי וכיון שהיו בפי העוף אין עוד חיותן בכלי. והא דלא פסיל להו משום רוק שבפיהם וכמ"ש רמ"ם שם' ע"ש נ"ל דר"י סבר רוק אינו אלא דבר מועט ואף אם חוזרים אל המים שבכלי בטלי במיעוטייהו דמועט רוק בטל וטעם פיסולם אינו אלא משום שבעינן שתהיא חיותן בכלי והמים בעצמן שנעקרו מכלי נפסלו ואפי' לר"א דס"ל בנפל מים כל שהן לתוך צלוחית יזה שתי פעמים הכא שאני שאינן כל שהן ומשום הכי פוסלים ע' שם במשנה א' בפרק ט' וק"ל:

(פו)

שם באו"ד שבעינן שתהיא חיותן בכלי או משום מלאכה וכו' ר"ל דקודם קידוש בעינן חיותן בכלי ועוד מלאכה פוסלת בהו אבל שתיית העוף אין נראה שתהא נחשבת מלאכה. וכתבו דהכא מיירי לאחר הקידוש וכו' ומביאים ראיה לדבריהם דלאחר הקידוש אין צריך שתהא חיותן בכלי ממלאכה שאינה פוסלת אחר הקידוש וכמו כן נימא דחיותן בכלי לא בעינן לאחר הקידוש.

(פז)

שם באו"ד ובטלו במעיה משום הסייח הדעת וכו' קשה לי דלמה לא אמרינן שנפסלו בפיה מתערובת רוק ולחות שבפיה. והגם דלעיל כתבתי שרוק מועט שבפיה אגב מיעוטיה בטל היינו דוק' לפסול מים שבכלי הוי מועט ובטל הוא אבל מים שבפיהם שהם ג"כ מועטים הם למה נא יפסלו במעט רוק שבפיהם ועוד הכא בפרה שנכנסו במעיה למה לא יפסלו מחמת שנתערבו בפרש ובלחות שבמעיה. ואפשר לומר דס"ל לר"י ז"ל שלאחר שנתקדשו בכלי ובאפר אין דבר פוסל בהם כ"א הסיח דעת ואפילו לסברת חכמים שפסלו במשנה א' שאם נפל בהם מים כל שהן לתוך צלוחית והוא כלי שנותנים בו המים המקודשים לאחר שנתן בהם האפר כמ"ש רעס' שם היינו מדרבנן החמירו במי חטאת. אבל מדאורייתא בטל ברובה וכמ"ש הרב תוספת יט' שם ד"ה וחכמים פוסלים ע"ש משנה א' וק"ל.

(פח)

שם באו"ד ובטלו במעיה משום הסיח דעת צריך להבין דלטעם זה נימא אפילו בפיהם בטלו משום הסיח הדעת. וכן כתבו תוספות חדשים בשם רשי' חולין דף ט' על האי מתני' דפרה פרק ט' מ"ג דקתני שתתה מהן בהמה או חיה פסולין ע"ש אות ב' ואע"פ שר"י מאן בזה ופירש קודם קידוש מיירי מתני' ופיסולייהו משום דבעינן חיותן בכלי. מ"מ באמת הכא בפרה ששתתה מי חטאת לאחר שנתקדשו שפסולין משום הסיח הדעת נימא אפילו בפיה כמ"ש רשי' ויש לומר דסבר ר"י דשהיה מועטת בזה במה שהם בפיה היה דעתו עליהם ולא הוי הסיח הדעת עד שנכנסו לתוך מעיה:

(פט)

באו"ד ובתוספתא מפרש טעמא דר"י משום דכתיב למשמרת וכו' הואיל ששתתה מהן פרה לשון זה אינו מדוק' דמשמע דפסיל ר' יהודה אף מה שבכלי כיון ששתתה מהן פרה. ונראה דס"ל הואיל ששתאתן פרה ועי' תוספת י"ע שם במסכת פרה פרק ט' משנה ה' ד"ה ר' יהודה ע"ש ונ"ל דלפי טעם זה שאינם שמורים אם שתאתן פרה אפילו אם עדיין הם בפיה מיקרי אינן שמורין ופסולין. והא דנקט ר' יהודה במעיה משום דקאי אדברי ת"ק דקאמר בשרה עמא מעת לעת. אבל אם שהו במעיה טפי מהכי נתעכלו במעיה ועל זה קאי ר' יהודה וקאמר בטלו במעיה. מיד ולאלתר ועוד דלא שכיחי לימצא בפיה אחר שחיטה אלא במעיה ולהכי נקט במעיה אבל באמת משבאו לפיה בטלו להם מתורת שמירה. וצריך לומ' לרב אשי דקסבר דבטלו במעיה משום דהוה משקה סרוח היינו טעמא שיצאו אלו שאינם למשמרת מפני מה אינם למשמרת שום דהוו משקה סרוח ולפיכך אינם עומדים למשמרת ומשום דכבר נפסלו בהסיח הדעת ולכך אינם עומדים למשמרת וכבר פירשו דפיסול הסיח הדעת אינו אלא כשהם במעיה ולא בפיה. אלא דמלשון התוספות דכתבו ובתוספתא מפרש טעמא דר"י וכו' משמע דסברי שהתוספתא לא אזלא כשיטתם.

(צ)

דף י"ח רש"י ד"ה למד על ככר שני וכו' ואני שמעתי ככר עושה כיוצא בו ואית וכו' וא"א לומר כן משום דלא אשכחן לה בהדיא ועל ידי הדחק נאמר וכו' וא"כ וכו' הלשון הזה מחוסר הבנה והגם ששערי תשובה לא ננעלו מ"מ בחרתי הסתופף בזה שנראה לי דצריך לומר כך וא"א לומר כן דא"כ כי אקשי לעיל והא אין אוכל וכו' נימא כר"ע סב"ל וכו'

הרי מצינו לר"ע ועי' הדחק נאמר משום דלא אשכחא לה בהדיה ועוד בהדיה אמר לקמן בהוא יטמא לטמא וכו' ור"ל דעל ידי הדחק נאמר הא דלא משני לעיל כר"ע ס"ל דסבר אוכל מטמא אוכל משום דלא אשכחן לה בהדיה דסובר הכי אלא ממשמעות ולהכי לא משני הכי לעיל. והכא בסמוך דקאמר לא מצינו טומאה עושה וכו' ובזה מיישב הפירוש ששמע בדוחק. אלא דקשה ליה לרשי' אף אם נסבול דוחק זה. מ"מ קשה הא בהדיא אמר לקמן בהוא יטמא את המשקין ולא אוכל וכו' והיינו נמי דקאמר הש"ס הכא בסמוך דאי סלקא דעתך יטמא דסיפא לטמא משקין. יטמא דרישא נמי לטמא את המשקין וכו' ולפי זה מאי פסקה נימא. יטמא את האוכל אלא דסמך על האי דלקמן דקאמר יטמא לטמא את המשקין מהוא טמא וכמו שפירש רשי' בד"ה ואי ס"ד ועוד באמת קשה להאי פירושא הא בהדיא. כתב קרא הוא טמא ואין כיוצא בו טמא. ואי ר"ע לא דריש הוא למיעוטא מאי מקשה לקמן הא מהכא נפקא מהתם נפקא וכי יותן מים על וכו' הוא טמא ואין עושה וכו' אלא דאי מהא לא אריא דלא פריך לקמן אלא לאחר שחדש לו שם יטמא שאין עושה כיוצא בו להכי פריך ליה אי דריש הכי לשאין טומאה עושה כיוצא בה מהתם נפקא וכו'.

(צא)

שם רשי' ד"ה לא מצינו טומאה שעושה כיוצא בה כדאמרי' לקמן דלהכי קרינא יטמא וכו' ר"ל דלקמן דרשינן כך ביטמא דאוכל דקרינא יטמא שאין עושה כיוצא בו וא"כ אף משקין דעלולין לקבל טומאה לא מצית אמרת יטמא לטמא טומאת משקין שיעשו כיוצא בהן מפני שעלולין וקרינן יטמא שאין מטמאין כלים ומלתא דאתייא בקו' טרח וכתב לה קרא להכי קאמר הגם שעלולין אפי' הכי אין סברא לומר שיעשו כיוצא בו ולהכי קאמר בש"ס לא מצינו וכו' אין לחלק בין אוכל למשקה וק"ל ועי' תוספות ד"ה לא מצינו וכו' .

(צב)

שם רש"י ד"ה ואי סלקא דעתך האי יטמא דכתיב וכו' ויטמא דרישא דכתיב גבי אוכל ע"כ לשמא משקין מקמינן לה לקמן דהא כתיב לעיל מהאי קרא הוא טמא וכו' ר"ל ודאי יטמא דכתיב גבי אוכל דלהכי קרינא יטמא לשאין עושה כיוצא בו ולא אמרינן שעושה כיוצא בו וקרינן יטמא שאינו מטמא כלים ומלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא להכי דע"כ באוכל צריך למדרש יטמא שאין עושה כיוצא בו מדכתיב לעיל מניה

הוא טמא ואין עושה כיוצא בו טמא וא"כ אם יטמא דסיפא דקרא לטמא משקין משום דעלולין יטמא יטמא למה לי לערבינהו וכו':

(צג)

שם באו"ד ומדאצטריך למעוטי אוכל מכלל דמשקין מטמאין וכו' צריך להבין דלמה צריכין לומר מכלל לאו אתה שומע הן. דלא הו"ל לומר אלא דשמעינן מהוא טמא שאין עושה בו וא"כ קרא דמכל האוכל יטמא אינו אומר טמא ע"כ לטמא משקין וא"כ יטמא יטמא למה לי וכו' ואפשר לומר דסבר רש"י דאי מהוא טמא לחודיה לא נשמע משם שאוכל מטמא משקה אי לא כתב קרא אלא חד יטמא דהוה אמינא דיטמא דקרא לא קאי אלא אמשקה שיטמא אחרים ולא אאוכל דאוכל כבר אמעיט מקרא דהוא טמא ואין עושה אחר טמא שדוקא הוא טמא ולא אחר בין כיוצא בו בין אינו כיוצא בו. לזה כתב רש"י דאוכל מטמא משקה שמענו. מהוא טמא דמשמעות הכתוב לא בא למעיט אלא לכיוצא בו מכלל דמשקין מטמא וכו' וק"ל.

(צד)

שם תוספית דה רבינא אמר מגופיה דקרא וכו' תרי זמני למה לי למעוטי וכו' נראה לי שהתוספות לא רצו לפרש כוונת הש"ס כפשוטא דלהכי לא מחתינהו בחדא מחתא במאמר יטמא חדא זמנא משום דיטמא דרישא לא הוי דומיא דסיפא דרישא לטמא משקין ודסיפא לטמא אוכלין ולהכי חלקנהו וכתב תרי זמני יטמא שהתוספות מאנו בזה דאזלו לשיטתייהו דפירשו בסמוך ד"ה לא מצינו דלא גרסי לקמן יטמא שאין עושה כיוצא בו ע"ש וא"כ ע"כ לפי פירושם וגרסתם לקמן דפריך הש"ס מהכא נפקא מהתם נפקא הפירכא היא לרבינא דסובר דמגופיה דקרא נפקא שאין משקה מטמא משקה. ולהכי קשיא להו הכא שאם לפרש כפירוש הש"ס כפשטא כנ"ז מא פרך בש"ס לקמן נימא דמההא נפקא משקה שאין עושה כיוצא בו. ומהוא טמא נפק אוכל שאינו עושה כיוצא בו להכי פירשו דכוונת רבינא הכא דמיתורא דקרא נפקא שאין טומאה עושה כיוצא בה בין באוכל בין במשקה. והשתא אתיא פרכת הש"ס לקמן שפיר ונר' שלזה נתכוון מהר"ם ז"ל שכתב שדבור זה ודבור הקודם הוא דבור אחד ועי' מהרש"א ז"ל מה שפירש בדברי התוספות:.

(צה)

שם בש"ס והכא היכי דריש וכל משקה אשר ישתה וכו' אתה אומר לטמא טומאת אוכלין או אינו אלא לטמא טומאת משקין וכו' בפשיטות נראה שאין כוונת הקושיא לומר לטמא משקין ולא אוכלין דמאי שנא אלא כוונתו לומר לטמא טומאת משקין נמי ומה שמתרץ רבינא דמגופיה דקרא וכו' נעריבינהו ונכתיבנהו וכו' אע"ג דיטמא דרישא לטמא משקין ולא אוכל ויטמא דסיפא לטמא משקין ואכלין מ"מ שוין בזה שזה מטמה משקין וזה נמי מטמא משקין ועוד יטמא סתם משמע בין לאוכלין בין למשקין אלא שהאוכל אמעיטיה קרא בהדיא מהוא טמא ואין עושה כיוצא בו עי' מהרש"א וכן הא דפריך נמי בסמוך ואימא לטמא כלים אינו ר"ל לטמא כלים דוק' ולא אוכלין חדא דקרא סתמא כתיב יטמא יטמא הכל ומאי דאמעיט אמעיט דלא אמעיט לא אמעיט. ועוד דא"כ הדרא קושיא לדוכתה דרבינא ליערבינהו ונכתיבינהו אי יטמא דרישא לטמא כלים ויטמא דסיפא לטמא כלים וכמ"ש לקמן בש"ס על רישא דקרא דפריך או אינו אלא לטמא את הכלים ואי הכי ליערבינהו ולכתיבינהו אלא רוצה לומר ואימא לטמא כלים נמי והא דלא עירבינהו משום דיטמא דרישא לטמא כלים ומשקה ולא אוכל ויטמא דסיפא לטמא אוכל וכלים ולא משקה והם תרי הפכי להכי לא ערבינהו ודו"ק.

(צו)

שם ולאו ק"ו הוא ומה כלי שמטמא משקה אין מטמא כלי משקין הבאים מחמת כלי אינו דין וכו' הא דלא עביד ק"ו הכי ומה כלי שבא מחמת שרץ שהוה א' אין מטמא כלי. משקה שהוא ב' מטמא כלי. או באופן זה כלי שמטמא משקה אין מטמא כלי משקה שאין מטמא משקה מטמא כלי כאופן ק"ו דעביד לקמן בסמוך דאוכל אינו מטמא כלי ובק"ו זה הרוחנו שלא נשאר לנו לפרוך פרכת הש"ס ואימא כי לא מטמא משקין הבאים מחמת כלי אבל הבאים מחמת שרץ מטמאו ויש לומר דקו"ח דעביד הש"ס אלים ליה טפי דמטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני ומשום הכי נקט לה הכי:

(צז)

שם ע"ב ולאו ק"ו וכו' צ"ל דלמה לא קא עביד ק"ו באופן זה ומה כלי שאינו מטמא כלי מטמא משקה שרץ שמטמא כלי אינו דין שיטמא משקה ויש לומר דמ"מ לא הרוחנו כלום דאמרי' דיו ולא מטמא כלי והא דנקט בש"ס זה יותר מזה יש לומ' כמש"ל דקו"ח דעביד הש"ס אלים ליה טפי שמטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני.

(צח)

שם ומה משקה שמטמא אוכל אינו מטמא כלי. אוכל וכו' הא דלא יליף מקוח כדכתבו התוספות ד"ה וכי תימא וכו' נ"ל משום דהמשקה שאינו מטמא כלי הוא דבר חדש שחדש שחדשנו מקרא כדבסמוך ואיידי דחביב עליה יליף מיניה.

(צט)

שם כתב מהרש"א ז"ל בשם בטל המאור וא"ת א"כ אוכל נמי לא יטמא משקה מקו"ח וכו' ע"ש נ"ל שקושיא זו היא אפילו לשיטת רש"י בד"ה האי סלקא דעתך שפירש מדאצטריך למעוטי אוכל מהוא טמא ואין עושה כיוצא בו מכלל דמשקין מטמאי וכן מוכח ג"כ מדברי התוספות ד"ה ולאו מקו"ח קאתי שהקשו נילף מק"ו דאוכל ומה אוכל הבא מחמת שרץ מטמא משקה ור"ל מהוא טמא וכו'],] מ"מ מכח קו"ח זה שכתב בעל המאור נימא דהוא טמא אתא לשאין עושה כיוצא בו וקו"ח אתא אפילו לשאין כיוצא בו ואתי שפיר אפילו לשיטת רש"י והתוספות נ"ל ועי' מהרש"א ז"ל שסתר תירוץ בעל המאור וכתב דיטמא אתא ליטמא את הכלים ע"ש ולי הד"ך נראה לומר דאי יטמא דרישא ודסיפא אתא לכלים הדרא קושית רבינא לדוכתה ניערבינהו וניכתיבנהו וכמ"ש לעיל סי' צ"ה אלא ודאי יטמא דרישא לטמא את המשקין יטמא דסיפא לטמא את האוכל כמו שסבר רבינא לעיל.

(ק)

שם לעיל ולאו קו"ח ומה כלי שמטמא את המשקין אין מטמא כלי וכו' הא דלא יליף במה מצינו ונימא הכי מה מצינו בכלי שנטמא מחמת שרץ שהוא ראשון שאינו מטמא כלי אף אני אביא משקה שנטמא מחמת כלי או שנטמא מחמת שרץ שאין מטמא כלי וכן אוכל אפילו שנטמא מחמת שרץ אין מטמא כלי. יש לומר דמשום דעדיף ליה לתלמידא למילף מקו"ח שהוא מיג' מדות וכן דרך הש"ס בכל מקום:

(קא)

תוספות י"ח ע"א ד"ה ומה כלי שמטמא משקין וכו' באו"ד אבל מה שאין אוכל מטמא אוכל היינו לפי שאין אוכל עושה כיוצא בו עיין מה שכתב מהרש"א ז"ל וז"ל הכא שייכא הך פירכא משום דעיקר דינא הוא דאינו דין שיהיה הבא מכחו חמור ממנו דהיינו עיקר דינא. ממה שאין אוכל מטמא אוכל וכן ממה שאין משקה מטמא משקה אבל

לקמן דעביד ק"ו ומה משקה שמטמא אוכל אינו מטמא כלי אוכל שאינו מטמא אוכל היינו לפי שאינו עושה כיוצא בו משום דעיקר דינא ממשקה הוא שהוא תחלת דינא ולא מסוף דינא ממה שאין אוכל מטמא אוכל וליכא למפרך התם וכו' ע"ש ונ"ל דבזה יש ליישב קושיית בעל המאור שכתב וא"ת אוכל לא יטמא משקה מקו"ח ומה משקה שמטמא אוכל אינו מטמא משקה אוכל שאין מטמא אוכל אינו דין שלא יטמא משקה ע"ש דלפי מ"ש הוא ז"ל בכוונת התוספות מיושב שפיר דהכא נמי תחלת דינא ועיקר הקו"ח הוא ממשקה שאינו מטמא משקה הגם שמטמא אוכל אינה מועלת לו חומרא זו לטמא משקה וא"כ איכא למעבד הך פירכא מה למשקה שאינו מטמא משקה משום שאינו עושה כיוצא בו וכמ"ש התוספות. ונ"ל דיש להעמיס תרוץ בכוונת מהרש"א ז"ל שכתב וז"ל אלא הנראה ליישב לשיטת התוספות דקו"ח שלא לטמא כלי אלים דאינו דין שיהא הבא מכתו חמיר ממנו ור"ל אבל הקו"ח של בעל המאור אינו אלים דהא שאין משקה מטמא משקה הוא משום שאינו עושה כיוצא בו וק"ל:

(קב)

שם באו"ד וא"ת משקין הבאים מחמת אוכל לא יטמאו אוכל וכו' הכא אין לתרץ כתירוץ בעל המאור דא"כ אזלא ליה דרשת יטמא דאיכא לאוקומי יטמא יטמא לאחרים במשקה הבא מחמת כלי כפשע הכתוב וק"ל.

(קג)

שם באו"ד וא"ת משקין הבאים מחמת כלי שנגע במת מנא לן דלא מטמאו כלי וכו' ק"ל נימא דלא יטמאו כלי מקו"ח דכלי הבא מחמת שרץ שמטמא משקין אינו מטמא כלי. משקה שאינו מטמא משקה. אינו דין שאינו מטמא כלי. ואפשר לומר דכוונת התוספות היא לומ' דגם זה ערבך ערבא צריך דגם משקה הבא מחמת כלי הנגע במת צריך ערב דמנא לן שאינו מטמא משקה הגם שדרשו הוא טמא ואינו עושה כיוצא בו הני מילי משקה הבא מחמת כלי שבא מחמת שרץ אבל משקה הבא מחמת כלי הבא מחמת המת שחמיר טפי מנא לן. ועוד יש לומר שהתוספות הקשו קושיתם למאי דעביד הש"ס קו"ח דכלי דמטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני ולא עביד האי קו"ח דכתבנו ועוד דבלאו הכי מיתרצו שפיר דהאי קרא בשרץ כתיב וק"ל. ור"ל הוא דלא מטמו כלי אבל הבאים מחמת כל אין ה"נ דמטמו כלי. וקשה הא קימ"ל בהמפלת דף כ"ת דכל דבר שאין לו

טהרה במקוה אינו נעשה אב הטומאה וקימ"ל אדם וכלים אינם מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה וצריך ישוב.

(קד)

שם תוספות ד"ה ולאו מק"ו קאתי וכו' באו"ד ויש לומר וכו' ר"ל דהוו מצו לומ' דאין אוכל הבא מחמת שרץ מטמא כלי מק"ו ומה כלי שבא מחמת שרץ שמטמא אוכל ומשקה אינו מטמא כלי. אוכל שבא מחמת שרץ שאינו מטמא אוכל מטמא כלי וק"ל:

(קה)

באו"ד כתב מהרש"א וז"ל וק"ק דמצי למעבד ק"ו בפשיטות טפי ומה אוכל שאינו עלול מטמא משרץ משקין דעלולין כדלקמן לא כ"ש. ויש ליישב ולומ' דמ"מ מנין אנו למידין שמשקין מקבלין טומאה אינו אלא ממשקין הבאים מחמת כלי דאי לאו קרא הוה אמינא דוקא אוכל הוא דמקבל טומאה אבל משקה כיון דמחובר לא שייך בו טומאה דמקוה מים יהיה טהור כתיב וכו' תלושין לא מקבלי טומאה וכ"ש למאי שכתבו התוספות לעיל דתלושין נמי ראוין למי מקוה דשאובין כשירין מדאורייתא ע"ש בד"ה אלא דהוי רביעית דחזו להטביל בהו וכמו שמצינו לעיל בש"ס לרב דסבר הכי דכן אפילו טומאת עצמן אין להם מן התורה וא"כ אדרבא זיל לאידך גיסא אי לאו קרא דוכל משקה אשר ישתה בכל כלי וכיון דעיקר לימוד מגופא דקרא דמשקין הבאים מחמת כלי. ועדיין יש לומר דיו וק"ל.

(קו)

שם תוספות ד"ה ומהו עלילותן שמקבלין טומאה בלי הכשר תימא לר"י וכו' ולעיל דיליף וכו' נ"ל דקשור דברי התוספות כך הוא דבשלמא בלא זה יש לומר הא דלא יליף לעיל מק"ו דאוכל. משום דאיכא למיפרך דמשקה חמור שהוא עלול אבל לפי מאי דכתבו שזה לא הוי חומרא א"כ תקשי למה לא יליף לעיל מאוכל בק"ו ומשום הכי תרצו חדא דהיא גופה מנ"ל ועוד משקין חמורין מאוכל מטעמא אחרינא דמטמו אוכל.

(קז)

אלו הם הק"ו היוצאים מסוגיא זו בענין טומאת כלי ואוכל ומשקה אשר השיגה והציגה קושר דעתי ד"ל וד"ך ואין כל.

א קו"ח כלי שמטמא משקה אין מטמא כלי ל משקין הבאים מחמת כלי אינו דין שלא יטמאו כלי ש"ס ?.
ב ק"ו כלי שמטמא אוכל אין מטמא כלי? . אוכל הבא מחמת כלי אינו דין שלא יטמא כלי? רש"י ד"ה משקה תוספות ד"ה ומהו.
ג ק"ו חלי שבא מחמת שרץ אין מטמא כלי משקה ואוכל שבא מכלי אינו דין שלא יטמא כלי ל נ"ל שזה נכלל בק"ו דש"ס.
ד ק"ו' משקה שמטמא אוכל אין מטמא כלי אוכל שאין מטמא אוכל אינו דין שלא יטמא כלי? לש"ס.
ה' ק"ו אוכל שמטמא משקה אינו מטמא כלי משקה שאין מטמא משקה אינו דין שלא יטמא כלי.?
ו ק"ו כלי שמטמא אוכל ומשקה אין מטמא כלי אוכל שאין מטמא משקה או משקה שאין מטמא אוכל אינו דין שלא יטמא ? וכו'.
ז ק"ו כלי שאין מטמא כלי מטמא משקה (שרן שמטמא כלי אינו דין שיטמא משקה ?
ח ק"ו כלי הבא מחמת שרץ מטמא משקה שרץ גופיה אינו דין שיטמא משקה ? ש"ס.
ט ק"ו אוכל הבא מחמת שרץ מטמא משקה שרץ גופיה אינו דין שיטמא משקה?
יוד ק"ו אוכל שאין מטמא אוכל מטמה משקה שרץ שמטמא אוכל אינו דין שיטמא משקה.
כתבתי עשרה ק"ו כנגד עשרה ק"ו שבתורה שבכתב.
א
משקה שאין מטמא כלי מק"ו אגה"ו **ב**
אוכל שאין מטמא כלי מק"ו , בגד"ו **ג שרץ** שמטמא משקה מק"ו זחט"י אלו העשרה הנ"ל חוץ. מק"ו דגלי קרא הפך ק"ו וחוץ ממה שטרח וכתב קרא.

(קח)

שם בש"ס ומה מחוסר כפורים וכו' שלישי שפסול בתרומה וכו' הא דלא אמרינן טבול יום יוכיח שפסול בתרומה ואינו עושה רביעי בקדש כמ"ש התוספות לעיל י"ד ד"ה ואילו הכא פסול וטמא ע"ש יש לומר לפמ"ש רש"י לקמן ד"ה אל אם איתא דרבי יוסי דס"ל משקין אין מטמאין אחרים מדאורייתא סבר רביעי בקדש אינו אלא מדרבנן ע"ש א"כ אפשר לומר לדעת ר' יוסי דהא דקימ"ל טבול יום אינו עושה רביעי היינו מדאורייתא אבל מדרבנן אה"נ דעושה רביעי מק"ו ממחוסר כפורים כמו כל שלישי שעושה רביעי מדרבנן ומה שהביאו התוספות ד"ה הנ"ל מדברי ר' עקיבא בלאו הכי רע"ק לית ליה

קו"ח דרבי יוסי ומשום הכי נקט רע"ק בלישניה פסל את כולן אבל ר' יוסי דאית ליה קו"ח יכול להיות שיסבור שטבול יום יטמא הקדש ומדרבנן וק"ל.

(קט)

דף י"ט רש"י ד"ה אמר ליה וכו' באו"ד וחמישי בקודש לא מייתי בק"ו ממחוסר כפורים דאיכא למיפרך וכו' נ"ל לומר דכוונת רש"י לומר שאפילו אי ויליף ר"ע מטבול יום ויליף במה הצד מטבול יום דכלי חרש ולא ראי כלי חרש כראי טבול יום דמת או שרץ כדאיתא במסכת סוטה כ"ז כ"ט ונימא דר"ע נמי סבר צד חמור לא פריך וא"כ שפיר רביעי בתרומה מטבול יום. אפי' הכי חמישי בקודש לא מייתי בק"ו ממחוסר כפורים דאיכא למפרך מה למחוסר כפורים שכן אב הטומאה וע"י מהרש"א ז"ל שנראה שדבריו דחוקים דוחק עצום מאוד לפי ענ"ד. ואחר העיון נראה שדבריו כנים ואמתים ובנויים על סוגיית הש"ס הנ"ז כ"ט שלמד שלישי בתרומה מק"ו דטבול יום והכי איתא התם ומה טבול יום שמותר בחולין ובמעשה. פוסל בתרומה ככר שני שפסול בחולין אינו דין שיעשה שלישי בתרומה ע"כ ורוצה לומר ככר שני שפסול בחולין דהיינו שהראשון שעושה שני בחולין שהוא חמיר שפוסל בחולין ככר שני אינו דין שעושה בתרומה שלישי דהיינו ככר שני שפסול בחולין יעשה ככר שלישי בתרומה ואם תאמר דיו לבא מן הדין וכו' ואינו עושה בתרומה ג"כ כי אם שני כמו חולין. היכא דמיפרך ק"ו לא אמרינן דיו דהא ככר שני של תרומה מפורש בקרא כל אשר בתוכו יטמא וא"כ לא אהני לן קו"ח כלל ולכך לא אמרינן דיו. ועבדינן שפיר קו"ח למילף שלישי בתרומה. וא"כ מקרא מלמדנו להועיל שנעביד ק"ו במילתא יתירתא דהיינו לשלישי וכעין מש"כ הכא בנדון דידן מהרש"א ז"ל ודו"ק.

(קי)

שם באו"ד והיאך יבא ליה רביעי וכו' נראה לי לומר דלא ניחא ליה לרש"י לומר ע"י עצים ולבונה משום דסבר דחיבת הקודש מכשרת אינה אלא מדרבנן וכמ"ש רש"י ז"ל גופיה לקמן ד"ה אלמא קסבר צירוף דרבנן ע"ש.

(קיא)

שם באו"ד ונ"ל דעל כרחיך לא משכחת אלא מדרבנן וכו' כל זה כתב רבינא משמיה דרבא דס"ל דמקרא מלא דבר הכתוב לא שנא חולין ותרומה וקדשים כדאית' לעיל י"ד

עא' וסוגיין אזלא אליביה דהא רבא הוא דאמר הכא לא ר' יוסי סבר כ"ר עקיבא וכו' ורב אשי הוא דשקיל וטרי אליביה וקאמר בשלמא ר' יוסי לא סבר כ"ר עקיבא דתניא אמר ר' יוסי וכו' אבל לאביי ולרב אדא בר אהבה דסברי בקדשים אוכל מטמא אוכל. אתי שפיר דיסבור ר' מאיר ור"א רביעי מדאורייתא ואחר כך כתב רש"י אפילו ר' יוסי דעל כרחיך סבר בקדשים אוכל מטמא אוכל (ורבינא דקא' מקרא מלא וכו' לאו אליבא ד"ר יוסי קאי) וא"כ משכחת לה שפיר רביעי בקדש מדאורייתא. מ"מ מכח סוגייא דסוטה מוכח התם דס"ל ל"ר יוסי רביעי בקודש אינו אלא מדרבנן, ומשום הכי צריכין לומר בין לר"מ ור"א בין ל"ר יוסי רביעי בקודש אינו אלא מדרבנן. ואתייא שפיר הא דחומר בקודש דקתני לה במעלות אחרונות דלית בהו דררא דטומאה דאורייתא וצריך לומר לפ"ז הא דחומר בקודש לא אתיא כ"ר עקיבא דהא ר' עקיבא מייתי רביעי בקודש מן התורה מוהבשר אשר יגע וכו' וסבר יטמא יטמא אחרים דעושה שלישי בחולין. או אפשר לומ' דמש"כ רש"י לעיל ל"ר עקיבא רביעי בקודש דאורייתא הוא על דרך וכשאני לעצמי נוכל לומר כך שאין לנו הכרח שנצטרך לומר ד"ר עקיבא סבר רביעי בקודש מדרבנן כמו שמוכרחים אנו לומר כך ל"ר מאיר ור"א דלא משכחת לה. אבל ל"ר עקיבא אי מהא לא אריא דמשכחת לה שפיר. אבל מהא דחומר בקודש דקתני לה גבי מעלות דרבנן ובמסכת סוטה סוגייא דשמעת' ד"ר יוסי מדרבנן אזלא אע"פ דלר"י משכחת שפיר רביעי בקודש כיון דמוכרחים לומ' אליבא דידיה שסובר אוכל מטמא אוכל בקדשים כמ"ש רש"י בסמוך. וא"כ משכחת שפיר רביעי בקודש לר"י ואפילו הכי מצינו דסבר ר' יוסי רביעי בקודש מדרבנן כדמוכחא סוגייא דסוטה ואתייא הא דחומר בקידש אליביה. א"כ גם לר"ע נימא דלא פליג בזה וסבר ג"כ רביעי בקודש אינו אלא מדרבנן ואתיא הא דחומר בקודש אליבא דידיה דהיינו אליבא דכ"ע. וראית והבשר אשר יגע וכו' אינה סתירה דלא קאי אשני דשלישי לא כתיב ביה בהדיא טמא דהא דכתיב יטמא ודריש יטמא יכולין לפרשו יטמא יפסול לאחרים שהוא שלישי וא"כ אתיא הא דחומר בקודש ככ"ע. אלא דקשה לי דא"כ למה קרא דוהבשר אי קאי אשני הא אפילו בחולין איתיה לשלישי לר' עקיבא. ואפשר לומר דל"ר עקיבא נמי נימא דבקדשים אוכל מטמא אוכל כמו לר' יוסי ומשום הכי אתא קרא דוהבשר לאשמועינן בקדשים אם יגע בכל טמא אפילו באוכל טמא יטמא הבשר שהוא אוכל מאוכל מהאוכל יצא מאכל ועיין תוספות לעיל י"ד ע"א ד"ה תרומה וקדשים וכו' ולפ"ז כי אקשי לעיל י"ד בש"ס והא אין אוכל מטמא אוכל הוה מצי לימר דאתיא כ"ר יוסי ורע' דסברי דבקדשים אוכל מטמא אוכל דהא ר"ע גופיה מוזכר במתני' והוסיף בעדותו וכמו שהקשה רש"י ז"ל לעיל יח' ע"א ד"ה

לימד על ככר שני ואני שמעתי ע"ש אלא דמשום דר"מ נמי איתיה במתני' ור"מ סבר אין אוכל מטמא אוכל להכי לא משני כן ודע דכל זה שכתב רש"י דר"י סבר בקדשים אוכל מטמא אוכל. ורבינא משמיה דרבא לא קאי אליביה וכן לפרושנו רע"ק דסבר כן נמי לא קאי רבינא אליביה כל זה אינו אלא משום ההכרח שמוכרחין אנו לומר כן לרבי יוסי משום שאמר בהדיא ולמדנו שלישי מן התורה מוהבשר וכו' ורע"ק כי היכי דאתיא הא דחומר בקודש כוותיה. אבל ר"ע ור"א אע"פ שיכולין לומר ג"כ דאינהו נמי סברי בקדשים אוכל מטמא אוכל. מ"מ כיון שאין אנו מוכרחים לומר כן למה נימא כן ורבינא מצינו לו דסתמא קאמר מקרא מלא דבר הכתוב ועוד דא"כ רבינא משמיה דרבא אתי דלא כמאן אלא על כרחינו לומר דר"מ ור"א סברי אין אוכל מטמא אוכל אפילו בקדשים אליבא דרבינא משמיה דרבא ועי' תוספות ד"ה לא לשתמיט תנא וכו' עי"ש.

(קיב)

באו"ד וכל טומאה עושה כיוצא בה בקדשים וכו' כתב מהרש"א ז"ל לפ"ז אמאי ר' ירמיה לעיל טו' ע"ב לא מוקי לה בפשיטות בהכי בוולד הטומאה שנטמא מאוכל ור"מ לטעמא דנפשיה דסבר אין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן להכי יליף שפיר מדר"ח דקסבר דשלישי מדרבנן מותר לעשותו שני מדרבנן הכא נמי תרומה טהורה בשש דאיסורא דרבנן מותר לשורפה עם הטמאה ומטמאה מדרבנן. ור"י סבר בקדשים עושה כיוצא בו. א"כ שאני הכא דמקולקל מדאורייתא ע"ש מה שתרץ. ולענ"ד נראה לי לתרץ דרבי ירמיה קאי לעיל אדרבי יוחנן דאמר מתני' באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דרבנן ומאי מדבריהם מדר"ח ומדאצטריך לאוקמה באב הטומאה דאורייתא משמע דסבר אוכל מטמא אוכל בקדשים דאי אין אוכל מטמא אוכל לא נפקא מינה מדי וכמו שכתבו התוספות לעיל ט"ו בד"ה באב הטומאה דאורייתא ע"ש ועוד דרבי ירמיה סבר כרב אדא בר אהבה או כאביי ולא סבירא ליה מקרא מלא דבר הכתוב וס"ל דכולהו תנאי סברי לה הכי דבקדשים עושה כיוצא בו וכמו שכתב רש"י לעיל ט"ו ע"ב ד"ה ורי' יוסי לטעמיה ע"ש ודו"ק:

(קיג)

באו"ד ואוכל דמטמא מהיכן נפקה להו וכו' ק"ק נימא דאה"נ דסברי אוכל אינו מטמא משקה והכל בא מכלי לאוכל ואוכל לאוכל:

(קיד)

שם באו"ד מהיכן נפקה להו וכו' וכי יותן מים וכו' כתב מהרש"א ז"ל ק"ק נימא דאוכל הבא מחמת שרץ מטמא משקה משום שרץ אבל האוכל הבא מחמת כלי לא וכו' ע"ש ונראה לענ"ד לתרץ ולומ' דהא על כרחך לומר דאוכל הבא מחמת כלי שאנו אומרים שמטמא משקה היינו משקה של תרומה כיון דלא דריש יטמא יטמא לית ליה שני עושה שלישי בחולין ולכן אוכל הבא מחמת כלי למי מטמא לתרומה שעושה שלישי או למשקה הקודש וכיון שכן יש לומ' דנילף מטבול יום ומה טבול יום שמותר בחולין אסור בתרומה מבכל קדש לא תגע וכו' דמשמע אפילו משקה דתרומה דמקרא מלא דבר הכתוב. שני שפסול בחולין בין באוכל בין במשקה מכל משקה אשר ישתה וכו' אינו דין שיעשה שלישי בתרומה וגם במשקה אלא דרש"י ז"ל ניחא ליה לאתויי מקרא ואי תיקשי ליה קושית מהרש"א סמך אק"ו הנ"ז ודו"ק.

(קטו)

שם באו"ד א"כ לשתוק קרא מניה ולכתוב טמא ומהיכא תיתי לן טומאה לאחרים קשה לי נימא דתיתי לן מכלי חרס דכל אשר יפול אל תוכו יטמא מכל האוכל וכו' הרי דכלי ראשון יטמא אוכל ומשקה והוה סלקא דעתין דה"ה אוכל ראשון שנטמא משרץ שיטמא אחרים אוכלים. ומשקים ויש לומר שאין ללמוד מכלי חרס שהוא מטמא מאוירו הגם שלא נגעה בו הטומאה אלא שעדיין קשה לי נימא דתיתי לן מקרא דוהבשר אשר יגע בכל דבר טמא דמשמע בין בכיוצא בו בין שלא בכיוצא בו והוה סלקא דעתין דה"ה בחולין מטמא לאחרים ומשום הכי אתא הוא למעוטי אחרים ויש לומ' דזה לא תיסק אדעתין דאי תימא ה"ה בחולין למה לי קרא אשמועינן זה הדין בקדשים הו"ל לאשמועי' בחולין וכ"ש ובקדשים. אלא ודאי לא ילפינן חולין מקדשים והדרא קושיא לדוכתה לשתוק קרא מהוא. אלא שעדיין לא אפרק מחולשה ועדיין קשה דתרוץ זה אתי שפיר לר"י דס"ל בקדשים אוכל מטמא אוכל אבל לר"מ ורא' דלדעת רבינא סברי אין אוכל מטמא אוכל אפילו בקדשים כמ"ש רש"י נימא דאי לאו קרא דהוא טמא הוה אמינא בקדשים מיהא אוכל מטמא אוכל מן והבשר אשר יגע וכו' וכ"ש משקה שהוא עלול לטומאה וכמו שכללם הכתוב שיטמאו מכלי חרס מכל האוכל וכו' ומכל משקה אשר ישתה ולהם. אתא קרא דהוא טמא שאינו מטמא אחרים ולא לאוכלין ולא למשקין אפי' של קודש דמקרא מלא דבר הכתוב ומוקמינן ליה לקרא דוהבשר אשר יגע לנוגע בשרץ או מכלי שנטמא ולא תיקשי לן דא"כ קרא דוהבשר למה לי דהא אפילו בחולין מטמאין בשרץ

או מכלי וכ"ש בקדשים. דהא על כרחיך לרבינא משמיה דרבא דס"ל מקרא מלא דבר הכתוב לא שנא חולין לא שנא תרומה וקדשים. על כרחיך מוקמינן ליה לקרא דוהבשר בהכי. וצריכין לומר לדעת רבינא דעיקר קרא אתא להזהיר לאוכל קדשים בטומאה דהרי הוא באזהרה על זה טרח וכתב קרא ולא אתא לטמויי בשר הבא משרץ עצמו או מחמת כלי הבא מחמת שרץ לומר לנו ולהשמיענו דין זה דזה אפילו בחולין איתיה וק"ל ואפשר דבזה יש לתרץ קושיתנו ונימא דלר"מ ורא' אליבא דרבינא אין לנו ראיה מהפסוק דוהבשר דלא בא קרא כלל לזה אלא אתא לאזהרה דוק' כך משמע ליה קרא וכן באמת פשטיה מורה ובא שהרי לא קאמר קרא יטמא אלא לא יאכל משמע דלא אתא אלא לאזהרה לא יאכל ודו"ק ועי' בתוספות בד"ה לא לתשמיט תנא וכו' ע"ש:

(קיו)

תוספות ד"ה למדנו שלישי מן התורה. ניחא להו וכו' נראה שהתוספות אזלי לשיטתייהו לעיל בסמוך ד"ה ומה מחוסר כפורים וכו' דסברי לר"י דיליף מק"ו דמחוסר כפורים אתי אפילו למ"ד אמרינן דיו אפילו מפריך ק"ו משום דהכא ילפינן במה מצינו ע"ש וא"כ ר"י דקאמר ולמדנו שלישי מן התורה. לא משום דקשיא ליה נימא דיו אלא אתא ללמדנו ולהשמיעינו כיצד למדנו שלישי ורביעי בקודש ומשום הכי כתבו התוספות הכא ניחא ליה להביא וכו' וה"ה וכו' אבל לפי' רש"י משמע דר"י סבר היכא דמפריך ק"ו לא אמרינן דיו והכא דלא אמרינן דיו משום דמפריך ק"ו דהא ילפינן שלישי מן התורה ולא מצי לומר משום דילפי' שלישי מטבול יום דהתם נמי אמרינן דיו וליכא למילף שלישי של תרומה ומשום הכי אמר ר"י ולמדנו שלישי מן התורה ולא אצטריך לן ק"ו וכו' אלא דבאמת קשה לי דבק"ו דטבול יום ודאי לא אמרינן דיו דהתם מפריך ק"ו דהא קרא סתמא קאמר מכל האוכל אשר יאכל לא שנא חולין לא שנא קדשים אלא על כרחיך לומר אך לפירוש רש"י הוה מצי לומר ולמדנו שלישי מק"ו דטבול יום אלא דניחא ליה לאתויי מקרא כדכתבו התוספות, אלא דלדברי התוספות ר"י אתא לאשמועינן סדר שלישי ורביעי בקודש. ולרש"י ר"י אתא לאשמועינן ולומר דלא תיקשי נימא דיו משום הכי אצטריך לומר ולמדנו שלישי בקודש מן התורה וה"ה דהוה מצי לומר מטבול יום כדכתבנו וכן כתב רש"י בהדיא בסוטה כ"ע ע"ב ד"ה דין הוא שיעשה רביעי וז"ל ולא תימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון ונימא הכי שלישי שפסול בתרומה דיו הוא שיהא פסול לקודש. דא"כ בטיל ליה האי ק"ו. דשלישי בקודש לא אצטריך דלא מבעיא הוא

דיכי היכי דבתרומה אייתיניה בק"ו מטבול יום הכי נמי אתי קודש בההוא ק"ו אלא אפילו מן התורה למדנוהו והיינו דקאמר למדנו שלישי לקודש מן התורה וכו' ע"ש.

(קיז)

מה שכתבתי בס"י ק"ח על קושיא שהקשו התוס' נימא דטבול יום יוכיח ותרצנו דאפשר דר"י יסבור בטבול יום ג"כ יעשה רביעי מדרבנן ע"ש אחר כך מצאתי במסכת סוטה שהש"ס הוכיח במישור דלא אמרינן כן לר"י וז"ל הסוגיא שם כ"ט ע"ב תניא אמר ר"י מנין לרביעי בקודש שפסול ודין הוא מחוסר כפורים וכו' כמו שמביא הכא הש"ס סגנון ק"ו אמר ר' יוחנן טעם בריבי איני יודע מה הוא שהרי תשובתו בצדו אוכל הבא מחמת טבול יום יוכיח שפסול בתרומה ואינו עושה רביעי בקודש דתני' אבא שאול אומר טוי"ו תחלה לקודש לטמא שנים ולפסול אחד. רמא מטמא אחד ופוסל אחד וחכמים אומרים כשם שפסל אוכלי תרומה כך פוסל אוכלי קודש ומשקי קודש מתקיף לה רב פפא ממאי דר"י כרבנן ס"ל דלמה כאבא שאול סב"ל וכו' אי סלקא דעתך כאבא שאול וכו' לייתיה לרביעי בקודש מאוכל שבא מחמת טבי"ו וכו' ע"ש ופירש רש"י אוכל הבא מחמת טבי"ו שנגע בטבול יום והוא של קודש או של תרומה יוכיח שפסול מן התורה כדפרישית לעיל וכו' ואינו עושה רביעי בקודש לרבנן דפליגי עליה כאבא שאול וכו' עוד פירש רש"י שס בסמוך לזה ד"ה תחלה לקודש מעלה עשו בקודש להיות טבי"ו אצלו כראשון לטומאה וכו' ע"ש הרי לך בהדיא דכל זה מדרבנן. ולפי הוכחת הש"ס דרי' סבר כרבנן דסברי כשם שפוסל אוכלי תרומה וכו' כך פוסל אוכלי הקודש דוק' וליכא מעלה בקודש מבתרומה אפי' מדרבנן דהא מדרבנן איירי כדכתבי' וכמ"ש ג"כ רשי' בד"ה א"ל דבמסכת סוטה נמי סוגיא דשמעתא דר' יוסי מדרבנן אזלא ע"ש. וחזות קשה חזינן הכא דנראה בהדיא והרי הוא כמבואר דקושיא שהקשינו לעיל טבול יום יוכיח והיא קושית התוספות לעיל. לכאורה שהיא היא פרכת ר' יוחנן שם שאמר טעם בריבי אינו יודע מה הוא וכו' אוכל הבא מחמת טבול יום יוכיח. וא"כ מה הקשו התוספות נימא דטבול יום יוכיח וכתבו דבירושלמי פריך לה עש' ולא הזכירו הא דש"ס דסוטה וכעת צ"ע שנראה שהיא תמיהא קיימת.

(קיח)

עי' מה שכתבתי בסי' קי' דס"ל לרש"י דעצים ולבונה אין מקבלין טומאה אלא מדרבנן ע"ש באמת הדבר הוא מבואר יוצא בש"ס לקמן ל"ה ע"א וכמ"ש רש"י בכאן ולכאורה

נראה שדברי הש"ס הנזכרים לקמן הוי תיובתא לדברי התוספות שכתבו הכא בד"ה לא לישתמיט תנא וכו' דמשכחת לה ע"י עצים ולבונה ע"ש וכן כתבו לעיל י"ד בסו"ד דאיכא משקין בהדי בשר ובדף ט"ו בסו"ד וולד טומאה דרבנן ע"ש. אלא ממה שכתבו לקמן ד"ה אלמא קסבר צירוף דרבנן ע"ש מיושב שפיר ע"ש וינוח לך.

(קיט)

שם בשס' דתנן הכלי מצרף מה שבתוכו לקודש וכו' ואמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מעדותו דרע"ק נשנית משנה זו דתנא הוסיף ר' עקיבא הסולת והקטורת וכו' יש להשכיל ולהתבונן דמאי אולמיה דעדות דרע"ק מעדותו דר' שמעון בן בתירא לעיל מניה שהעיד על אפר חטאת שנגע טמא במקצתו טימא את כולו וטעמא הוי משום שהכלי מצרף מה שבתוכו ואפשר לומר דהוי מצי ר' יוחנן לומר מעדותו של ר"ש בן בתירא. אלא דניחא ליה למילף קודש מקודש בחומר קודשי המזבח ועי' תיו"ט פרק שני דעדויות משנה א' דה' על אפר חטאת ע"ש.

(קכ)

שם. אלמא קסבר צירוף דרבנן ופליגא דר' תנין דאמר צירוף דאורייתא יש להבין דמהיכן משמע ליה לתלמודא דר' יוחנן סובר צירוף דרבנן ובשלמא למאי דפריש רש"י לעיל ד"ה אמר ליה וכו' תדע דקתני לה גבי מעלות אחרונות דקימ"ל דכולהו מדרבנן ע"ש נוכל לומר דה"ק תלמודא מדאוקי ר' יוחנן מתני' דחומר בקודש שהיא ממעלות דרבנן כר' עקיבא ש"מ דסבר ר' יוחנן דר' עקיבא סובר נמי דצירוף דרבנן ופליגא דר' חנין דס"ל דצירוף דאוריי' והיינו ודאי אליבא דרע"ק דס"ל לר' חנין דרע"ק פליג אמתני' דחומר בקודש דמתני' ס"ל דצירוף מדרבנן כדתני לה גבי מעלות אחרונות ורע"ק סובר צירוף דאוריי' דגם גחלים ולבונה מדאוריי' מטמו כדכתבו התוס'. ד"ה אלמא קסבר צירוף דרבנן ואתי צפיר. אבל לפי פי' רש"י ז"ל הכא דפירש דאלמא קסבר צירוף דרבנן קאי אדר' יוחנן שאוקי מתני דחומר בקודש כרע"ק ורע"ק מפשט פשיטא ליה לתלמוד' דסובר צירוף דרבנן כדפי' רש"י והוא ג שום דרע"ק נקט במלתיה גחלים ולבונה דלאו קבולי טומאה נינהו אלא מדרבנן. קשה היכן משמע לן מדר' יוחנן שסובר צירוף דרבנן נהי דגחלים ולבונה לאו קבולי טומאה אלא מדרבנן מ"מ נימא דצירוף לעולם הוא מן התורה. וגם גחלים ולבונה שטומאתם דוק' מדרבנן מ"מ הכלי מצרפן דכל דתקין רבנן כעין דאוריי' תקון. וא"כ מהיכן שמעינן דר"י סובר דצירוף דרבנן וזה הפי' שפי' רש"י כאן הוא

ודאי פירוש אחר. והוא הפך מהפי' שפי' לעיל ד"ה אמר ליה. מדנקט צירוף גבי מעלות אחרונות שהם מדרבנן שזה הפי' שפי' כאן הוא הפך משם עי' תוס' ד"ה לא לישתמיט תנא. וכן משמע מדברי התוס' ד"ה אלמא קסבר צירוף דרבנן דכתבו וז"ל יש פי' מרש"י שמפרש דדייק לה וכו' ע"ש ויש לומר שדייק לה ש"ר יוחנן סובר צירוף דרבנן מדקאמר מעדותו של רע"ק נשנית משנה זו דצירוף ורע"ק על כרחין מדרבנ' קאמר כמ"ש רש"י דגחלים ולבונה אינם אלא מדרבנן ור"ל דהסולת והקטורת [דהקטורת נמי חזיא לתבל בהם קדרות ולהכי מקרי אוכל] שטומאתן מדאו' ואי סובר רע"ק צירוף דאוריי' למה כלל הלבונה והגחלים שעיקר טימאתן דרבנן. עם הסולת והקטורת שטומאתן דאוריי' כיון שאינם שוים אבל אי אמרינן שרע"ק סבר צירוף דרבנן אתי שפיר שכללן בחדא מחתה'. דכיון דצירוף דרבנן א"כ הוי כולהו דתני טומאתן מדרבנן כיון שאינה אלא ע"י צירוף ומדהא דרע"ק דרבנן גם מתני' דאוריי' מעדותו סו סוברת צירוף דרבנן וא"כ ר' יוחנן דאמר במקום אחר הלכה כסתם משנה סובר צירוף דרבנן הוא לדינא ולהכי דייק תלמודא מדבריו וקאמר אלמא קסבר צירוף דרבנן וכו' וק"ל.

(קכא)

שם ופליגא דר' חנין דאמר צירוף דאוריי' וכו' קשה לי האי הוכחה דקא עבדינן לר' עקיבא שסובר צירוף דרבנן מא עביד בה רב חנין דסובר צירוף דאוריי' כבר הקשה תלמודא על דברי רב חנין בחגיגה בחומר בקודש דף כד' מהא דרע"ק ותירץ ע"ש.

(קכב)

יט' ע"ב בש"ס אמר רב יהודא אמר רב וכו' ידים קודם גזירת כלים וכו' אין לפרש ולומר שכוונת רב יהודא לומר דרע"ק כשאמר זכינו וכו' עדיין לא היתה גזירת יח' דבר שגזרו בה אכללים אבל גזירת ידים מזמן קדמון היתה דשלמה גזר עלה דא"כ מאי פריך (לעיל יד' ע"ב) תלמודא אמאי נקט רע"ק נר שנטמא באב הטומאה מהא דתנן כל הפוסל את התרומה וכו' נימא דעדות רע"ק קודם גזירת יח' הוי ועי' תוס' לעיל ד"ה עם בשר ומשקין אלא ע"כ צריך לומר דכוונת רב יהודא שבאמת קדמה גזירת יח' דבר לרע"ק שחנניא בן גוריון היה קודם זמן ודור רע"ק. ומ"מ לא זכינו מעדות זו שהיתה קודם יח' דבר שהיא מעדות ר' חנינא סגן הכהנים שהיא קודם גזירת יח' דבר וכמו שכתבו התוס' לעיל ד"ה עם בשר ומשקין ולא למדנו מעדות זו אלא שאין טומאת ידים במקדש אבל כלים אין יכול ללמוד מעדות זו מהא דסכין טהור דכשהעידו על זה עדין לא היתה גזירת כלים.

ונראה שלזה נתכוון רש"י אל בד"ה ידים קודם גזירת כלים נשנו. דפי' וכשהעידו וכו'. לא יוכל לומר וכו' דההיא שעתא אפי' בעלמה:

(קכג)

שם בש"ס אמר רב יהודא וכו' ידים קודם גזירת כלים. יש להתבונן בזה דמה בכך אם גזירה ידים קדמה לגזירת כלים ומה יועיל ומה יציל לקושיתינו אשר הקשה ונימא זכינו לכלים נמי דהגם שהיא קדמה בזמן לגזירת כלים. מ"מ אם היה דגם גזירת כלים היתה קודם לעדות זו של ר' חנינא סגן הכהנים שהעיד על מחט שנמצאת בבגד וכו' א"כ עדין פרכת הש"ס במקומה עומדת ונימא ידים וכלים נמי וכיון שכן עיקר התרוץ שעדות של מחט קדמה לגזירת כלים. וא"כ הכי הוה ליה לתרוצי רב יהודא וכו'. עדות זו נאמרה קודם גזירת כלים, ויש לומר שזה התרוץ היה פשוט בעיניהם של המקשה והמתרץ לומר כך אלא דהוה קשה להמקשה ע"ז דא"כ הוא גם ידים לא מצינו ידינו בבית המדרש משום דהוה סלקא דעתיה דידים וכלים נשנו כאחת, והמתרץ השיב לו וחידש לו שידים נשנו קודם גזירת כלים. וק"ל.

(קכד)

שם אמר רב יהודא אמר רב כגון שנאבדה לו מחט טמא מת וכו' הא דנקט שנטמא בטמא מת ולא טמא שרץ. הוא משום דמתני' קתני והסכין טהור. וכיון שקודם גזירת כלים נשנית כדאוקמה איהו לעיל א"כ באמת תקשי ליה משנה שאינה צריכה דפשיטא ומא קמשמע לן להכי אוקמה בטמא מת שהוא אב הטומאה והסכין אם נגע בה הרי הוא כמוה. אלא כיון דספק זה נפל בעזרה עזרה ר"ה כדאי' בש"ס בסמוך להכי ספקו טהור וכן צריכין לומר לרי' בר אבין שמחט זו ספק נגעה באב הטומאה וק"ל. ועי' מהרש"א ז"ל,:

(קכה)

שם אמר רב יהודא וכו' כגון שאבדה לו מחט וכו' ואוקימנא בסמוך שאדם וסכין ספק אם נגעו במחט ועזרה ר"ה היא וספיקו טהור. אין להקשות דא"כ לפ"ז נימא דכוונת רע"ק באמרו זכינו שאין טומאת ידים וכו, דר"ל זכינו שלמדנו מעדות זו שאין טומאת ידים במקדש. דהיינו משום שספק טומאה במקדש טהור מפני שסובר תנא דמתני' דעדויות שעזרה ר"ה מיקרי וזה ג"כ זכות וטובה היא לנו ואין לומר דאין הכי נמי שלפי דברי רב יהודא דהכא הכי היא כוונת רע"ק במאמר זכינו וכו' דא"כ תקשה דידיה אדידיה דלפי

דבריו דהשתא אין כאן גזירת חכמים אלא הכל בטומאה דאוריי' ולעיל תרץ איהו גופיה שידים קודם גזירת כלים. דהיינו גזירת ידים קודם. אלא יש לומר דלא שייך לומר כן. דא"כ אמאי נקט שאין טומאת ידים אמאי אי נקט ידים הא כל ספק טהור בין ידים בין אדם בין דבר אחר ועוד תקשי ליה פרכת הש"ס דלעיל ונימא שאין ידים וכלים במקדש. אלא ודאי גם לדבר רב יהודא צריכין לומר דכוונת רע"ק באומרו זכינו וכו'. היינו לומר מדקתני מתני' במחע שהסכין והידים טהורות משמעות טהורות היא לגמרי טהורות אף מטומאה דרבנן. ואין להקשות ג"כ דלפי זה דמתני' דמחט מיירי בספק אם נגעו במחט. א"כ מאי משמע מעדות זו דאין טומאת ידים במקדש דקאמר רע"ק זכינו מהאי עדות דמתני' שאין טומאת ידים דהיינו סתם ידים וכו'. הא מתני' מיירי בספק נגע וזה טהור אפי' בספק טומאה דאוריי' ספיקו טהור משום דעזרה ר"ה היא וספיקא. וכ"ש טומאת ידים שהיא דרבנן אינ זו קשיא כלל שהרי מ"מ ידים ודאי כבשר והבשר הוי ראשון וכיון שגזירת ידים קדמה, הני ידים שנגעו בבשר שהוא ראשון היה להיות שניות מדרבנן אלא ודאי משום שאין טומאת ידים במקדש וק"ל.

(קכו)

רש"י דבור המתחיל זכינו זכות וטובה היא וכו'. הא דלא פירש זכינו לדין זה ששמענו ולמדנו מעדות זו שאין וכו' משום דק"ל ל דאי הכי הוה ליה לומ' למדנו מדבריו כמ"ש לעיל למדנו מדבריהם ששורפין תרומה טהורה וכו' להכי פירש זכות וטובה וריוח וכו':

(קכז)

שם רש"י ד"ה ונימא, באו"ד והאוכלים והכלים שנטמאו במשקין וכו' בסמוך ד"ה אלא אמר ודאי וכו' ומיהו הכא ליכא משקה וכו'. משמע דסובר ז"ל דלרב יהודה שהוצרך לתרץ ידים קודם גזירת כלים סבר דעסיקינן דאיכא משקה בהדי בשר וכמו שאוקמה לקמן רבי יהודה גופיה משם שמואל כגון שהיתה של זבחי שלמים, והעבירוה בנהר דבבזה הוכשר הבשר לקבל טומאה . וכ"ש למאי דכתבו התוספות דעל ידי העור הוכשר הבשר ע"ש. הרי דאיכא משקין בהדי בער. אבל רבא אינו מודה בזה וס"ל דהכא ליכא משקין כלל וחיבת הקדש מכשרת הבשר. ומאי דאיבעיא ליה לריש לקיש אפשיטא ליה איהו. ועי' תוס' לעיל טו' ע"א בסוף ד"ה ולד טומאה דרבנן, ועי' תוס' כאן ד"ה ונימא אין טומאת ידים.

(קכח)

שם רש"י בד"ה ידים קודם גזירת כלים נשנו ליטמא מדרבנן וכשהעידו עדות זו וכו' מדלא פי' וכשאמר רע"ק זכינו עדין לא נגזרה גזירת כלים משמע דס"ל כמ"ש התוס' ד"ה ונימא אין טומאת ידים וכו' שכתבו דכשאמר רע"ק זכינו כבר קדמה ליה גזירת ית' דבר, אלא דרע"ק באומרו זכינו וכו' קאי אעדות שהיתה קודם יח' דבר, ולהכי לא נקט כלים מעדות זו דההיא שעתה דעדות דקאי עלה עדין לא היתה גזירת כלים וק"ל.

(קכט)

שם בש"ס אלא אמר רבא הנח לטומאת סכין וכו' דנגע במאי וכו' אין להקשות לפי זה א"כ מאי קמשמע לן מתני' דקתני הסכין טהור ומאי סלקא דעתין לטמוייה, דיש לומר דכיון דמחט זה יש לספוקי דשמא מחט זו מטמא מת והוה אמינא לטמויי הסכין מספק קמשמע לן דלא משום דהוה ליה ספק ספקא, ספק אם היא טמאה או טהורה, ואם תמצי' לומר דטמאה שמא נטמאת משרץ, והויה ראשון ואין ראשון מטמא כלי ודו"ק.

(קל)

תוס' ד"ה שאין טומאת ידים וכו' והנהו ידים דכל הפוסל וכו' אינו אלא לקדשים, ר"ל שאם נגעו הידים בדבר הפוסל את התרומה כגון ראשון ושני וטבול יום, ונגעו חוץ למקדש הם שניות לקודש שפוסלין הקודש בנגיעה ולא לתרומה, שאם נגעו בתרומה אינם פוסלין אותה, ולקודש שפוסלין אותו דוק' בנוגעו בו חוץ למקדש, אבל בנוגעו בו במקדש דהיינו בקדשים, שעדין הם במקדש הגם שהם קדשים קלים, או בחטאות ואשמות ועולות שנפסלין ביוצא, ומקומם מקום מקדש לא גזרו עליהם טומאה ולהכי הידים והסכין טהורים כדתני במתני' וזהו זכינו דרע"ק.

(קלא)

תוספות יט' ד"ה שאין טומאת ידים במקדש וכו' והנהו ידים דכל הפוסל וכו' אינו אלא לקדשים וכו' ותרץ רי' וכו' קשה לי ממה נפשך אי קים להו להתוספות דההיא דכל הפוסל שהיא אחר יח' דבר עי' מהרש"א ז"ל א"כ אמאי לא הקשו אדרב יהודה שא' ידים קודם גזירת כלים והוא קושיא אלימתא, ואי קים להו דההיא דכל הפוסל נשנית קודם יח' דבר א"כ מה הועילו בתרוצם דמ"מ עדין קשה לרבא מאי קשיא ליה על רב יהודה והא תרוייהו וכו' כיון דהאי דכל הפוסל נשנית קודם יח' נימא כשהיעידו עדות מחט לא היה

בידינו אלא דהפוסל ולא גזירת ידים לתרומה ולא גזירת כלים ועוד קשיא ליה בדבריהם לפי זה מאי תרצו דהך גזירה ודאי אינה ההיא דחגיגה אלא מסתמא כשגזרו אסתם ידים שהיו שניות גזרו כמו וכו' על ידים הנוגעות בא' שיהיו שניות וזה הוא כמו שפירש רש"י בסו"ד המתחיל זכינו ע"ש דלפי דרך זו למה הוצרכו חכמים לחדש גזירתם ביח' דבר באם נגעו בראשון שיהיו שניות בלא זה כבר קימל' דכל הפוס' התרומה דהיינו ראשון ושני מטמא ידים להיות שניות וזה נראה לכאורה שהכריח לרבינו מהרש"א ז"ל שכתב דההיא דחגיגה שגזרו על השני שיעשה ידים שניות אחר יח' דבר נאמרה ע"ש וא"כ הדרא קושיא לדוכתה לס"ד דהתוספות אמאי לא הקשו על רב יהודה שאמר ידים קודם גזירת כלים אדרבא כלים קודם גזירת ידים נשנו דגזירת ידים היינו הא דכל הפוסל את התרומה מטמא ידים להיות שניות שנאמרה אחר גזירת ית' דבר ויש לומר דהתוספות בקושיתם מסופקים בההיא דכל הפוסל אי נשנית קודם יח' או אחר יח' ולכך לא הקשו אדרב יהודה בפשיטות ועוד יש לומר דעל רב יהודה ליכא קושיא כלל דרב יהודה סובר דידים קדמו כדאמר בשבת ט"ו עא' דשלמה גזר לקדשים אסתם ידים ומסתמא כשגזר אסתם ידים שיהיו שניות גזר כמו כן על הידים הנוגעות בראשון שיהיו שניות ולא מהאי דהפוסל את התרומה וכו' דההיא גזירה אחרונה היא ואפי' הכי מקשה לו רבא שפיר כמ"ש התוספות לקמן בד"ה תרוויהו בו ביום גזרו ובשבת ט"ו ד"ה אלא שלמה גזר לקדשים כתבו התוס' ז"ל בהרחבה ע"ש נמצא דשלש גזירות הן אתא שלמה וגזר אידים שנגעו בראשון שפוסלין לקדשים וביח' דבר גזרו שפוסלים גם לתרומה ואח"ך בגזירת עלאין דכל הפוסל את התרומה מטמא ידים להיות שניות הוסיפו גם בנגעו בשני שפוסל את התרומה יהיו ידים שניות לקדשים ונמצא שיש חילוק בידים בין קדשים לתרומה של תרומה אם נגעו בשני לא יעשו שניות ולא יטמאו התרומה ולא יפסלו את התרומה כי אם דוק'. סתם ידים או אם נטמאו מראשון. ולקודש גם אם נטמאו משני, ולפי זה קשה אמאי לא תני לה בחומר בקודש מבתרומה שידים נעשו שניות משני בקודש אבל לא לתרומה וצ"ע כעת.

(קלב)

ודע כי בתרוצם שתרצו דהך גזירה אינה ההיא דחגיגה אלא מסתמא וכו' גזרו כמו כן מסתמא על ידים הנוגעות בראשון וכו' מוכרחים לומר דסברי דגזירת דכל הפוסל את התרומה היא מאוחרת לי"ח דבר וכמ"ש מהרש"א והכרחתו היא כמ"ש לעיל בסמוך שאם נא כן למה הוצרכו חכמים לחד גזירתם בי"ח דבר באם נגעו בראשון שיהיו שניות

כמו שהוכיחו התוספות ולמה הוצרכו חכמים לחדש וכמו שכתבנו לעיל ולפום השתא נראה שאינו הכרח דיש לומר דהוצרכו לחדש גזירתם דגם לתרומה אם נטמאו מראשון נעשו שניות הפוסלים את התרומה דהא כל הפוסל אינה אלא לקודש ודו"ק.

(קלג)

תוספות ד"ה ונימא אין טומאת ידים וכו' תימה לר"י ממה היה לו לכלי ליטמא אי ממשקין הא משקין בית מטבחייא דכן וכו' נ"ל דרצונם לומר דלעולם אימא לך שגזרו על הכלים במקדש שיטמאו במשקין כגון משקי בית מדבחייא השמן והיין אלא שהכא שהמחט נמצאת בבשר הגם שנא' שהיה בבשר משקה בית מטבחייא הרי קימ"ל שדכן הן וק"ל.

(קלד)

שם באו"ד ממה היה לו לכלי שיטמא וכו' קשה לי הא על כרחינו לומר שהעבירוה בנהר כמו שאוקמה רב יהודה אמר שמואל לקמן כ' ע"א לאכשורי הבשר שקתני הבשר טמא ובזה יטמא הכלי וא"כ למה הוצרכו לומ' דרע"ק היא הא הוו מצו לאוקמה אליבא דכ"ע אפילו למ"ד טומאת משקין לטמא אחרים לאו דאורייתא ומשקי בי מטבחייא דכן אפילו הכי הא הכא איכא משקין דלאו בי מטבחייא שבנהר עברה ברגל ויש לומר דקושיתם היא לקודם שנדע זה או יש לומ' דר"י בעל התוס' דתמה על זה אזיל לשיטת' דסובר לעיל יד' ד"ה דאיכא משקין בהדי בשר דכתבו התוס' בשמו דכל משקה דלאו עיקרו דאורייתא אפילו יתר מרביעית לא מטמא מדאוריי' בזה הוא דהצריכו חכמים רביעית לטמא אבל פחות מרביעית לא מטמא וא"כ הכא נמי נימא למ"ד טומאת משקין לטמא אחרים לאו דאוריי'. בעינן רביעית והכא מסתמא סתם משקין דבהדי עור לא הוי רביעית במקום אחד ולהכי לא מטמו ולכך הוצרכו לומר דרע"ק היא ועי' מ"ש לעיל בסי' קכ"ז.

(קלה)

שם שם באו"ד וגזירת ידים לקודש כבר נגזרה דשלמה גזר לקודש ר"ל ומסתמא כשגזר על סתם ידים לקודש גזר כמו כן על ידים הנוגעות בראשון שהיו שניות לקודש וכמ"ש התוס' לעיל בדיבור שלפני זה בגזירת יח' דבר:

שם באו"ד וא"ת דילמא כי אמר רע"ק זכינו וכו' ויש לומ' דגזירת וכו' המשך דברי התוספות כך הוא דמעיקרא הוקשה להם על המקשה דפריך ונימא שאין וכו' ולמה לא

נקט רע"ק זכינו בזכיית כלים וא"ת דילמה כי אמר רע"ק זכינו עדיין לא נגזרה גזירת כלים ותרצו דיח' דבר קדמה לרע"ק ולהכי מקשה שפיר אלא דרב סובר אף דבאמת יח' דבר קודם לרע"ק מ"מ לא קדמה לעדות מחט של ר"ח סגן הכהנים ורע"ק לא קאמר אלא מאי דמשמע ליה מהאי עדות של ר"ח סגן הכהנים וכלים לא נשמעינהו מהאי עדות שבאותו זמן של עדות עדין נא נגזרה גזירת כלים ולכך לא נקט כלים ואח"כ הקשו דמפרכת הש"ס ונימא וכו' משמע דמשפט פשיטא ליה שבאמת קי"ל שאין גזירת כלים במקדש מהא דקתני מתני' דעדויות הסכין טהור במקדש ומאי ראיה היא זו דלמה נשנית קודם יח' ובאמת כשגזרו על יח' דבר גזרו גם על כל מקדש ולהכי נמי לא נקט רע"ק בדבריו כלים דאין הכי נמי דכלים טמאים במקדש ותרצו דמאי דתפשוט ליה לתלמודא שאין גזירת כלים במקדש משום שלא נזכר בשום מקום דבר זה שכלים טמאים במקדש כדי לאשמועי' דההיא דהסכין טהור קודם גזירה הוה ואחר כך בד"ה תרוייהו הקשו טל האי לישנא דש"ס דקאמר דתרוייהו בו ביום גזרו וכו' הא הוי גזירות חלוקות בזמן זמנם זמניהם, ותרצו אף דגזרת ידים קודם לגזירת כלים מ"מ כשגזרו איח' דבר שקדמה לרע"ק על הידים לתרומה נמי וכן הכלים שיטמאו במשקין לתרומה וגזרו תרוייהו לתרומה לא חדשו גזירתם בידים לקודש אף במקדש וכן בכלים לא גזרו במקדש כאשר הוכיחו התוס' לעיל ולהכי פריך שפיר ונימא תרוייהו ותרץ רבא דמ"מ כיון דרע"ק קאי אעדות מחט דקתני שהסכין טהור והידים טהורות ומשם זכינו לדין ידים אבל סכין אין לו במה ליטמות אף בחוץ להכי לא נקט ליה וק"ל.

(קלו)

ויש לנו דרך אחרת בדברי התוס' ז"ל ותחלה נקדם מה שיש לדקדק בדבריהם במה שהקשו וא"ת דילמה כי אמר ר' עקיבא זכינו עדין וכו' דהנה יש להתבונן על דעתם הרם למה לא נקטו קושיתם באופן היאות בריהטא דסוגייא שהרי קא חזינן שרע"ק במאמרו זכינו וכו' קאי אעדות מחט וקאמר דבעדות זו זכינו וכו' וא"כ רע"ק לא קאמר אלא מאי דמשמע ליה מעדות זו של ר' חנינא סגן הכהנים ולפ"ז היה להתוס' למנקט אופן קושיתם כך וא"ת דילמה כשהעידו על עדות מחט דקאי עלה רע"ק עדין לא נגזרה גזירת כלים ומשום הכי לא נקט כלים רע"ק והוא כקושיא השנית של התוס' וא"כ מתחלה מאי מקשו ויש לומר דהתוס' מפרשים מאמר רע"ק זכינו הוא מאמר בפני עצמו ולא קאי אעדות מחט ולאו עלה קסמיך אלא רע"ק קאמר זכות וטובה לנו במה שיש לנו הדין שאין טומאת ידים במקדש ויש הוכחה לפי' זה מדלא נקט רע"ק הכי מדבריהם למדנו

כדרכו בקודש במשנת מימיהם של כהנים לא נמנעו מלשרוף וכו' עדויות פרק שני משנה ראשונה אמר ר' מאיר מדבריהם למדנו וכו' פ"ש וכן משמע מדבריהם לקמן בדבור שאחר זה שכתבו שרע"ק קאי אי"ח דבר כשעסקו וכו' לא רצו לגזור וכו' וא"כ זכינו שלא רצו לגזור ע"ש וכן הוא באמת שבמתני' דעדויות של מחט לא הוזכר שם במתני' אחר עדות מחט מאמר רע"ק כלל ע"ש ואם כן הוא מאמר בפני עצמו וקאי אי"ח דבר כמ"ש התוס' הכא בד"ה תרוייהו ובשבת ט"ו ע"ש בתוספות ולפ"ז לא הביא הש"ס האי עדות דמחט אלא מפני שהיא ענין לו להא דרע"ק שאמר זכינו ולפרוך מינה פרכת ונימא שאין טומאת ידים וכלים במקדש וראיה ממתני' דמחט דקתני הידים והסכין טהורות ובהכי אתי שפיר דבריהם ז"ל שהקשו באופן זה ומשום הכי אחר כך הוקשה להם מנא ליה לש"ס שאין טומאת כלים במקדש הא האי מתני' דסכין נשנית קודם ית' ואין הכי נמי כשגזרו ביח' על הכלים לא חלקו בין חוץ לפנים במקדש ותרצו דאם איתא דגזרו וכו' לאשמועי' דההיא שהסכין טהור קודם גזירה נשנית אלא ודאי האי דסכין טהור לעולם זאת בישראל ומשום הכי פרכת ונימא אלימתא היא הגם דבעדות מחט עדיין יח' דבר לא היתה אפילו הכי קושיא אלימתא כדהוכיחו התוס'. אלא דבאמת קשה לפי"ז כיון דרע"ק מאמר בפני עצמו וגזירת יח' דבר קדמה לו ויש לנו הוכחה דלא גזרו במקדש ומכח זה פריך הש"ס ונימא וכו' א"כ מאי משני רב יהודה ידים קודמו דהיינו מימי שלמה הן סוף סוף למה לא נקט רע"ק כלים כיון דמוכח דלא גזרו על הכלים במקדש בי"ח דבר ורע"ק קאי איח' ואפשר לומר דרב יהודה סבר דבי"ח דבר דגזרו על הכלים גזירתן היתה גם במקדש ולא חש להוכחת המקשה דהוה ליה למתני בשום מקום כדאמר בש"ס בסמוך ואנן אדהכי ליקום ונסמוך והיינו דמשני ידים קודם גזירת כלים ר"ל דוק' ידים שהיו קודם גזירת כלים והיינו מימי שלמה ואפי' הכי קתני מתני' דעדויות ידים טהורות מוכח דלא גזרו עליהם במקדש אבל הכלים יכול להיות כשגזרו על הכלים ביח' דבר גזרו גם על הכלים במקדש ומסכין אין ראיה כיון דההיא דסכין קודם גזירת יח'. דבר היתה ורבא פריך עליו על זה ודיק דיוק מופת חותך שלא כרב יהודה והוא זה והא תרוי' וכו' שפירשו דרע"ק אי"ח קאי שהיתה מחדש וה"ק בי"ח דבר שכעסקו בדיני ידים לא רצו לגזור טומאת ידים במקדש ובידים מצינו שגזרו אומר סתם ידים טמאים לכל דבר אפילו לתרומה וגזרו אומר סתם ואפילו הכי לא נכלל המקדש בגזירתם כמו שמוכח ממתני' דמחט וא"כ גם בכלים שהוזכרו עמהם בו ביום ונאמרו סתם ילמד הסתום מהמפורש וכמו שבידים לא נכלל המקדש בגזירתם גם כלים לא נכלל המקדש בגזירתם והדרא קושיא לדוכתה ונימא שאין טומאת ידים וכלים במקדש וכדמוכח מתני' דעדויות דקתני

והסכין טהור ולא יש רמז בשום מקום במשנה שהשמיענו דההיא דהסכין טהור קודם נשנית אבל אחר גזירה נכלל גם מקדש בגזירת עילאין ומשני רבא הנח לטומאת סכין במקומו שאין צריך להודיענו שום תנא דההיא קודם גזירה נשנית אבל אחר הגזירה גם כלים טמאים במקדש שודאי כך הוא שאין לנו במה לטעות שהכא מיירי דליכא משקין כמ"ש רש"י ד"ה אלא אמר רבא ולהכי הסכין טהור גם גזירת יח' שגזרו שהכלים יטמאו במשקין הכא ליכא משקין וק"ל ודו"ק.

(קלז)

וכשאני לעצמי נימא דהכי הליכות הש"ס ונימא וכו' שהמקשה סובר שבזמן העדות היתה גזירת יח' דבר ודייק הכי ממתני' דקתני שהסכין והידים טהורות ומשמע הסכין דומיא דידים מדנקט תרוייהו וכיילנהו בחדא מחטא ומדי נקטא מתני' ידים ולא אדם משמע דנחית לאשמועינן דלית בהו טומאה אלא של ידים דרבנן דשייכה בידים ולא בגוף כולו דמדאורי' ליכא טומאה דשייכה בידים ולא בכל הגוף אלא ודאי דטהורות מטומאה דרבנן ומדי ידים דרבנן. סכין נמי מטומאה דרבנן. שבעלמא טמאה. הכא במקדש טהור דלא גזרו רבנן במקדש. ולהכי פריך ונימא ידים וכלים דהכי מוכח מעדות מחט ורב יהודה לא חש לזה משום דסבר מדי אריא האי כדאיתיה והאי כדאיתיה כד הש"ס בכל מקום וכדאיתא בבכורות כ"ד ע"ב ע"ש ולכך דדוק' ידים שקדמה גזירתה בזמן. והכא טהר הידים שמוכח לא גזרו עליהם וכדקתני ידים טהורות שמוכח שטהורות מדרבנן. כיון דנקט ידים אבל הסכין דליכא הוכחה אמרינן. כיון דגזרו עליהם לא חלקו בין חוץ לפנים. ורבא והא תרוויהו וכמו שפירשנו לעיל בסמוך דברי התוספות ומשני לעולם העדות היתה בזמן גזירת יח' דבר וכמו שאסיק דעתיה דמקשה ונימא אלא דלא נקיט להו רע"ק בזכיה מפני שאין לו במה יטמא שאפי' בחוץ נמי לא יטמא וק"ל.

(קלח)

בש"ס האי מחט מאי עבידתיה וכו' וחד אמר לא גזרו על ספק כלים וכו' הוה מצי למפרך ממתני' שהביא הש"ס בסמוך דכל הכלים הנמצאים בירושלים דרך ירידה לבית הטבילה טמאים הא דעלמא טהורים כדמוכיח הש"ס לקמן אלא משום דממתני' אין הדבר מפורש לכך פריך ממדת ר' אלעזר ור"י בר חנינא שבא הדבר מפורש בדבריהם וק"ל:

(קלט)

שם וליטעמיך אימא סיפא דרך עליה טהורין הוה מצו לומר הא דעלמא נעשה כמו דרך עליה. ואפשר דזה כוונת הש"ס שתרץ רישא בדוק' וסיפא לאו דוק':

(קם)

כ' ע"א תוספות ד"ה ובשעת שחיטה עדיין טופח עליה וכו' בסו"ד אבל לכ"ע יש שומר להכשר ובכל הטור באומים בעודם מחוברים עכ"ל לפי הנראה שעדיין קשה נמי על פירושם שהגם שבאמת שבאו מים עד נפש חיה על העור בעודם מחוברים מ"מ באותה שעה עדיין לא נכשרת לאוכל שהפרה עדיין היא נפש חיה ולא שייך הכשר באותה שעה ולאחר שחיטה. שנכשרה לאוכל כבר הם תלושין ואיך יכשרו משום שמתחלה כשנפלו על העור היו מחוברין וצ"ע:

(קמא)

שם בתוספות שדיבור שלעיל מזה ד"ה אלא דאיתכשר בחיבת הקודש באו"ד ואומר ר"י דאצטריך לכמה דברים שמביאין בעזרה דלא שייך בהו חיבת הקודש כגון בכורים או חולין שאוכלין בעזרה כדי לאוכל המנחה והזבח על השובע כדאיתא בהקומץ רבה דף כ"א וכו' דע כי שם לא נזכרו בכורים לאכילה על השבע ולא נזכר שם כי אם תרומה וחולין וגם בזה לשיטת רש"י שם ובתרומה כ"ג אינן מביאים אותם לעזרה אלא אוכלין אותם מבחוץ ואח"כ יכנסו שבעים ויאכלו את המנחה והזבח על השבע כדפירש רש"י שם ע"ש] ואי קשיא לך מהא דקימ"ל אוכלין החגיגה קודם הפסח כדי שהפסח יהיה נאכל על השבע והא לפ"ז גם הזבח צריך שיהיה נאכל על השבע כדא' הכא צריך לומר שבאמת גם החגיגה לא היה אוכל ממנה עד שאוכל מדבר אחר קרוב לשבע אבל לפסח צריך שיהיה שבע ודו"ק) נחזור לענייננו למה שהתחלנו בו שהבכורים לא נזכרו ועוד שבאמת לא יתכן לומר שהבכורים אינם קודש דלמה אינם קודש וראיה שהם מש"ס דבבא בתרא פ"א ע"א דקא פריך וליחוש דדילמא לאו בכורים נינהו וקא מעייל חולין לעזרה ומשני דמקדיש להו ע"ש משמע דאי בכורים נינהו קדשי וקיימי ע"ש. וע"ש רש"י ד"ה דילמה לאו בכורים נינהו וכן הוא בהרמב"ם ז"ל פרק ראשון מהלכות בכורים הלכה יו"ד שהבכורים נקראים קדשים קלים ע"ש וכן כתב ג"כ בפרק שני שם הלכה י"ט ע"ש ועל כן נראה לגרוס בתוספות במקום בכורים תרומה. או דמיירי בבכורים הבאים מספק. כדאית' בבתרא הנ"ל שם וק"ל.

(קמב)

בש"ס מ"ב והא ראוי לישנו אתי ביה לידי תקלה וכו' הנה התוס' לעיל בפרק ראשון דף ב' ע"א ד"ה אור לארבעה עשר וכו' כתבו שהחמירו חכמים לבדוק החמץ ולבערו מן הבית כדי שלא יבא לאכלו והוקשה להם מכל איסורי הנאה כגון בשר בחלב וערלה וכלאי הכרם שלא הצריכו לבערם. (ולא ניחא להו לחלק בין דבר שיש בו כרת לדבר איסורי הנאה שאין בהם כרת) וכתבו דשאני חמץ שהחמירו בו משום דרגילי ביה כל השנה ולא בדילי מניה להכי החמירו בו כיון שהוא מאיסורי הנאה לאפוקי בשר בחלב וערלה וכלאי הכרם שאיסורם איסור עולם ובדילי מניה אינשי משום הכי לא חיישינן בהו לתקלה. והוקשה להם מנזיר ור"ל מהאוסר עליו הנאת יין כמו שפי' מהרש"א עיין עליו שם שלא אסרו עליו לבערו מן הבית וכתבו דשאני יין של נזיר דשרי לאחריני ור"ל וא"כ לא מיקרי מאיסורי הנאה ולכן לא החמירו בו. איך שיהיא משמע בהדיה מדבריהם ז"ל דלא חיישינן לדילמא אתי למיכל מניה אלא בדבר שהוא מאיסורי הנאה דחמיר כל כך. ולכאורה הש"ס שבכאן תיובתא לדבריהם. שהרי תרומה טמאה מותרת בהנאה לכהן להסיקה תחת תבשילו ומשום הכי שמן טמא של תרומה מותר להדליקו בנרו להאיר לו בביתו וכן טמא ג"כ מותר ליהנות ממנו לזילוף שהיא הנאה חשובה כמ"ש הש"ס ומזלפין עליו בשתים ואפי' הכי חיישינן לתקלה ואסרו להניחו לזילוף ויש לומר דהתוספות לא סברי להא דר' יהושע דחייש לתקלה כדמסיק בש"ס ותקלה עצמה תנאי היא וסברי לה כבית הלל דלא חיישי לתקלה וכדאמרו לו אין הכרעה שלישית הכרעה. אבל הרמב"ם ז"ל בפרק יב' דתרומות הלכה יב' פסק דחיישינן לתקלה ועיין הרב כסף משנה שם מש"כ משם הרי קורקוס ע"ש וסברת הרמב"ם כר' יהושע דחייש לתקלה בין בחדש בין בישן. ואפשר שגם הרמב"ם ז"ל אזיל ומודה לשיטת התוספות ז"ל שלא החמירו כי אם באסורי הנאה הוא דחיישינן לתקלה כחמץ אלא דהכא בתרומה טמאה נמי כיון שלא הותר הנאתה אלא בהנאה של כילוי כגון הדלקה וזילוף ולא הנאה אחרת להכי נקראת גם היא מאיסורי הנאה שהיה רגיל בה ולא בדיל מינה כחמץ שהרי קודם טומאתה היה רגיל לשתות ממנה ולא דמי לכלאי הכרם ולכל הנ"ל דעמיה דשאני התם משנודלו פירותיו והוא בדיל מינייהו וכן ערלה ובשר בחלב משנתערב והוא בדיל מינייהו משנשתנה ונעשה ענין חדש ודו"ק ועיין בש"ע יוד' סי' קיז' ובאחרונים שם ועי' עוד ביוד' סי' נ"ז סעי' יח' וסע"י כ"פ ובש"ך שם ובפתחי תשובה שם ועי' להרב חוות יאיר סי' קמ"ב ודו"ק. ועי' עוד בטור אורח חיים סי' תרע"ז בענין הנותר ביום השמיני

מן השמן דכתב דאסור להניחו לשנה הבאה דחיישינן לתקלה ולכך עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו שכבר הוקשה למצותו ע"ש.

(קמג)

עא בש"ס אמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא כל שטיבולו במשקה צריך נטילת ידים. אמר רב פפא ש"מ האי חסא צריך לשקועיה וכו' נטילת ידים למה לי וכו' ע"ש הנה צל"ד האי מימרא דר' אושעיא אהיכא קאי ואהיכא איתמר' אי אעלמא קאי אטיבולין שכל ימות השנה כדמשמע מפירוש רשב"ם דכתב כגון ירק בכותח או בחומץ וכו' או הכא אתמר לענין טיבולי לילי פסחים וה"ה לעלמא דמאי שנא. ונ"ל שמדברי רב פפא מוכח שדברי ר' אושעיא אלילי פסחים אתמר. דאי אעלמא קאי מאי קאמר רב פפא ש"מ דהאי חסא צריך לשקועיה בחרוסת וכו' מנין הוציא האי משמעות מדברי ר' אושעיא אי ר' אושעיא קאי אעלמא נימא דלעולם לא צריך לשקועיה כולו. ודי בראש הירק דקפא מריחא מיית ולא צריך נטילה כלל. ואי קשה ליה ממה דאנחנו עושים נטילה אשני טיבולים. א"כ קשה א"כ קודם דשמע מימרא דר' אושעיא מאי היה סובר דלמה עושין נטילה קודם טיבול אי לא צריך לשקועיה. אי משום דזה אחד מן דהשינויים. כדי שישאלו התנוקות גם עתה ששמע האי מימרא דר' אושעיא עדין יש לומר דלא הצריך ר' אושעיא נטילה דוק' במטבל כולו במשקה. אבל אי דוק' ראש הירק לא צריך נטילה. והכא בחסא לא צריך לשקועיה. דקפא מריחא מיית. ולא צריך נטילה. אלא כדי שיהא היכר לתנוקות וישאלו. אלא ודאי דסובר רב פפא דמימרת ר' אושעיא אלילי פסחים קאי. אטבולין דעבדינן בפסח. ולהכי קאמר רב פפא ש"מ מדהוצרך נטילה ש"מ האי חסא שאוכלין אותו בטיבול ראשין דקי"מל שאם אין לו ירק אחר. כ"א רסא עבדינן ליה לתרי טיבולי וכן פי' רשב"ם דבטיבול ראשון מיירי ע"ש דבטיבול שני בלאו הכי צריך נטילה משום פת אלא על כורחיך דמיירי בכהאי גוונא כדאמרינן וקאמר רב פפא דצריך לשקועיה כולו בחרוסת משום קפא' ולא סגי לן בראש הירק. ולהכי הצריך לו רבי אושעיא נטילת ידים דהא נוגע בידיו בטיבול דאי ס"ד לא צריך לשקועיה כוליה. נטילת ידים למה לי ונ"ל שרב פפא קודם דשמע מימרת ר' אושעיא היה בדעתו שאין צריך נטילת ידים מצד חיוב הדין והיה משקע דוק' ראש הירק בחרוסת והיה סובר דקפא' מריחא מיית'. אבל אחר דשמע הא דרבי אושעיא דמצד חיוב הדין ליטול ידיו בלילה ההוא משום טיבול. א"כ הוכיח דלפ"ז צריך לשקועיה כוליה. וע"כ הטעם דקפא לא מיית' כי אה בעברו עליו משקין ולכך צריך לשקועיה כך היה רוצה לסבור כששמע הא דרבי אושעיא ודחו להאי

הוכחה וקאמרי'. דלעולם לא צריך לשקועיה כוליה והאמת הוא כמנהגו הראשון שלא היה מטבל כ"א ראש הירק. דקפא מריחא מיית'. ונטילת ידים דהצריך רבי אושעיא דילמא אתי לשקועיה וא"כ אין לך לחדש מכאן האי דינא. מה שלא נהגו מעיקרא. לשנות ממה שהיה מקודם. ואין זה דרך דחיא בעלמא כמו כל ודילמא דש"ס דשאני הכא דהימים הראשונים לא הוו קעבדו הכי ואוקמינן להו אחזקתייהו דכדין עבדי הכי. ואין לשנות מנהגם באין דבר המוכיח הוכחה גמורה. ונ"ל דזהו טעם מר"ן הב"י בא"ח סי קנ"ח שפסק שגם שאינו מטבל. כ"א ראש הירק. צריך נטילה כדחית דילמה אתי לשקועיה כוליה ע"ש.